

Dansk udgave

Retsforskrifter

Indhold

I *Retsakter hvis offentliggørelse er obligatorisk*

.....

II *Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk*

EFTA-Tilsynsmyndigheden

- ★ Afgørelse truffet af EFTA-Tilsynsmyndigheden nr. 4/94/KOL af 19. januar 1994 om vedtagelse og udstedelse af proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte (Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen) 1

Pris: 18 ECU

De akter, hvis titel er trykt med magre typer, er løbende retsakter inden for rammerne af landbrugspolitikken og har normalt en begrænset gyldighedsperiode.

Titlen på alle øvrige akter er trykt med fede typer efter en asterisk.

II

(Retsakter hvis offentliggørelse ikke er obligatorisk)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE SAMARBEJDSOMRÅDE

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN

AFGØRELSE TRUFFET AF EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN

nr. 4/94/KOL

af 19. januar 1994

om vedtagelse og udstedelse af proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte

(Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen)

EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN HAR —

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde⁽¹⁾, særlig artikel 61 til 64, punkt 2 til 37 i bilag XV og protokol nr. 26,

under henvisning til aftalen mellem EFTA-landene om oprettelse af en tilsynsmyndighed og en domstol⁽²⁾, særlig artikel 5, stk. 2, litra b), og artikel 24 samt artikel 1 i protokol nr. 3, og

ud fra følgende betragtninger:

I henhold til artikel 24 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal EFTA-Tilsynsmyndigheden sætte bestemmelserne i EØS-aftalen vedrørende statsstøtte i kraft og efter aftalens ikrafttræden vedtage retsakter svarende til de af Europa-Kommissionens retsakter, der er opført i bilag I til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen;

i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal EFTA-Tilsynsmyndigheden udstede meddelelser og retningslinjer for sager, der er behandlet i EØS-aftalen, hvis dette udtrykkeligt er fastsat i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, eller hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt;

der henvises til formålet med retsakterne, at de skal være vejledende for regeringerne, ved at angive de principper

og regler, der skal være vejledende for EFTA-Tilsynsmyndigheden, når den anvender EØS-aftalen, særlig artikel 49 og artikel 61 til 64, såvel som aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, særlig protokol nr. 3, i et bestemt tilfælde for at sikre ensartet anvendelse af reglerne for EØS-statsstøtte overalt på Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde —

TRUFFET FØLGENDE AFGØRELSE:

1. EFTA-Tilsynsmyndigheden vedtager og udsteder de proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte (retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen), der er vedlagt denne afgørelse.

2. Den engelske udgave af retningslinjerne er autentisk og offentliggøres i EØS-afsnittet af og EØS-supplementet til *De Europæiske Fællesskabers Tidende*.

Udfærdiget i Bruxelles, den 19. januar 1994.

For EFTA-Tilsynsmyndigheden

Knut ALMESTAD

Formand

⁽¹⁾ I det følgende benævnt »EØS-aftalen«.

⁽²⁾ I det følgende benævnt »aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen«.

PROCEDUREMÆSSIGE OG MATERIELLE REGLER FOR STATSSTØTTE

Retningslinjer for anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen

INDHOLDSFORTEGNELSE

Del I: Indledning og almindelige bestemmelser		
1.	Indledning	7
2.	Retsgrundlag og almindelige bestemmelser	8
Del II: Procedurer		
3.	Meddelelsesprocedure for planer om at indføre eller ændre støtteforanstaltninger	9
3.1.	Retlige bestemmelser	9
3.2.	Meddelelsesordninger	9
3.2.1.	Meddelelseskravets omfang	9
3.2.2.	Forpligtelse til at give meddelelse »betids«	10
3.2.3.	Meddelelsesformaliteter	10
3.2.4.	Anmodninger om yderligere oplysninger	10
3.3.	Forbud mod at gennemføre de påtænkte støtteforanstaltninger medens EFTA-Tilsynsmyndigheden foretager sin undersøgelse	10
4.	Beslutninger om ikke at gøre indsigelse	11
4.1.	Tidsfrister	11
4.2.	Beslutningsbetingelser	11
5.	Formel undersøgelsesprocedure	12
5.1.	Retlige bestemmelser	12
5.2.	Tilfælde, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden skal indlede en undersøgelse	12
5.3.	Gennemførelse af procedurer	12
5.3.1.	Den berørte EFTA-stats rettigheder i forbindelse med proceduren	13
5.3.2.	De øvrige EFTA-staters, EF-medlemsstaternes, Europa-Kommissionens og interesserede parters rettigheder i forbindelse med proceduren	13
5.4.	Endelig beslutning	13
5.5.	Manglende efterlevelse fra en EFTA-stat	14
6.	Nærmere bestemmelser om støtte, der er ulovlig af proceduremæssige grunde	14
6.1.	Begrebet støtte, der er ulovlig af proceduremæssige grunde	14
6.2.	Anmodning om oplysninger	14
6.2.1.	Forbud (»interimsforanstaltninger«)	15
6.2.2.	Gennemførelse af procedurer	15
6.2.3.	Påbud om geninddrivelse	15
7.	Procedure i tilfælde, der drejer sig om eksisterende støtteordninger	15
7.1.	Retlige bestemmelser	15
7.2.	Begrebet eksisterende støtte	16

7.3.	Formålet med proceduren for eksisterende støtte	16
7.4.	Procedure	16
7.4.1.	Indledning af undersøgelse	16
7.4.2.	Forslag om foranstaltninger	16
7.4.3.	Retlige konsekvenser af et forslag om hensigtsmæssige foranstaltninger	17
8.	Beregning af tidsfrister	17
9.	Offentliggørelse af beslutninger	17
 Del III: Regler om horisontal støtte		
10.	Støtte til små og mellemstore virksomheder (SMV)	18
10.1.	Indledning	18
10.2.	Definition	18
10.3.	SMV-støtte, der er omfattet af artikel 61, stk. 1	19
10.4.	Generelt acceptabel støtteintensitet i forbindelse med SMV	19
10.4.1.	Generel investeringsstøtte til SMV	19
10.4.2.	Støtte til investeringer i miljøbeskyttelse	20
10.4.3.	Støtte til konsulentbistand, uddannelse og formidling af viden	20
10.4.4.	Støtte til forskning og udvikling (F&U)	20
10.4.5.	Støtte til andre formål	20
11.	Kriterier for anvendelse af den hurtige godkendelsesprocedure	20
11.1.	Nye støtteordninger til SMV	21
11.2.	Ændringer i eksisterende støtteordninger	21
12.	Anvendelse og gennemførelse af de minimis-reglen	21
12.1.	Definition af udgiftskategorier	22
12.2.	Principper for beregning af kontantsubventionsækvivalenten for de minimis-støtte	22
12.3.	EFTA-staternes overvågning af brugen af de minimis-reglen	23
12.4.	Beregning af kontantsubventionsækvivalenten for et blødt lån	23
12.4.1.	Ingen henstand	23
12.4.2.	Med henstand	23
13.	Regler i forbindelse med sager, hvor der er tale om kumulering af støtte med forskelligt sigte	24
13.1.	Anmeldelse af betydelige kumuleringer	24
13.2.	Undtagelser	24
13.3.	Støtteordningerne	24
13.4.	Særlige regler	25
14.	Støtte til forskning og udvikling (F&U)	25
14.1.	Definition af F&U og anvendelse af EØS-aftalens artikel 61 med henblik på støtte til F&U	25
14.2.	Vurdering af F&U-støtte i henhold til EØS-aftalens artikel 61	26
14.3.	Yderligere anmeldelseskrav	26
14.4.	Intensitet	27
14.5.	Støtteberettigede F&U-udgifter til brug for beregning af støttens intensitet	27

14.6.	Gennemførelse	28
15.	Støtte til miljøbeskyttelse	28
15.1.	Indledning	28
15.2.	Vigtigste typer statsstøtte til miljøbeskyttelse	29
15.2.1.	Investeringsincitament, eventuelt knyttet sammen med lovbestemmelser eller frivillige aftaler	29
15.2.2.	Tilskud til horisontale støtteforanstaltninger	29
15.2.3.	Driftsstøtte i form af tilskud, fritagelse fra miljøskatter og -afgifter og støtte til miljøvenlige produkter	30
15.3.	Formål og anvendelsesområde for reglerne for støtte til miljøbeskyttelse	30
15.4.	Vurdering af støtte til miljøbeskyttelse i henhold til EØS-aftalens artikel 61	31
15.4.1.	Investeringsstøtte	31
15.4.1.1.	Støtte til virksomheder i forbindelse med opfyldelsen af nye lovkrav	32
15.4.1.2.	Støtte for at tilskynde virksomhederne til at overopfylde de lovfæstede miljøstandarder	32
15.4.1.3.	Støtte, hvor der ikke findes lovfæstede standarder	32
15.4.2.	Støtte til informationsaktiviteter, uddannelse og konsulenttjenester	33
15.4.3.	Driftsstøtte	33
15.4.4.	Støtte til køb af miljøvenlige produkter	33
15.5.	Grundlaget for eventuelle undtagelser	34
15.6.	Kumulering af støtte fra forskellige kilder	34
15.7.	Anmeldelse og gennemgang af regler for støtte til miljøbeskyttelse	34
16.	Støtte til rednings- og omstrukturingsforanstaltninger	34
17.	Statsgarantier	35
18.	Støtte til fremme af beskæftigelsen	35
 Del IV: Regler om statsejerskab af virksomheder og støtte til offentlige virksomheder		
19.	Offentlige myndigheders kapitalinteresser	36
20.	Anvendelse af statsstøttebestemmelserne på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren	38
20.1.	Indledning	38
20.2.	Offentlige virksomheder og konkurrencereglerne	39
20.3.	Principper, der skal lægges til grund ved bestemmelsen af, om der foreligger støtte	40
20.4.	Øget gennemsigtighed	41
20.5.	Det markedsøkonomiske investorprincips anvendelighed	41
20.6.	Støttens forenelighed med EØS-aftalen	43
20.7.	Forskellige former for statsintervention	44
20.7.1.	Kapitalindskud	44
20.7.2.	Lånegarantier	45
20.7.3.	Lånefinansiering	45
20.7.4.	Afkast af investeringer	46

Del V: Regler om sektorstøtte

21.	Støtte til tekstil- og beklædningsindustrien	47
21.1.	Tekstil og beklædningsindustriens særlige kendetegn	47
21.2.	Sektorale betingelser for støtte til tekstil- og beklædningsindustrien	47
21.2.1.	Støtte til fælles foranstaltninger inden for tekstil- og beklædningsindustrien	48
21.2.2.	Støtte til forbedring af strukturen inden for tekstil- og beklædningsindustrien	48
21.2.3.	Støtte til investeringer inden for tekstil- og beklædningsindustrien	48
21.3.	Generelle principper	49
22.	Støtte til kunstfiberindustrien	49
22.1.	Generelle principper	49
22.2.	Særlige anmeldelseskrav	50
22.3.	Vurderingskriterier	50
22.4.	Tidsgrænse	51
23.	Støtte til motorkøretøjsindustrien	51
23.1.	Indledning	51
23.2.	Definition af sektoren	51
23.3.	Særlige anmeldelseskrav	51
23.4.	Kriterier for vurdering af støttetilfælde	52
23.4.1.	Rednings- og omstrukturingsstøtte	52
23.4.2.	Regionalstøtte	52
23.4.3.	Investeringsstøtte til innovation, modernisering og rationalisering	52
23.4.4.	Støtte til forskning og udvikling	53
23.4.5.	Støtte til miljøbeskyttelse og energibesparelser	53
23.4.6.	Støtte til erhvervsuddannelse i tilslutning til investeringer	53
23.4.7.	Driftsstøtte	53
23.5.	Rapportering	53
24.	Støtte til visse jern- og stålsektorer, som ikke er omfattet af EKSF-traktaten	54
24.1.	Indledning	54
24.2.	Særlig anmeldelseskrav	54
24.3.	Kriterier for vurdering af støttesager	54
24.4.	Rapportering	55

Del VI: Regler om regionalstøtte

25.	Indledning	56
26.	Principperne for fastsættelse af regionalstøtte	57
26.1.	Differentierede maksimumgrænser for støtteintensiteten	57
26.2.	Gennemskuelighed	58
26.3.	Regional specificitet	60
26.4.	Sektormæssige følgevirkninger	60
26.5.	Tilsynsordning	60
27.	Fælles metode til vurdering af støtten	61

28.	Metoder for anvendelse af EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra a) og c), på regionalstøtte	62
28.1.	Metode for anvendelse af artikel 61, stk. 3, litra a), på national regionalstøtte	62
28.1.1.	Principperne for metoden	62
28.1.2.	Valg af indikatorer	63
28.1.3.	Ekstraordinære regioner	63
28.1.4.	Maksimumsgrænser for støtten	63
28.1.5.	Det fornødne udvalg af støtteinstrumenter til at fremme regionaludviklingen i områder omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a)	64
28.2.	Metode for anvendelse af artikel 61, stk. 3, litra c), på national regionalstøtte	64
28.2.1.	Principperne for metoden	65
28.2.2.	Analysens første fase	65
28.2.3.	Analysens anden fase	66
28.2.4.	Maksimumsgrænser for støtteintensiteten	66
 Del VII: Særlige regler		
29.	Generelle investeringsstøtteordninger	67
30.	Standardiserede årsrapporter	67
31.	Andre særlige bestemmelser	68
31.1.	Omregning mellem national valuta og ecu	68
Bilag	.....	69

DEL I

INDLEDNING OG ALMINDELIGE BESTEMMELSER

I. INDLEDNING

- (1) Ved ratificering af aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS-aftalen) og aftalen mellem EFTA-staterne om oprettelse af en tilsynsmyndighed og en domstol (aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen) er EFTA-staterne enedes om at oprette en tilsynsmyndighed. Myndigheden er i henhold til artikel 5, stk. 1, litra a), og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen af EFTA-staterne pålagt at sikre, at forpligtelserne i henhold til artikel 61 i EØS-aftalen opfyldes. Ifølge denne artikel er statsstøtte i den i artikel 61, stk. 1, nævnte forstand uforenelig med denne aftales funktion, undtagen under visse omstændigheder, hvor der er indrømmet eller kan indrømmes undtagelse (artikel 61, stk. 2 og 3, og artikel 49).
- (2) Ved anvendelse af disse artikler tager EFTA-Tilsynsmyndigheden behørigt hensyn til principper og regler i de retsakter, der er opført under tredje overskrift i henholdsvis bilag XV til EØS-aftalen og bilag I til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen (»retsakter, som EF-Kommissionen og EFTA-Tilsynsmyndigheden skal tage behørigt hensyn til«) ⁽¹⁾.
- (3) Ved at opføre de relevante retsakter udstedt af EF-Kommissionen i ovennævnte bilag understregede de kontraherende parter betydningen af det grundlæggende princip om ensartethed på statsstøtteområdet og behovet for ensartet statsstøttekontrol overalt på det område, der er dækket af EØS-aftalen, i overensstemmelse med de materielle og proceduremæssige principper, der er indeholdt i disse akter. Desuden forpligtede EFTA-staterne sig i henhold til artikel 3 i EØS-aftalen til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af aftalen, og at afholde sig fra at træffe foranstaltninger, der vil kunne bringe virkeliggørelsen af aftalens målsætninger i fare.
- (4) For at virkeliggøre denne målsætning på statsstøtteområdet forpligtede EFTA-staterne sig bl.a. til at meddele EFTA-Tilsynsmyndigheden alle planer om at yde eller ændre statsstøtte som omhandlet i artikel 62 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, fortolket i overensstemmelse med de relevante afgørelser, der er truffet af De Europæiske Fællesskabers Domstol forud for tidspunktet for undertegnelsen af EØS-aftalen (artikel 6 i EØS-aftalen).
- (5) EFTA-Tilsynsmyndigheden er i henhold til artikel 24 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen forpligtet til at vedtage retsakter svarende til dem, der er opført i bilag I til aftalen. Tilsynsmyndigheden mener at opfylde denne forpligtelse bedst ved at vedtage og udstede de tilsvarende retsakter i et enkelt konsolideret dokument, nemlig nærværende proceduremæssige og materielle regler for statsstøtte. Disse retningslinjer skulle således bidrage til den generelle målsætning om gennemsigtighed på statsstøtteområdet.
- (6) Disse retningslinjer indeholder alle regler svarende til de retsakter, der er opført i bilag I til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, og alle regler svarende til tilsvarende retsakter, der er vedtaget af EF-Kommissionen mellem 1. august 1991 og EØS-aftalens ikrafttræden. Formålet er at skaffe de nationale administrationer og virksomheder oplysning om, hvordan EFTA-Tilsynsmyndigheden fortolker og anvender bestemmelserne om statsstøtte i EØS-aftalen. Ved at vedtage disse retningslinjer tager EFTA-Tilsynsmyndigheden sigte på at sikre ensartet gennemførelse, anvendelse og fortolkning af artikel 61 og 62 i EØS-aftalen som beskrevet i protokol nr. 27 til EØS-aftalen.
- (7) Desuden tager EFTA-Tilsynsmyndigheden ved at anvende artikel 61 og 49 i EØS-aftalen hensyn til fælleserklæringen om artikel 61, stk. 3, litra b), i EØS-aftalen, fælleserklæringen om artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen og fælleserklæringen om skibsbygning.

⁽¹⁾ Disse retningslinjer indeholder kun ikke-bindende retsakter svarende til dem, der er udstedt af EF-Kommissionen inden EØS-aftalens ikrafttræden. Bindende retsakter på statsstøtteområdet er indeholdt eller omhandlet i selve EØS-aftalen, særlig i bilag XIII, afsnit I, iv), og i første del af bilag XV.

2. RETSGRUNDLAG OG ALMINDELIGE BESTEMMELSER

- (1) Disse retningslinjer er vedtaget af EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 5, stk. 2, litra b), og artikel 24 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.
- (2) I disse retningslinjer forstås ved udtrykket »EFTA-staterne« de »EFTA-stater, der er kontraherende parter i EØS-aftalen, og for hvilke aftalen er trådt i kraft«.
- (3) Disse retningslinjer kan ændres og suppleres på baggrund af erfaringerne eller for at harmonere med de rammebestemmelser og retningslinjer, der er udstedt af EF-Kommissionen på statsstøtteområdet ⁽¹⁾. Alle ændringer og suppleringer vil blive foretaget af EFTA-Tilsynsmyndigheden efter principperne for samarbejde med EF-Kommissionen i protokol nr. 27 til EØS-aftalen.
- (4) Disse retningslinjer og fremtidige ændringer og tilføjelser hertil offentliggøres i EØS-afsnittet i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-supplementet hertil i overensstemmelse med ordningen vedrørende offentliggørelse af EØS-relevante oplysninger, der er omtalt i slutakten til EØS-aftalen.

⁽¹⁾ For øjeblikket kapitel 15 (Støtte til miljøbeskyttelse — 31. 12. 1999) og kapitel 22 (Støtte til kemofiberindustrien — 31. 12. 1994).

DEL II

PROCEDURER ⁽¹⁾

3. MEDDELELSESPROCEDURE FOR PLANER OM AT INDFØRE ELLER ÆNDRE STØTTEFORANSTALTNINGER

3.1. *Retlige bestemmelser*

(1) I artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen hedder det: »EFTA-Tilsynsmyndigheden skal underrettes så betids om enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger, så den kan fremsætte sine bemærkninger hertil. Er EFTA-Tilsynsmyndigheden af den opfattelse, at det påtænkte er uforeneligt med EØS-aftalens funktion i henhold til EØS-aftalens artikel 61, iværksætter den uopholdeligt den i stk. 2 fastsatte fremgangsmåde. Den pågældende stat må ikke gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før den nævnte fremgangsmåde har ført til endelig beslutning«.

(2) Denne bestemmelse betyder essentielt, at den pågældende EFTA-stat pålægges tre proceduremæssige forpligtelser:

Den forpligtes til:

- a) at give meddelelse om enhver påtænkt indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger (første punktum)
- b) at gøre dette »betids« (første punktum), og
- c) ikke at gennemføre den påtænkte foranstaltning, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet endelig beslutning om sagen (tredje punktum).

(3) EFTA-Tilsynsmyndigheden betragter sig på grundlag af Domstolens retspraksis ⁽²⁾ som forpligtet til:

- a) at »fremsætte sine bemærkninger«, dvs. træffe beslutning om sagen (første punktum). EFTA-Tilsynsmyndigheden kan på dette stadium enten tillade støtten eller iværksætte den formelle undersøgelsesprocedure i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Beslutninger om tilladelse, der er truffet på dette stadium, betegnes som »beslutninger om ikke at gøre indsigelse«
- b) uopholdeligt at træffe beslutning (første og andet punktum), og
- c) iværksætte den formelle fremgangsmåde i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, hvis den på nogen måde er i tvivl om støttens forenelighed med EØS-aftalens funktion ⁽¹⁾ (andet punktum).

3.2. *Meddelelsesordninger*3.2.1. *Meddelelseskravets omfang*

- (1) EFTA-staterne skal give underretning om alle påtænkte støtteordninger og enkelttilfælde af støtte uden for eksisterende ordninger med henblik på godkendelse af EFTA-Tilsynsmyndigheden.
- (2) Når en ordning er blevet godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden, er det ikke nødvendigt at give meddelelse om individuelle tildelinger af støtte i henhold til ordningen. For bestemte erhvervsgrøner eller støttetyper kan der imidlertid kræves særskilte meddelelser om alle tildelinger af støtte eller om tildelinger, der overstiger et bestemt beløb. Disse undtagelser er anført enten i retningslinjernes substansdel eller i en beslutning om tilladelse af en ordning.

⁽¹⁾ Denne del af retningslinjerne er en samlet gengivelse af de procedureregler, der anvendes på området for statsstøtte. Den er baseret på Europa-Kommissionens regler på området som udtrykt i de meddelelser og skrivelser fra Kommissionen, der er anført i punkt 2 til 7 og punkt 10 i bilag XV til EØS-aftalen, på Domstolens relevante domme og på Kommissionens praksis.

⁽²⁾ EF-Domstolen, 20. 3. 1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451 og 1488, præmis 12 et seq., med henvisning til EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 120/73, Lorenz mod Tyskland, Sml. s. 1471 og 1481, præmis 3.

- (3) Forpligtelsen til at give meddelelse om indførelse eller ændring af støtteforanstaltninger gælder ikke kun den oprindelige plan, men også efterfølgende indholdsmæssige (ikke rent administrative) ændringer af den pågældende plan (¹). Meddelelsen om ændringen betragtes som en ny meddelelse.
- (4) Der kræves ingen meddelelse for støtte, der er omfattet af de minimis-reglen som forklaret i kapitel 12.
- (5) Hvis en EFTA-stat er i tvivl om, hvorvidt en påtænkt foranstaltning rummer elementer af statsstøtte, skal EFTA-Tilsynsmyndigheden underrettes om foranstaltningen, før den gennemføres.

3.2.2. Forpligtelse til at give meddelelse »betids«

- (1) I henhold til første punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal EFTA-Tilsynsmyndigheden underrettes om planer om at indføre nye eller ændre bestående støtteforanstaltninger »så betids . . . at den kan fremsætte sine bemærkninger hertil«, dvs. træffe en beslutning om sagen. EFTA-staterne skal derfor tage hensyn til den periode på to måneder, som EFTA-Tilsynsmyndigheden behøver for at træffe en afgørelse, undtagen i tilfælde hvor den hurtige fremgangsmåde (se kapitel 11) kan benyttes.

3.2.3. Meddelelsesformaliteter

- (1) Meddelelser sendes til EFTA-Tilsynsmyndigheden og skal indeholde en udtrykkelig henvisning til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen eller til andre bestemmelser, hvorefter der kræves underretning.
- (2) Modtagelsesdatoen er den dato, hvorfra tidsfristen for EFTA-Tilsynsmyndighedens beslutning om sagen beregnes.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden sender en bekræftelse til den pågældende EFTA-stats mission med angivelse af datoen for modtagelsen af meddelelsen.
- (4) For at forenkle og fremskynde sagsbehandlingen henstiller EFTA-Tilsynsmyndigheden til EFTA-staterne, at de i meddelelserne angiver alle de oplysninger, der er anført i bilag I, afdeling I, til disse retningslinjer. I afdeling II er der angivet en liste over yderligere oplysninger om støtte til forskning og udvikling. Alle yderligere oplysninger, som en EFTA-stat finder nødvendige for vurderingen af sagen, skal også angives i meddelelsen, navnlig i tilfælde vedrørende individuelle tildelinger af støtte. Til den hurtige godkendelsesprocedure skal den i bilag II gengivne standardiserede meddelelsesformular benyttes.

3.2.4. Anmodninger om yderligere oplysninger

- (1) Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden anser meddelelsen for at være ufuldstændig, vil den bestræbe sig for inden 15 dage at anmode om alle yderligere oplysninger, som den måtte have behov for. Ved en anmodning om yderligere oplysninger annulleres begyndelsestidspunktet for den periode, hvori meddelelsen skal bedømmes. Hele perioden sættes først i gang igen fra tidspunktet for modtagelsen af de ønskede yderligere oplysninger. EFTA-Tilsynsmyndigheden fremsender en bekræftelse, hvoraf den nye gyldighedsdato for meddelelsen fremgår.
- (2) Den normale frist for at fremskaffe de yderligere oplysninger er 20 arbejdsdage. Hvis der ikke modtages svar, eller svaret er ufuldstændigt, fremsender EFTA-Tilsynsmyndigheden en påmindelse eller anmodning om de manglende oplysninger, sædvanligvis med en frist på 15 arbejdsdage.

3.3. *Forbud mod at gennemføre de påtænkte støtteforanstaltninger medens EFTA-Tilsynsmyndigheden foretager sin undersøgelse*

- (1) I henhold til sidste punktum af artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen må EFTA-staten ikke gennemføre de påtænkte foranstaltninger, før fremgangsmåden i

(¹) EF-Domstolen, 9. 10. 1984, sag 91 og 127/83, Heineken Brouwerijen mod Inspecteurs der Vennootschapsbelasting, Sml. s. 3435 og 3452-3453, præmis 16-18.

henhold til artikel 1, stk. 2, har ført til en endelig beslutning. Denne bestemmelse indebærer et generelt forbud mod at iværksætte støtteforanstaltningerne, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet en beslutning, også i tilfælde hvor der ikke er indledt formelle procedurer ⁽¹⁾.

- (2) Ved *gennemføre* forstås ikke blot selve tildelingen af støtte til modtageren. Det er tilstrækkeligt, at der er sket en overdragelse af beføjelser, der gør det muligt at yde støtten uden yderligere formaliteter.
- (3) Hvis EFTA-staten gennemfører støtteforanstaltningerne, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet en beslutning, anvendes den i afsnit 6.2. fastsatte fremgangsmåde (se dog fodnote 1 til 4.1.(1)).

4. BESLUTNINGER OM IKKE AT GØRE INDSIGELSE

4.1. *Tidsfrister*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden anser det som sin pligt at træffe beslutning om en meddelelse inden for en frist på to måneder ⁽²⁾. Under særlige omstændigheder kan EFTA-Tilsynsmyndigheden og den berørte EFTA-stat aftale at forlænge denne frist.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden bestræber sig for generelt at træffe beslutning inden for 30 arbejdsdage.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden har desuden pålagt sig selv en kortere frist på 20 arbejdsdage for:
  - nye støtteordninger for små og mellemstore virksomheder, der opfylder betingelserne for den hurtige godkendelsesprocedure
  - ændringer af godkendte støtteordninger, der opfylder betingelserne for den hurtige godkendelsesprocedure.

Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden er af den opfattelse, at en sag ikke opfylder betingelserne for hurtig godkendelse, underretter den EFTA-staten om, at sagen vil blive behandlet efter den almindelige fremgangsmåde.

4.2. *Beslutningsbetingelser*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden er ikke forpligtet til at underrette de øvrige EFTA-stater og interesserede parter, før den træffer beslutning om en sag uden at indlede procedurer i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen ⁽³⁾.
- (2) Beslutningen kan begrundes i, at den påtænkte foranstaltning på ingen måde falder ind under artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen, eller at den kan undtages i henhold til artikel 61, stk. 2 og 3.

⁽¹⁾ Se f.eks. EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 120/73, Lorenz mod Tyskland, Sml. s. 1471 og 1481, præmis 4; EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 121/73, Markmann mod Tyskland, Sml. s. 1495 og 1506, præmis 4; EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 122/73, Nordsee mod Tyskland, Sml. s. 1511 og 1522, præmis 4; EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 141/73, Lohrey mod Tyskland, Sml. s. 1527 og 1538, præmis 4; se også EF-Domstolen, 15. 7. 1964, sag 6/64, Costa mod ENEL, Sml. s. 585 og 595-596; EF-Domstolen, 21. 5. 1977, sag 31 og 53/77 R, Kommissionen mod Det Forenede Kongerige, Sml. s. 921 og 924, præmis 16; EF-Domstolen, 3. 5. 1985, sag 67, 68 og 70/85 R, Van der Kooy mod Kommissionen, Sml. s. 1315 og 1327, præmis 35; og EF-Domstolen, 24. 2. 1987, sag 310/85, Deufil mod Kommissionen, Sml. s. 901 og 927, præmis 24.

⁽²⁾ Dette er blevet betragtet som en passende periode i EF-Domstolens retspraksis. Se EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 120/73, Lorenz mod Tyskland, Sml. I s. 1471 og 1482, præmis 4; EF-Domstolen, 20. 3. 1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451 og 1488, præmis 11 og EF-Domstolen, 30. 6. 1992, sag C-312/90, Spanien mod Kommissionen, Sml. I s. 4117, 4139 og 4142, præmis 18-19. Der erindres om, at den pågældende stat efter udløbet af denne periode kan yde den påtænkte støtte, hvis den har givet forudgående meddelelse til EFTA-Tilsynsmyndigheden. Som følge heraf vil støtten derefter falde ind under ordningen for eksisterende støtte. Hvis EFTA-staten gennemfører støtten uden at underrette EFTA-Tilsynsmyndigheden, behandles støtten som værende ulovlig af proceduremæssige grunde.

⁽³⁾ Se EF-Domstolen, 20. 3. 1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451 og 1488-1489, præmis 13; og EF-Domstolen, 9. 10. 1984, sag 91 og 127/83, Heineken Brouwerijen mod Inspecteurs der Vennootschapsbelasting, Sml. s. 3435 og 3452, præmis 12-15.

- (3) Den berørte EFTA-stat underrettes om beslutningen pr. brev.
- (4) I henhold til protokol nr. 27, litra d), underrettes Europa-Kommissionen om beslutningen.
- (5) For at underrette de øvrige EFTA-stater og interesserede tredjeparter vil der blive offentliggjort en meddelelse i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil.
- (6) Den offentliggjorte meddelelse har sædvanligvis form af en liste over standardoplysninger.
- (7) Hvis EFTA-staten trækker støtteforslaget tilbage, underrettes den af EFTA-Tilsynsmyndigheden om, at sagen afsluttes. De øvrige EFTA-stater og Europa-Kommissionen underrettes ikke, og der offentliggøres ingen meddelelse i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil.

5. FORMEL UNDERSØGELSESPROCEDURE

5.1. *Retlige bestemmelser*

- (1) I artikel 1, stk. 2, til protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen hedder det: »Finder EFTA-Tilsynsmyndigheden — efter at have givet de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger — at en støtte, der ydes af en EFTA-stat eller med EFTA-statsmidler, ifølge EØS-aftalens artikel 61 ikke er forenelig med EØS-aftalens funktion, eller at denne støtte misbruges, træffer den beslutning om, at den pågældende EFTA-stat skal ophæve eller ændre støtteforanstaltningen inden for den tidsfrist, som myndigheden fastsætter.«

5.2. *Tilfælde, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden skal indlede en undersøgelse*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden skal iværksætte den procedure, der er fastsat i artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, når den er i tvivl om, hvorvidt støtten er forenelig med EØS-aftalens funktion⁽¹⁾. Proceduren finder anvendelse ved alle typer sager, hvad enten der er tale om meddelte, ikke meddelte eller bestående støtteforanstaltninger, idet der dog i sidstnævnte tilfælde først skal foreslås »passende foranstaltninger«⁽²⁾.
- (2) Beslutningen om at iværksætte en procedure foregriber ikke den endelige afgørelse, der stadig kan være, at støtten er forenelig med EØS-aftalen. Formålet med procedurer i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen er at sikre en gennemgribende undersøgelse af sagen ved at give alle interesserede parter ret til at blive hørt⁽³⁾.

5.3. *Gennemførelse af procedurer*

- (1) Når EFTA-Tilsynsmyndigheden indleder procedurer i en sag, underrettes den berørte EFTA-stat og — i henhold til protokol nr. 27, litra c), til EØS-aftalen — Europa-Kommissionen skriftligt herom, mens de øvrige EFTA-stater og andre interesserede parter underrettes gennem en meddelelse i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil.
- (2) Proceduren afsluttes med en formel beslutning.

⁽¹⁾ EF-Domstolen, 20. 3. 1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451 og 1488, præmis 12 et seq., med henvisning til EF-Domstolen, 11. 12. 1973, sag 120/73, Lorenz mod Tyskland, Sml. s. 1471 og 1481, præmis 3.

⁽²⁾ Se 7.4.2 og EF-Domstolen, 30. 6. 1992, sag C-312/90, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4117 og EF-Domstolen, 30. 6. 1992, sag C-47/91, Italien mod Kommissionen, Sml. I, s. 4145.

⁽³⁾ EF-Domstolen, 20. 3. 1984, sag 84/82, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 1451 og 1488-1489, præmis 13; EF-Domstolen, 4. 2. 1992, sag C-294/90, British Aerospace og Rover Group mod Kommissionen, Sml. I, s. 493 og 521-522, præmis 7-14.

5.3.1. Den berørte EFTA-stats rettigheder i forbindelse med proceduren

- (1) I den skrivelse, hvori den berørte EFTA-stat underrettes om indledningen af proceduren, skal grundene til EFTA-Tilsynsmyndighedens tvivl om støtten angives, og EFTA-staten skal opfordres til at fremsætte sine bemærkninger inden for en nærmere bestemt periode, sædvanligvis en måned.
- (2) Hvis EFTA-staten finder det nødvendigt at fremsætte bemærkninger til EFTA-Tilsynsmyndigheden mundtligt, skal møder med dette formål afholdes inden for tre måneder efter indledningen af proceduren.
- (3) EFTA-statsens rettigheder i forbindelse med proceduren omfatter retten til at svare på bemærkninger og påstande, der fremføres af de berørte parter (se 5.3.2).
- (4) Der sendes en skrivelse til den berørte EFTA-stat indeholdende alle indlæg, der er modtaget inden for fristen. EFTA-staten får en frist på 15 arbejdsdage til at fremsætte sine bemærkninger hertil.

5.3.2. De øvrige EFTA-staters, EF-medlemsstaternes, Europa-Kommissionens og interesserede parter rettigheder i forbindelse med proceduren

- (1) Efter indledningen af proceduren offentliggøres en meddelelse til de øvrige EFTA-stater, EF-medlemsstaterne, Europa-Kommissionen og de interesserede parter i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil, hvori de opfordres til at fremsætte deres bemærkninger til sagen inden en måned fra datoen for offentliggørelsen. I meddelelsen gengives den skrivelse, som EFTA-Tilsynsmyndigheden har sendt til den pågældende EFTA-stat for at underrette den om iværksættelsen af proceduren, idet alle fortrolige afsnit dog er udeladt.
- (2) Tredjeparters rettigheder i proceduren i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen følger af kravet om at give »de interesserede parter en frist til at fremsætte deres bemærkninger«. De »interesserede parter«, der nævnes i artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, er ikke kun den eller de virksomheder, der modtager støtten, men også de personer, virksomheder eller sammenslutninger, hvis interesse kan påvirkes af tildeling af støtten, især konkurrerende virksomheder og brancheforeninger (¹).
- (3) Offentliggørelsen af en meddelelse i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil er et hensigtsmæssigt middel til at underrette alle interesserede parter om, at der er blevet indledt en procedure (²). I artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen kræves det ikke, at der gives særskilte meddelelser til bestemte personer.
- (4) I meddelelsen anfører EFTA-Tilsynsmyndigheden sin tvivl om støttens forenelighed med EØS-aftalens funktion (³).

5.4. Endelig beslutning

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden kan træffe en positiv eller negativ beslutning, eller den kan beslutte at afslutte sagen, hvis den påtænkte støtteforanstaltning trækkes tilbage, eller hvis artikel 61, stk. 1, i EØS-aftalen ikke kan finde anvendelse.
- (2) En positiv beslutning er en beslutning om at tillade støtten, mens en negativ beslutning forbyder den. En beslutning kan være delvis positiv og delvis negativ. Der kan pålægges betingelser i forbindelse med positive beslutninger.
- (3) Hvis EFTA-staten ikke svarer på iværksættelsen af proceduren eller ikke giver alle de oplysninger, som kræves af EFTA-Tilsynsmyndigheden, er denne beføjet til at træffe en beslutning på grundlag af de oplysninger, som den har til sin rådighed, uden at have hørt noget argument fra EFTA-staten (⁴).

(¹) EF-Domstolen, 14. 11. 1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, 3826 et seq., præmis 16.

(²) Ibid., s. 3827, præmis 17.

(³) Ibid., s. 3827 et seq., præmis 21.

(⁴) Se EF-Domstolen, 21. 3. 1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959 og 1010, præmis 18; EF-Domstolen, 14. 2. 1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307 og 357, præmis 22; EF-Domstolen, 13. 7. 1988, sag 102/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. s. 4067 og 4089, præmis 27; EF-Domstolen, 10. 7. 1986, sag 40/85, Belgien mod Kommissionen, Sml. s. 2321 og 2346-2347, præmis 20 og 22; EF-Domstolen, 10. 7. 1986, sag 234/84, Belgien mod Kommissionen, Sml. s. 2263 og 2286-2288, præmis 16, 17 og 22.

- (4) I beslutningen anføres de grunde, hvorpå den er baseret ⁽¹⁾. Alle forpligtelser, der pålægges den berørte EFTA-stat, angives ⁽²⁾, EFTA-Tilsynsmyndigheden fastsætter en tidsfrist, inden for hvilken EFTA-staten skal opfylde disse forpligtelser ⁽³⁾.
- (5) EFTA-Tilsynsmyndigheden fremlægger den fulde ordlyd af negative og delvis negative beslutninger samt af beslutninger, hvori der fastsættes betingelser, for EFTA-staten. Ved alle andre former for beslutninger underrettes EFTA-staten ved en skrivelse. I henhold til protokol nr. 27, litra d), til EØS-aftalen fremsendes de samme oplysninger til Europa-Kommissionen.
- (6) Den fuldstændige ordlyd af negative beslutninger, delvis negative beslutninger og beslutninger, hvori der fastsættes betingelser, eller for alle andre former for beslutninger en meddelelse, der gengiver skrivelsen til den berørte EFTA-stat, offentliggøres i EØS-sektionen af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil.

5.5. Manglende efterlevelse fra en EFTA-stat

- (1) Hvis den berørte EFTA-stat ikke retter sig efter beslutningen inden for den fastsatte frist, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden indbringe sagen direkte for EFTA-Domstolen i overensstemmelse med artikel 1, stk. 2, andet afsnit, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen og anmode om, at der nedlægges forbud, hvis det er hensigtsmæssigt.

6. NÆRMERE BESTEMMELSER OM STØTTE, DER ER ULOVLIG AF PROCEDUREMÆSSIGE GRUNDE

- (1) Bortset fra de særlige forhold, der er anført nedenfor, følger proceduren vedrørende støtte, der er ulovlig af proceduremæssige grunde, samme model som for meddelelser.

6.1. Begrebet støtte, der er ulovlig af proceduremæssige grunde

- (1) Da udtrykket »ikke meddelt støtte« vil være for snævert til at dække alle støtteforanstaltninger, der gennemføres i overtrædelse af sidste punktum i artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, har EFTA-Tilsynsmyndigheden besluttet at anvende begrebet »støtte, der er ulovlig af proceduremæssige grunde« (herefter benævnt »ulovlig støtte«).

Udtrykket dækker:

- a) støtte ydet, uden at der er givet meddelelse
- b) støtte, der er tildelt efter ukorrekt anvendelse af en godkendt støtteordning (støtte, der »misbruges« i den forstand, der fremgår af artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen)
- c) støtte, hvorom der er givet for sen underretning, altså efter at støtten er »gennemført«
- d) støtte, hvorom der er givet forudgående underretning, men som er »gennemført«, før EFTA-Tilsynsmyndigheden har truffet en beslutning ⁽⁴⁾.

6.2. Anmodning om oplysninger

- (1) Når EFTA-Tilsynsmyndigheden bliver opmærksom på et muligt tilfælde af ulovlig støtte, anmoder den den pågældende EFTA-stat om at forelægge alle oplysninger om sagen, sædvanligvis inden for 20 arbejdsdage. Dette er samme frist, der normalt gives til at fremlægge yderligere oplysninger om sager vedrørende meddelt støtte (se 3.2.4.(2)). Der vil om nødvendigt blive sendt en påmindelse.

⁽¹⁾ EF-Domstolen, 21. 3. 1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959 og 1015, præmis 40; EF-Domstolen, 8. 3. 1988, sag 62 og 72/87, Exécutif régional wallon mod Kommissionen, Sml. s. 1573 og 1595, præmis 24 et seq.; EF-Domstolen, 2. 2. 1988, sag 67, 68 og 70/85, Van der Kooy mod Kommissionen, Sml. s. 219 og 278-279, præmis 69-76; EF-Domstolen, 14. 10. 1987, sag 248/84, Tyskland mod Kommissionen, Sml. s. 4013 og 4041-4042, præmis 18 og 21-22; EF-Domstolen, 13. 3. 1985, sag 296 og 318/82, Nederlandene og Leeuwarder Papierwarenfabriek mod Kommissionen, Sml. s. 809 og 823-825, præmis 19 og 22-27; og EF-Domstolen, 14. 11. 1984, sag 323/82, Intermills mod Kommissionen, Sml. s. 3809, 3828 og 3831-3832, præmis 23 og 35-39.

⁽²⁾ EF-Domstolen, 13. 7. 1988, sag 102/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. s. 4067 og 4090, præmis 32 og 33; EF-Domstolen, 2. 2. 1988, sag 213/85, Kommissionen mod Nederlandene, Sml. s. 281, 299-300 og 302, præmis 19 og 29; EF-Domstolen, 2. 2. 1988, sag 67, 68 og 70/85, Van der Kooy mod Kommissionen, Sml. s. 219 og 277-278, præmis 62-68; og EF-Domstolen, 12. 7. 1973, sag 70/72, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 813 og 832, præmis 23.

⁽³⁾ Artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

⁽⁴⁾ Se 3.3 vedrørende fortolkningen af begrebet »gennemført«.

- (2) Der erindres om, at EFTA-Tilsynsmyndigheden er beføjet til at gå videre og træffe beslutning på grundlag af de oplysninger, den har til sin rådighed (se 5.4.(3)), også hvis den ikke har modtaget oplysninger fra den berørte EFTA-stat.

6.2.1. Forbud (»interimsforanstaltninger«)

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden kan ved en foreløbig beslutning anmode EFTA-staten om at indstille udbetalingen af støtte, indtil undersøgelsen er afsluttet ⁽¹⁾. Dette sker efter følgende procedure:
- (2) Når EFTA-Tilsynsmyndigheden har konkluderet, at der ulovligt er ydet støtte, skal den give den pågældende stat mulighed for at fremsætte sine bemærkninger, før den træffer en beslutning, der pålægger staten straks at indstille udbetalingen af støtten, indtil undersøgelsen er afsluttet ⁽²⁾.
- (3) Hvis EFTA-staten ikke indstiller udbetalingen af støtten, er EFTA-Tilsynsmyndigheden, mens den undersøger sagens indhold, berettiget til at indbringe sagen direkte for EFTA-Domstolen og anmode om en udtalelse om, at sådanne udbetalinger udgør en overtrædelse af aftalen ⁽³⁾.

6.2.2. Gennemførelse af procedurer

- (1) I tilfælde af ulovlig støtte bestræber EFTA-Tilsynsmyndigheden sig for at træffe en afgørelse senest to måneder efter, at den har modtaget fuldstændige oplysninger.
- (2) Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden i sager om ulovlig støtte finder, at støtten er forenelig med EØS-aftalens funktion, skal den træffe en positiv beslutning om sagens beskaffenhed.

6.2.3. Påbud om geninddrivelse

- (1) I negative beslutninger om ulovlig støtte beordrer EFTA-Tilsynsmyndigheden som regel EFTA-staten til at genopkræve støtten fra modtageren ⁽⁴⁾.
- (2) Geninddrivelsen skal ske i overensstemmelse med den nationale lovgivning, herunder bestemmelserne om skyldige renter af for sent betalt gæld til det offentlige, idet renterne normalt skal beregnes fra datoen for tildelingen af den pågældende ulovlige støtte. De relevante bestemmelser i den nationale lovgivning skal anvendes på en sådan måde, at geninddrivelse ikke i praksis umuliggøres ⁽⁵⁾.

7. PROCEDURE I TILFÆLDE, DER DREJER SIG OM EKSISTERENDE STØTTEORDNINGER

7.1. Retlige bestemmelser

- (1) I artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen hedder det: »EFTA-Tilsynsmyndigheden foretager sammen med EFTA-staterne en løbende undersøgelse af de støtteordninger, som findes i disse stater. Den foreslår dem sådanne foranstaltninger, som EØS-aftalens funktion eller gradvise udvikling kræver«.
- (2) Denne bestemmelse betyder essentielt, at EFTA-Tilsynsmyndigheden pålægges tre proceduremæssige forpligtelser og den pågældende EFTA-stat en forpligtelse. EFTA-Tilsynsmyndigheden er forpligtet til:
- at foretage en løbende undersøgelse af de støtteordninger, som findes i EFTA-staterne (første punktum)
  - at gøre dette sammen med de pågældende EFTA-stater (første punktum), og

⁽¹⁾ EF-Domstolen, 14. 2. 1990, sag C-301/87, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 307, præmis 19-20.

⁽²⁾ Ibid., s. 356, præmis 19.

⁽³⁾ Ibid., s. 357, præmis 23.

⁽⁴⁾ Først anført i EF-Domstolen, 12. 7. 1973, sag 70/72, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 813 og 828-829, præmis 10-13; se også EF-Domstolen, 21. 3. 1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959 og 1020, præmis 65-66 og EF-Domstolen, 24. 2. 1987, sag 310/85, Deufil mod Kommissionen, Sml. s. 901 og 927, præmis 24.

⁽⁵⁾ Se EF-Domstolen, 21. 3. 1990, sag C-142/87, Belgien mod Kommissionen, Sml. I, s. 959 og 1018-1020, præmis 58-63; se også EF-Domstolen, 20. 9. 1990, sag 5/89, Kommissionen mod Tyskland, Sml. I, s. 3437 og 3456, præmis 12; EF-Domstolen, 21. 2. 1990, sag C-74/89, Kommissionen mod Belgien, Sml. I, s. 491; og EF-Domstolen, 2. 2. 1989, sag 94/87, Kommissionen mod Tyskland, Sml. s. 175 og 192, præmis 12.

- at foreslå dem sådanne foranstaltninger, som EØS-aftalens funktion eller gradvise udvikling kræver.

EFTA-staten er forpligtet til:

- at arbejde sammen med EFTA-Tilsynsmyndigheden.

7.2. *Begrebet eksisterende støtte*

- (1) Eksisterende støtte som omhandlet i artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen omfatter:
  - gamle støtteordninger, der var i kraft på tidspunktet for EØS-aftalens ikrafttræden, og individuel tildeling af støtte uden for nogen ordning, hvorom der er truffet beslutning før EØS-aftalens ikrafttræden, og hvor der er planlagt udbetalinger efter aftalens ikrafttræden
  - og
  - tilladt støtte, dvs. støtteordninger eller løbende tildeling af støtte, der er tilladt (se 4.2.(2), og 5.4.(2)) eller anses for at være blevet tilladt (se fodnote 1 til 4.1.(1)) af EFTA-Tilsynsmyndigheden.

7.3. *Formålet med proceduren for eksisterende støtte*

- (1) Formålet med proceduren for eksisterende støtte er at have et middel til at behandle begge former for eksisterende støtte. Artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen skal gøre det muligt for EFTA-Tilsynsmyndigheden at sikre afskaffelse eller tilpasning af støtteforanstaltninger fra tiden før EØS-aftalens ikrafttræden, som er uforenelig med EØS-aftalens funktion⁽¹⁾ og at undersøge støtteordninger eller bestemmelser, som den tidligere har tilladt, men som eventuelt ikke længere er forenelige med EØS-aftalens funktion under de gældende forhold.

7.4. *Procedure*

7.4.1. *Indledning af undersøgelse*

- (1) Når EFTA-Tilsynsmyndigheden mener, at eksisterende støtte ikke er forenelig med EØS-aftalens funktion eller gradvise udvikling, indleder den en undersøgelse ved skriftligt at anmode den berørte EFTA-stat om oplysninger. I forbindelse med indledning af en undersøgelse stilles der ikke krav om, at støtteordningen suspenderes.
- (2) Hidtil har EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke fastlagt detaljerede interne procedureregler for anvendelsen af artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Det eneste klare krav, der fremgår af afsnittet, er forpligtelsen til at samarbejde med EFTA-staten. EFTA-Tilsynsmyndigheden anses for at opfylde denne forpligtelse ved skriftligt at anmode den pågældende stat om oplysninger, før den foreslår »sådanne foranstaltninger«, som måtte være påkrævet.
- (3) EFTA-staten er forpligtet til at fremlægge de oplysninger, der ønskes af EFTA-Tilsynsmyndigheden. For at undersøgelsen kan gennemføres med den nødvendige hurtighed, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden fastsætte tidsfrister for fremlægnings af oplysninger, der svarer til de frister, der anvendes i sager om meddelt støtte.

7.4.2. *Forslag om foranstaltninger*

- (1) Efter at have undersøgt den eksisterende støtteordning i lyset af de oplysninger, som er fremlagt af EFTA-staten, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden konkludere, at der ikke er behov for nogen ændring af ordningen og afslutte sagen, eller den kan foreslå de ændringer, der anses for at være nødvendige for at bringe ordningen i overensstemmelse med aftalen. Forslaget kan gå ud på at:

⁽¹⁾ Se EF-Domstolen, 15. 7. 1964, sag 6/64, Costa mod ENEL, Sml. s. 585 og 595.

- ændre indholdet af ordningen
  - indføre proceduremæssige krav, f.eks. om forudgående underretning om individuelle sager i henhold til den pågældende ordning, og/eller krav om rapportering
  - eller
  - afskaffe ordningen.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden skal begrunde de foreslåede foranstaltninger og anmode EFTA-staten om at acceptere dem.

7.4.3. Retlige konsekvenser af et forslag om hensigtsmæssige foranstaltninger

- (1) Hvis EFTA-staten accepterer de foreslåede foranstaltninger, afslutter EFTA-Tilsynsmyndigheden sagen.
- (2) Hvis EFTA-staten afviser at gennemføre de foreslåede »sådanne foranstaltninger«, og EFTA-Tilsynsmyndigheden efter at have hørt den pågældende EFTA-stats bemærkninger stadig mener, at foranstaltningerne er nødvendige, kan den gennem proceduren i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen kræve, at EFTA-staten retter sig efter beslutningen (se kapitel 5).

8. BEREGNING AF TIDSRISTER

- (1) Perioder angivet i måneder udløber på samme dag i den n^{te} måned regnet fra modtagelsesdatoen for skrivelsen. For eksempel skal der senest den 5. juli træffes beslutning om en meddelelse modtaget den 5. maj. Hvis dagen for udløbet af en sådan frist ikke optræder i den sidste måned, udløber perioden ved afslutningen af den sidste dag i måneden. Således skal en beslutning om en meddelelse, der er modtaget den 31. juli, træffes senest den 30. september.
- (2) Perioder angivet i arbejdsdage udløber på den n^{te} arbejdsdag regnet fra arbejdsdagen efter den arbejdsdag, hvor skrivelsen er modtaget. »Arbejdsdage« er alle dage med undtagelse af lørdage, søndage og offentlige fri- og helligdage. Der tages hensyn til de enkelte EFTA-staters offentlige fri- og helligdage, når der skal beregnes handlingsfrister for de pågældende EFTA-stater. Der tages hensyn til offentlige fri- og helligdage, der overholdes af EFTA-Tilsynsmyndigheden, når dens handlingsfrister skal beregnes.
- (3) For skrivelser fra en EFTA-stat til EFTA-Tilsynsmyndigheden, der medfører en tidsfrist, der skal overholdes af Tilsynsmyndigheden, angives modtagelsesdatoen i den bekræftelse, der sendes til den pågældende EFTA-stat. I den omvendte situation antager EFTA-Tilsynsmyndigheden, at modtagelsesdagen er den tredje arbejdsdag efter afsendelsen, medmindre den pågældende stat kan dokumentere, at skrivelsen er modtaget senere. Disse ordninger vil gøre det muligt for EFTA-Tilsynsmyndigheden på forhånd at beregne alle frister i forbindelse med sagsbehandling og medvirke til at undgå unødige forsinkelser i beslutningsprocessen.

9. OFFENTLIGGØRELSE AF BESLUTNINGER

- (1) Ifølge EØS-aftalens protokol nr. 27, litra d), skal endelige beslutninger og beslutninger om at iværksætte den formelle undersøgelsesprocedure offentliggøres. Derfor underrettes EFTA-staterne og interesserede tredjeparter i de tre følgende tilfælde ved en offentliggørelse i EØS-afsnittet af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil:
- a) når støttesagen afsluttes inden for perioden på to måneder, uden at der indledes en formel undersøgelsesprocedure i henhold til artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen (se 4.2.(5))
  - b) når den formelle undersøgelsesprocedure indledes (se 5.3.(1))
  - c) når den formelle undersøgelsesprocedure afsluttes (se 5.4.(6)).
- (2) Ud over offentliggørelsen i EØS-afsnittet af *De Europæiske Fællesskabers Tidende* og EØS-tillægget hertil, udsender EFTA-Tilsynsmyndigheden i de fleste tilfælde en pressemeddelelse for at underrette offentligheden, normalt den dag beslutningen træffes. Pressemeddelelserne offentliggøres kun på engelsk.
- (3) I alle offentliggjorte oplysninger om sager om statsstøtte udelades kommercielt følsomt materiale. Dette omfatter ikke støttemodtagerens identitet.

DEL III

REGLER OM HORIZONTAL STØTTE

10. STØTTE TIL SMÅ OG MELLESTORE VIRKSOMHEDER (SMV) ⁽¹⁾

- (1) De principper, der fastsættes i dette kapitel, gælder for støtte til SMV inden for alle sektorer, der ikke er undergivet sektorspecifikke regler, hvilket for øjeblikket vil sige kunstfiberindustrien, motorkøretøjsindustrien, stålindustrien og transport.

10.1. *Indledning*

- (1) Små og mellemstore virksomheder (SMV) har stor betydning for økonomien. For det første spiller SMV en uforholdsmæssig stor beskæftigelsesfremmende rolle, især i perioder, hvor store virksomheder foretager afskedigelser. For det andet er SMV tilbøjelig til at være i forreste linje hvad angår fornyelse, fordi de er mere udsat for konkurrence, men samtidig har større fleksibilitet og tilpasningsevne end de store virksomheder. For det tredje er SMV en vigtig konkurrenceskabende faktor på markederne, ligesom de virker som den vigtigste drivkraft for strukturændringer og fornyelse i økonomien som helhed: de gør det således lettere at kanalisere økonomiske ressourcer fra sektorer i tilbagegang til ekspanderende sektorer.
- (2) I nogle økonomiske sektorer har SMV særlig stor betydning. Dette er f.eks. tilfældet inden for fremstillingsvirksomhed, hvor underleverancer spiller en voksende rolle. SMV er desuden af afgørende betydning for regionaludviklingen.
- (3) SMV kan have visse handicap i forhold til store veletablerede virksomheder. Det er f.eks. vanskeligere for dem at skaffe kapital. De byrder, virksomhederne får pålagt af det offentlige, vejer ligeledes tungere på SMV. For små virksomheder kan det være forbundet med større udgifter at overholde offentlige krav om sundhed og sikkerhed, regnskabsaflæggelse mv., ligesom deres skattebyrde — såvel hvad angår skatteprocenten som de omkostninger, skattesystemet medfører (f.eks. bidrag til socialsikringsordninger og moms) — kan veje tungere.

10.2. *Definition*

- (1) Den definition af SMV, som er angivet nedenfor med henblik på kontrollen med statsstøtten, skal afgrænse SMV-sektoren således, at den omfatter de fleste virksomheder med de eksterne fordele og handicap, der er beskrevet ovenfor. Definitionen må ikke være så bred, at den kommer til at omfatte mange større virksomheder uden de fordele eller handicap, der er karakteristiske for SMV. Støtte, der ydes til større virksomheder på grundlag af forhold, der hovedsagelig gør sig gældende for mindre virksomheder, vil med større sandsynlighed kunne fordreje konkurrencevilkårene og påvirke samhandelen.
- (2) I de fleste tilfælde er der ikke behov for at sondre mellem små og mellemstore virksomheder. En sådan sondring er dog nødvendig i forbindelse med støtte til aktiviteter, der er tæt knyttet til den kommercielle markedsføring, såsom investeringer. Det må normalt forventes, at en sådan støtte til små virksomheder vil medføre en begrænset påvirkning af samhandelen i det område, der er omfattet af EØS-aftalen, hvorimod støtte til mellemstore virksomheder meget vel vil kunne påvirke samhandelen mærkbart.
- (3) »SMV« defineres som en virksomhed:
- med højst 250 medarbejdere og
  - enten
    - en årsomsætning på højst 20 mio. ECU
    - eller
    - en samlet status på højst 10 mio. ECU, og
  - hvor højst 25 % af kapitalen ejes af et eller flere selskaber, som ikke opfylder denne definition, bortset fra offentlige investeringsselskaber, venture-selskaber eller — forudsat at der ikke udøves nogen kontrol — institutionelle investorer.

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder (EFT nr. C 213 af 19. 8. 1992, s. 2).

- (4) Når det er nødvendigt at skelne mellem små og mellemstore virksomheder, defineres »små« som virksomheder:
- med højst 50 medarbejdere og
  - enten
    - en årsomsætning på højst 5 mio. ECU
    - eller
    - en samlet status på højst 2 mio. ECU, og
  - hvor højst 25 % af kapitalen ejes af et eller flere selskaber, der ikke opfylder denne definition, bortset fra offentlige investeringsselskaber, venture-selskaber, eller — forudsat at der ikke udøves nogen kontrol — institutionelle investorer.
- (5) De tre kriterier er kumulative. Det betyder, at virksomheder kun betragtes som »SMV« eller »små«, hvis de opfylder uafhængighedskriteriet, ikke overskrider grænsen for antallet af medarbejdere og ikke overskrider mindst en af de to andre grænser for omsætning eller samlet status.

10.3. *SMV-støtte, der er omfattet af artikel 61, stk. 1*

- (1) I tilfælde, hvor statsstøtte til SMV er omfattet af EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, fordi den kan medføre en mærkbar påvirkning af samhandelen og konkurrencen mellem staterne, kan der eventuelt indrømmes en undtagelse. Den bredeste undtagelsesbestemmelse er artikel 61, stk. 3, litra c), ifølge hvilken EFTA-Tilsynsmyndigheden har beføjelse til at tillade støtte, der fremmer udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner, forudsat støtten ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.
- (2) Henset til de eksterne fordele forbundet med SMV, deres betydning for bestemte erhvervssektorer og for regionaludviklingen samt de særlige problemer, de står overfor, kan der ikke være tvivl om, at statsstøtte til SMV »fremmer udviklingen af visse erhvervsgrøner eller økonomiske regioner«.
- (3) Spørgsmålet er, om statsstøtte til SMV påvirker samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod EØS-aftalen. Dette afhænger af støttens art og intensitet. Støtte til aktiviteter, der er relativt fjerne fra den kommercielle markedsføring, f.eks. støtte til konsulentbistand til forbedring af administrationen, påvirker kun samhandelen indirekte og i et forholdsvis lille omfang. Støtte til aktiviteter nærmere knyttet til den kommercielle markedsføring, såsom investeringsstøtte, påvirker uden tvivl samhandelen mindre, når den ydes til SMV, end når den ydes til store virksomheder. Dette skyldes, at de enkelte SMV sælger mindre end de store virksomheder, hvilket yderligere forstærkes af, at SMV's omsætning pr. beskæftiget ofte er lavere, og at der findes særlige mange SMV i sektorer, hvor samhandelen mellem EØS-parterne er forholdsvis beskednen (f.eks. bygge- og anlægsvirksomhed, visse levnedsmiddelindustrier, detailhandelen, servicesektoren). Ikke desto mindre kan investeringsstøtte medføre en større påvirkning af samhandelen, når den ydes til de mellemstore virksomheder. Under forudsætning af, at en bestemt acceptabel støtteintensitet ikke overskrides, vil støtte til SMV normalt ikke få så stor indvirkning på samhandelsvilkårene, at det strider mod EØS-aftalen, især ikke når de generelle fordele forbundet med SMV tages i betragtning.

10.4. *Generelt acceptabel støtteintensitet i forbindelse med SMV*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden anser statsstøtte til de formål og med den støtteintensitet, der er angivet nedenfor, når der er tale om SMV som defineret ovenfor, som berettiget til undtagelse i henhold til artikel 61, stk. 3, litra c). EFTA-Tilsynsmyndigheden er generelt af den opfattelse, at sådan støtte er forenelig med EØS-aftalen.

10.4.1. *Generel investeringsstøtte til SMV*

- (1) Generelle investeringsstøtteordninger som defineret i kapitel 29 er uforenelige med EØS-aftalen og kan ikke tillades. Der kan dog indrømmes undtagelse for generelle støtteordninger, der udelukkende omfatter SMV, forudsat at de i punkt (2) og (3) fastlagte betingelser er opfyldt.

- (2) Investeringsstøtte uden for de støtteberettigede områder ⁽¹⁾ tillades kun op til 15 % brutto ⁽²⁾ til små virksomheder og op til 7,5 % brutto til mellemstore virksomheder.
- (3) I støtteberettigede områder vil EFTA-Tilsynsmyndigheden tillade, at der foruden den af EFTA-Tilsynsmyndigheden godkendte regionalstøtte efter den gældende sats kan ydes SMV støtte på yderligere 10 % brutto af investeringen i områder omfattet af artikel 61, stk. 3, litra c), og yderligere 15 % brutto af investeringen i områder omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a). Regionalstøtten og SMV-støtten må dog ikke tilsammen overstige 30 % netto i de førstnævnte områder og 75 % netto i de sidstnævnte. De ovenfor givne satser (jf. vedhæftede tabel i retningslinjernes bilag V skal dels sikre, at den højeste støtte tillades i områder med de største behov, dels at forskelsbehandlingen mellem støtteberettigede og ikke-støtteberettigede områder opretholdes for alle virksomheder, bortset fra de mindste.
- (4) De tilladte maksimumsintensiteter gælder for alle former for støtte.

10.4.2. Støtte til investeringer i miljøbeskyttelse

- (1) Investeringer i miljøbeskyttelse (jf. kapitel 15) som f.eks. forureningsbekæmpelse, nedbringelse af CO₂, beskyttelse af ozonlaget osv. stilles gunstigere end generelle investeringer. Dette gælder uanset virksomhedens beliggenhed eller størrelse, men SMV kan i støtteberettigede områder naturligvis kræve støtte efter den gældende sats for generel investeringsstøtte (regionalstøtte og SMV-støtte), som i de fleste tilfælde vil være højere end de 15 % brutto, der for øjeblikket tillades i henhold til rammebestemmelserne for miljøstøtte, ligesom den ikke er undergivet de samme stramme betingelser.

10.4.3. Støtte til konsulentbistand, uddannelse og formidling af viden

- (1) Der tillades normalt støtte på op til 50 % brutto i forbindelse med bistand og rådgivning fra eksterne konsulentfirmaer til nye og etablerede små og mellemstore virksomheder og uddannelse af deres personale inden for virksomhedsledelse, finansielle spørgsmål, ny teknologi (især informationsteknologi), forureningsbekæmpelse, beskyttelse af intellektuelle ejendomsrettigheder eller lignende eller vurdering af nye projekters gennemførlighed. De enkelte projekter vurderes imidlertid på grundlag af deres indhold, idet der lægges særlig vægt på, hvor fjerne aktiviteterne er fra den kommercielle markedsføring, eventuelle begrænsninger i støttebeløbet pr. virksomhed, mulighederne for kumulering samt andre relevante faktorer. Under ganske særlige omstændigheder kan EFTA-Tilsynsmyndigheden tillade støtte på over 50 %. Især kan generelle oplysningskampanjer støttes med en højere intensitet, idet den finansielle fordel for den enkelte virksomhed er forholdsvis beskeden.

10.4.4. Støtte til forskning og udvikling (F&U)

- (1) For så vidt angår støtte til F&U kan SMV tillades støtte, der er indtil 10 % højere end den støtte, der ydes til store virksomheder (jf. kapital 4).

10.4.5. Støtte til andre formål

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil eventuelt kunne tillade andre former for berettiget støtte til SMV, som f.eks. støtte til samarbejde mellem SMV.

11. KRITERIER FOR ANVENDELSE AF DEN HURTIGE GODKENDELSESPROCEDURE ⁽³⁾

- (1) Når en række betingelser er opfyldt, anvendes en særlig hurtig godkendelsesprocedure af nye støtteordninger til SMV og af ændringer i eksisterende støtteordninger. Principielt rejser EFTA-

⁽¹⁾ Ved »støtteberettiget område« forstås et område i en EFTA-stat, som er berettiget til regionalstøtte i overensstemmelse med bestemmelserne i del VI i retningslinjerne.

⁽²⁾ Dvs. den nominelle (før-skat) værdi af statsliskud og den aktualiserede før-skat værdi af støtte til rentebetalning som en andel af investeringsomkostningerne. Nettobeløb er efter skat.

⁽³⁾ Dette kapitel svarer til Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne om den hurtige godkendelsesprocedure af støtteordninger til SMV og af ændringer i eksisterende støtteordninger (EFT nr. C 213 af 19. 8. 1992, s. 10).

Tilsynsmyndigheden ikke indvendinger over for nye støtteordninger eller ændringer i eksisterende støtteordninger, der anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen og opfylder nedenstående kriterier.

11.1. *Nye støtteordninger til SMV*

- (1) Nye støtteordninger må være begrænset til små og mellemstore virksomheder som defineret ovenfor med henblik på kontrollen af statsstøtten og opfylde et af følgende kriterier:
  - hvor ordningen har særlige investeringsmål, må støtteintensiteten ikke overstige 7,5 % af investeringsomkostningerne for mellemstore virksomheders vedkommende og 15 % for små virksomheders vedkommende, eller
  - hvor ordningens formål er fremme af beskæftigelsen, må støtten ikke overstige 3 000 ECU pr. nyoprettet arbejdsplads, eller
  - såfremt støtteordningen ikke har noget særligt investerings- eller jobskabelsesformål, må den samlede støtte til en virksomhed ikke overstige 200 000 ECU.
- (2) I de nævnte tal er ikke medregnet skatteeffekten, dvs. at der er tale om bruttobeløb.
- (3) EFTA-staterne skal sikre, at støttemodtageren ikke modtager mere støtte til samme projekt end tilladt i henhold til ovennævnte kriterier, derved at støtten opdeles på flere anmeldelser, der opfylder disse kriterier, eller sammenlægges med anden støtte, der ydes i henhold til generelle, regionale eller sektorielle støtteordninger.
- (4) Støtten kan udbetales på nationalt, regionalt eller lokalt plan.
- (5) Al støtte til eksport til andre EØS-parter, driftsstøtte og ordninger undergivet sektorspecifikke regler, hvilket for øjeblikket vil sige kunstfiberindustrien, motorkøretøjsindustrien, stålindustrien og transport, er udelukket fra den her nævnte procedure.

11.2. *Ændringer i eksisterende støtteordninger*

- (1) Proceduren anvendes ligeledes i forbindelse med ændringer af eksisterende støtteordninger tidligere tilladt af EFTA-Tilsynsmyndigheden, uanset modtagervirksomhedens størrelse, bortset fra særlige ordninger, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden udtrykkeligt begrænsede sin tilladelse til den periode, det budget og de betingelser, der oprindeligt blev anmeldt.
- (2) Ændringen kan omfatte følgende:
  - en tidsmæssig forlængelse uden forhøjelse af de budgetmæssige midler
  - en budgetmæssig forhøjelse på op til 20 % af det oprindelige beløb, men ingen tidsmæssig forlængelse
  - en stramning af betingelserne for ordningens anvendelse.
- (3) Retningslinjernes bilag II indeholder en forenklet anmeldelsesformular, der skal benyttes for såvel nye som eksisterende ordninger.

12. ANVENDELSE OG GENNEMFØRELSE AF DE MINIMIS-REGLEREN ⁽¹⁾

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden finder det usandsynligt, at støtte under et bestemt beløb vil medføre nogen mærkbar påvirkning af konkurrencen og samhandelen mellem de kontraherende parter. På denne baggrund kan det antages, at nedenfor definerede støtteudbetalinger ikke er omfattet af EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, og derfor ikke skal anmeldes.
- (2) Støtteudbetalinger på op til 50 000 ECU til en given udgiftskategori og ordninger, hvorved den støtte, en virksomhed kan få udbetalt til en given udgiftskategori, begrænses til samme beløb over en treårig periode, skal således ikke anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, forudsat at de nedenfor anførte betingelser er opfyldt.

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til Fællesskabets rammebestemmelser for statsstøtte til små og mellemstore virksomheder (EFT nr. C 213 af 19. 8. 1992, s. 2) og skrivelse fra Kommissionen til medlemsstaterne IV.E.1 (93) D/06878 af 23. marts 1993.

- (3) Det skal bemærkes, at de minimis-reglen ikke kan anvendes i forbindelse med eksportstøtte og inden for sektorer, der er undergivet sektorspecifikke regler, hvilket for øjeblikket vil sige kunstfibrerindustrien, motorkøretøjsindustrien, stålindustrien og transport.

12.1. *Definition af udgiftskategorier*

- (1) Ved brug af de minimis-reglen skelnes mellem følgende udgiftskategorier:
- investering af enhver art, uanset formål, undtagen F&U og
  - andre udgifter.
- (2) En given virksomhed må således højst få 100 000 ECU i støtte til de to kategorier over en treårig periode, uden at støtten skal anmeldes.
- (3) Den treårige periode, som begrænsningen gælder, løber fra det tidspunkt, hvor den enkelte virksomhed først fik støtte under de minimis-reglen.
- (4) Med hensyn til kumulering af støtte ydet efter de minimis-reglen og støtte ydet efter en godkendt ordning gælder følgende regel. Hvis en virksomhed, der har modtaget støtte efter de minimis-reglen i de seneste tre år til en af ovennævnte to udgiftskategorier, ønsker at modtage støtte efter en godkendt ordning til udgifter i samme kategori, må de minimis-støtten og den godkendte støtte tilsammen ikke overstige den maksimumsstøtte, der er godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden for den anmeldte ordning, hvis den er over 50 000 ECU. Det betyder, at sidstnævnte støtte skal reduceres, så det samlede beløb holder sig inden for maksimumsbeløbet.

12.2. *Principper for beregning af kontantsubventionsækvivalenten for de minimis-støtte*

- (1) Grænsen i de minimis-reglen er udtrykt som et kontant tilskud på 50 000 ECU. I tilfælde, hvor der ydes støtte på anden måde end i form af et tilskud, skal det konverteres til kontantsubventionsækvivalent med henblik på anvendelse af grænsen i de minimis-reglen. De øvrige mest almindelige former for støtte med en lav kontantværdi er bløde lån, skattelempler og lånegarantier. Støtte, der er ydet på denne måde, konverteres til sin kontantsubventionsækvivalent på følgende måde.
- (2) Kontantsubventionsækvivalenten beregnes brutto, dvs. inden skat, hvis tilskuddet er skattepligtigt. Hvis tilskuddet ikke er skattepligtigt, hvilket gælder visse skattelempler, anvendes tilskuddets nominelle værdi, som er både brutto og netto.
- (3) Al støtte, der forventes modtaget i fremtiden, skal diskonteres til sin nutidsværdi. Tilskud skal dog beregnes som enkeltbeløb, selv om de udbetales i rater. Den anvendte kalkulationsrentesats skal være den referencesats, der hvert år meddeles EFTA-Tilsynsmyndigheden af den pågældende EFTA-stat.
- (4) Kontantsubventionsækvivalenten af et *blødt lån* i et givet år er forskellen mellem forrentningen til referencesatsen og den faktiske forrentning. De beløb, der spares i rente, indtil lånet er fuldt tilbagebetalt, skal diskonteres til deres værdi på det tidspunkt, lånet ydes, og lægges sammen. Der er i kapitel 12.4 givet et eksempel på, hvordan kontantsubventionsækvivalenten for et blødt lån skal beregnes. Der er vist to varianter, en med og en uden henstand med afdragene.
- (5) Kontantsubventionsækvivalenten af en *skattelempe* er besparelsen i skattebetalingen i det pågældende år. Også her skal fremtidige skattebesparelser diskonteres til referencesatsen til deres nutidsværdi.
- (6) For *lånegarantier* beregnes kontantsubventionsækvivalenten for et år som forskellen mellem (a) det udestående beløb, der er stillet garanti for, multipliceret med risikofaktoren (sandsynligheden for misligholdelse) og (b) en eventuel præmie, dvs. (garantibeløb x risiko) — præmie.
- (7) Som risikofaktor anvendes erfaringerne med misligholdelse af lån, der ydes under lignende omstændigheder (branche, virksomhedsstørrelse, konjunkturer). Diskontering til nutidsværdien skal ske som beskrevet ovenfor.

12.3. *EFTA-staternes overvågning af brugen af de minimis-reglen*

- (1) De enkelte EFTA-stater skal træffe foranstaltninger til overvågning af brugen af de minimis-reglen, så det sikres, at ovenstående regler efterleves. Det behøver ikke at ske gennem en kompliceret og personaleintensiv ordning, men der må stilles visse minimumskrav. Det fremgår af støttereglerne for SMV (jf. kapitel 10), at det skal være en udtrykkelig betingelse for ydelsen af støtte, der ikke anmeldes, i enkelttilfælde eller i henhold til en ordning, at yderligere støtte, som samme virksomhed måtte modtage fra andre kilder eller efter andre ordninger, ikke bringer den samlede støtte til virksomheden op over 50 000 ECU, som er grænsen for hver udgiftstype som defineret i afsnit 12.1. Myndigheder, der yder støtte efter de minimis-reglen, bør gøre ansøgerne opmærksomme på denne betingelse og kræve, at de angiver eventuel anden støtte, der er ydet, så det sikres, at grænsen ikke overskrides. Lignende kontrol bør udøves af de myndigheder, der udbetaler støtte i henhold til godkendte ordninger.
- (2) I henhold til EØS-aftalens artikel 3 skal EFTA-staterne bistå EFTA-Tilsynsmyndigheden i udførelsen af dennes opgaver. Det er kun EFTA-staterne, der kan overvåge brugen af de minimis-reglen, så det sikres, at den kun anvendes for beløb, som af EFTA-Tilsynsmyndigheden anses for ikke at medføre nogen mærkbar påvirkning af samhandelen og konkurrencen. I henhold til EØS-aftalens artikel 3 anmodes EFTA-staterne derfor om at meddele EFTA-Tilsynsmyndigheden, hvordan de vil føre tilsyn med, at ovennævnte regler efterleves.

12.4. *Beregning af kontantsubventionsækvivalenten for et blødt lån*

- (1) Følgende er et eksempel på, hvordan kontantsubventionsækvivalenten for et blødt lån kan beregnes.
- (2) En myndighed forpligter sig til at betale rentegodtgørelse for et tiårigt lån på 500 000 ECU, så låntager kun skal forrente det med 6%. Den officielle referencesats, som accepteres af EFTA-Tilsynsmyndigheden for det pågældende land i det pågældende år, er 8%. Ved beregningen af kontantsubventionsækvivalenten for tilskuddet i hele lånets løbetid, gås der ud fra, at referencesatsen vil være konstant i hele perioden. Støttens kontantsubventionsækvivalent afhænger af, om der indrømmes henstand med afdragene.

12.4.1. *Ingen henstand*

- (1) Lånet tilbagebetales i lige store rater begyndende i år 1. Kontantsubventionsækvivalenten for rentegodtgørelsen i år 1 er hovedstolen multipliceret med rentegodtgørelsen i procent, divideret med referencesatsen, således:

$$1. 500\,000 \text{ ECU} \times 0,02/1,08 = 9\,259 \text{ ECU}$$

Tilskuddet i årene 2 til 10 beregnes på samme måde, men til sammensat kalkulationsrentesats, dvs.

$$2. 450\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^2 = 7\,716 \text{ ECU}$$

$$3. 400\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^3 = 6\,351 \text{ ECU}$$

$$4. 350\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^4 = 5\,145 \text{ ECU}$$

$$5. 300\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^5 = 4\,083 \text{ ECU}$$

$$6. 250\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^6 = 3\,151 \text{ ECU}$$

$$7. 200\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^7 = 2\,334 \text{ ECU}$$

$$8. 150\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^8 = 1\,621 \text{ ECU}$$

$$9. 100\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^9 = 1\,000 \text{ ECU}$$

$$10. 50\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^{10} = 463 \text{ ECU.}$$

- (2) Den samlede kontantsubventionsækvivalent er summen af de diskonterede tilskud hvert år, dvs. 41 123 ECU.

12.4.2. *Med henstand*

- (1) Hovedstolen skal ikke afdrages i de to første år.

- (2) Lånet tilbagebetales i lige store rater på 62 500 ECU fra år 3 og fremad. Den diskonterede kontantsubventionsækvivalent af rentegodtgørelsen er for hvert enkelt år:
1. $500\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08) = 9\,259 \text{ ECU}$
  2. $500\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^2 = 8\,573 \text{ ECU}$
  3. $500\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^3 = 7\,938 \text{ ECU}$
  4. $437\,500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^4 = 6\,432 \text{ ECU}$
  5. $375\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^5 = 5\,104 \text{ ECU}$
  6. $312\,500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^6 = 3\,939 \text{ ECU}$
  7. $250\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^7 = 2\,917 \text{ ECU}$
  8. $187\,500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^8 = 2\,026 \text{ ECU}$
  9. $125\,000 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^9 = 1\,251 \text{ ECU}$
  10. $62\,500 \text{ ECU} \times 0,02/(1,08)^{10} = 579 \text{ ECU}$.

- (3) I dette tilfælde er den samlede kontantsubventionsækvivalent 48 018 ECU.

13. REGLER I FORBINDELSE MED SAGER, HVOR DER ER TALE OM KUMULERING AF STØTTE MED FORSKELLIGT SIGTE ⁽¹⁾

13.1. *Anmeldelse af betydelige kumuleringer*

- (1) Ved kumulering af støtte forstås anvendelse af mere end en støtteordning til et givet investeringsprojekt, dvs. samtlige investeringer i anlægsaktiver (uanset om de foretages samme sted), der er nødvendige for gennemførelsen af det pågældende projekt.
- (2) For at EFTA-Tilsynsmyndigheden kan føre kontrol med kumuleret intensitet af støtte ydet under forskellige ordninger til et givet investeringsprojekt og vurdere den kumulerede støttes virkninger på konkurrencen og samhandelen mellem de kontraherende parter, skal EFTA-staterne på forhånd anmelde betydelige kumuleringer til EFTA-Tilsynsmyndigheden. Ved betydelige kumuleringer forstås investeringsprojekter, der overstiger 12 mio. ECU, eller hvis kumulerede støtteintensitet overstiger 25 % af nettosubventionsækvivalenten.

13.2. *Undtagelser*

- (1) Der kan indrømmes følgende undtagelser fra dette yderligere anmeldelseskrav:
  - når investeringsprojektet ikke overstiger 3 mio. ECU, uanset intensiteten af den kumulerede støtte
  - når intensiteten af den kumulerede støtte ikke overstiger 10 % i nettosubventionsækvivalent, uanset investeringsbeløbet
  - når intensiteten af den samlede støtte, der ydes til et investeringsprojekt, ligger inden for maksimumsgrænsen for en af de støtteordninger, der anvendes i forbindelse med det pågældende projekt, idet maksimumsgrænsen er fastsat eller godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden enten i disse retningslinjer eller i en konkret beslutning.
- (2) Denne undtagelse berører ikke EFTA-staternes forpligtelse til at overholde de maksimumsgrænser, der er fastsat for hver enkelt ordning.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden kan trække sådanne undtagelser tilbage, såfremt der måtte blive konstateret konkurrenceforvridninger.

13.3. *Støtteordningerne*

- (1) Den støtte, der skal tages i betragtning ved beregningen af de ovenfor fastsatte grænser for anmeldelse, er al støtte til investeringer i anlægsaktiver, uanset støttens form (f.eks. kapitaltilskud, rentegodtgørelse, skattefritagelse og fritagelse for socialsikringsbidrag).
- (2) Der er navnlig tale om følgende støtteordninger:
  - regional støtte

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til Kommissionens meddelelse om kumulering af støtte med forskelligt sigte (EFT nr. C 3 af 5. 1. 1985, s. 2) (punkt 34 i bilag XV til EØS-aftalen).

- sektorstøtte
  - støtte til små og mellemstore virksomheder
  - støtte til forskning, udvikling og innovation
  - støtte til energibesparelser og miljøbeskyttelse.
- (3) Såfremt investeringsstøtten suppleres med støtte til uddannelse af personale, og denne uddannelsesstøtte er foranlediget af investering og således direkte forbundet med denne, kan man ikke skelne mellem de to former for støtte ved vurderingen af deres intensitet. Sådan uddannelsesstøtte skal derfor også tages i betragtning ved beregningen af de ovenfor fastsatte grænser for anmeldelse.
- (4) For at kunne vurdere kumuleringen i en heldhedssammenhæng skal EFTA-Tilsynsmyndigheden, for så vidt angår de anmeldte kumuleringer, underrettes både om støtte, der er ydet med henblik på at redde virksomheder i vanskeligheder, støtte til oprettelsen af arbejdspladser eller støtte til markedsføring — selvom sådan støtte ikke tages med i betragtning ved beregningen af anmeldelsesgrænserne — og om enhver anden form for finansiel medvirken fra statens eller andre offentlige myndigheds side, hvor denne medvirken kan betragtes som støtte, eller hvor det formodes, at der er tale om støtte.
- (5) EFTA-Tilsynsmyndigheden underrettes tillige om de ovenfor omhandlede former for støtte, såfremt de ikke er direkte forbundet med det anmeldte investeringsprojekt.

13.4. *Særlige regler*

- (1) Kumuleringsreglerne berører ikke de regler om regional støtte, der er indeholdt i kapitel 26.4.4 og heller ikke EFTA-staternes forpligtelse til at anmelde konkrete tilfælde i henhold til de bestemmelser, der allerede forefindes, eller som EFTA-Tilsynsmyndigheden senere vil fastsætte i sine beslutninger om konkrete støtteordninger med regionalt eller sektorbestemt sigte.

14. STØTTE TIL FORSKNING OG UDVIKLING (F&U) ⁽¹⁾

- (1) EØS-aftalens statsstøtteregler må anvendes på konstruktiv vis for derved at fremme de former for samarbejde, der kan bidrage til øget udbredelse af ny teknologi. Hvad angår kontrol med statsstøtte, må der tages hensyn til behovet for at sikre, at ressourcerne tilflyder de industrier, der kan bidrage til at forbedre konkurrenceevnen.

14.1. *Definition af F&U og anvendelse af EØS-aftalens artikel 61 med henblik på støtte til F&U*

- (1) De principper, der fastsættes nedenfor, skal gælde for støtte til F&U, der planlægges og gennemføres i direkte tilknytning til den senere produktion og markedsføring af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser, i det omfang, hvor denne støtte opfylder betingelserne indeholdt i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden finder, at der kan foretages en sondring mellem de forskellige former for F&U-aktiviteter som anført nedenfor. Definitionerne har til formål at danne en rettesnor for EFTA-staternes anmeldelser. De er således af vejledende og ikke af normativ karakter.
- Ved *grundforskning* forstås EFTA-Tilsynsmyndigheden aktiviteter, der tager sigte på at udvide den generelle videnskabelige og tekniske viden, og som ikke er knyttet til noget erhvervs-mæssigt eller kommercielt formål.
  - *Industriell grundforskning* defineres som det grundlæggende teoretiske eller eksperimentelle arbejde, der udføres med det formål at opnå ny eller bedre viden om de videnskabelige og tekniske sammenhænge, således som disse gør sig gældende inden for en erhvervs-gren eller for en bestemt virksomheds aktiviteter.
  - *Anvendt forskning og udvikling*: EFTA-Tilsynsmyndigheden er af den opfattelse, at anvendt forskning omfatter undersøgelser eller forsøgsarbejde, der udføres på basis af resultaterne af industriel grundforskning med det formål at opnå ny viden, der kan gøre det lettere at nå konkrete, praktiske mål, f.eks. udvikling af nye produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser. Dette stadium kan normalt siges at afsluttes på det tidspunkt, hvor den første prototype er udviklet. Ved udvikling forstås her arbejde, der udføres på basis af

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til forskning og udvikling (EFT nr. C 83 af 11. 4. 1986, s. 2) og skrivelse fra Kommissionen til medlemsstaterne SG (90) D/01620 af 5. februar 1990 (punkt 30 og 31 i bilag XV til EØS-aftalen).

resultaterne af den anvendte forskning, og som tager sigte på at udvikle nye eller stærkt forbedrede produkter, produktionsmetoder eller tjenesteydelser, og dette stadium strækker sig indtil den industrielle anvendelse og kommercielle udnyttelse, som ikke er omfattet heraf. Dette stadium vil normalt omfatte pilot- og demonstrationsprojekter og andet nødvendigt udviklingsarbejde og kulminerer med udarbejdelsen af den færdige produktionsbeskrivelse el.lign.

- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil anvende disse definitioner som praktiske indikatorer for F&U-aktiviteternes afstand fra det kommercielle stadium og således lægge dem til grund for vurderingen af den af EFTA-staterne anmeldte støttes intensitet. I betragtning af vanskelighederne ved at definere F&U-aktiviteter vil EFTA-Tilsynsmyndigheden imidlertid gå ud fra de definitioner og mål, der er indeholdt i EFTA-staternes forslag, når den skal tage stilling til de pågældende aktiviteter af afstand fra det kommercielle stadium. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil således hverken kræve eller tilstræbe nogen streng overholdelse af forud fastlagte kategorier af eller definitioner på F&U-aktiviteter.
- (4) Statsstøtte til grundforskning, der normalt ikke gennemføres i det private erhvervsliv, anses ikke at falde ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.
- (5) I særlige tilfælde, hvor denne form for forskning gennemføres af eller for bestemte virksomheder, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden imidlertid kunne udelukke muligheden for, at støtte hertil kan falde ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.
- (6) Støtte til F&U-aktiviteter gennemført af universiteter og højere læreanstalter eller forskningscentre er ikke omfattet af EØS-aftalens artikel 61, medmindre disse aktiviteter gennemføres på kontraktbasis eller i samarbejde med det private erhvervsliv.
- (7) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil ved vurderingen af individuelle støtteprojekter i henhold til EØS-aftalens artikel 61 stille sig positiv over for støtte til forskning og udvikling. Denne positive holdning beror på flere faktorer: denne støttes formål, de ofte meget betydelige midler, der kræves til F&U, de hermed forbundne risici og — i betragtning af F&U-projekternes afstand fra den kommercielle udnyttelsesfase — den begrænsede risiko for konkurrence- eller handelsfordrejninger mellem EØS-aftalens kontraherende parter.

14.2. *Vurdering af F&U-støtte i henhold til EØS-aftalens artikel 61*

- (1) Når støtte til virksomheders F&U er omfattet af EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, og derfor skal vurderes af EFTA-Tilsynsmyndigheden, kan denne fastslå, at den pågældende støtte er forenelig med EØS-aftalen i henhold til en af undtagelsesbestemmelserne i artikel 61, stk. 3.
- (2) Enhver støtte, for hvilken EFTA-Tilsynsmyndigheden kan fastslå, at den ydes til fremme af et væsentligt projekt af fælleseuropæisk interesse, kan anses at være omfattet af undtagelsesbestemmelsen i artikel 61, stk. 3, litra b). Kun på grundlag heraf kan EFTA-Tilsynsmyndigheden fastslå, at en sådan støtte er forenelig med EØS-aftalen.
- (3) Enhver anden støtte til F&U, der er omfattet af artikel 61, stk. 1, men som ikke opfylder betingelserne i artikel 61, stk. 3, litra b), vil kunne anses at falde ind under undtagelsesbestemmelsen i artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen. I sådanne tilfælde må EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke blot undersøge, om støtten vil bidrage også tage stilling til, om den vil kunne ændre samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod EØS-aftalen.

14.3. *Yderligere anmeldelseskra*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil bestræbe sig på at tilvejebringe den størst mulige grad af gennemsigtighed i anvendelsen af støtteordninger. Dette indebærer, at de mål, der søges fremmet, støttemodtagerne osv., klart skal fremgå. Alle de forskellige kategorier af omkostninger, at det bliver muligt at beregne støttens intensitet i forhold til omkostningerne.
- (2) I betragtning af den store betydning, større virksomheder har i sig selv og i kraft af deres indflydelse på konkurrencen inden for det område, der er omfattet af EØS-aftalen, og på samhandelen mellem de kontraherende parter, skal EFTA-staterne indgive en forhåndsanmeldelse til EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om

Tilsynsmyndigheden og Domstolen for al individuel ydelse af støtte efter eksisterende støtteordninger, når støtten ydes til en virksomhed, der samarbejder med en højere læreanstalt eller et andet offentligt institut om et F&U-projekt eller -program, hvis samlede omkostninger overstiger 20 mio. ECU. I tilfælde, hvor et støttet F&U-projekt eller -program udelukkende gennemføres af en eller flere virksomheder i det private erhvervsliv, vil der kunne fastsætte en lavere grænse for godkendelse af sådanne ordninger.

- (3) Med hensyn til EUREKA stilles der krav om en sådan individuel anmeldelse udelukkende i tilfælde, hvor der ydes støtte til en virksomhed, der deltager i et projekt, hvis omkostninger overstiger 30 mio. ECU, når den pågældende EFTA-stats bidrag til projektet udgør mindst 4 mio. ECU. Denne grænse på 30 mio. ECU, hvorefter betydelige støtteydelse skal anmeldes individuelt, gælder projektets samlede omkostninger, herunder bidrag fra alle øvrige deltagere udover støttemodtagerne. Dette gælder kun for særlige støtteydelse efter eksisterende F&U-støtteordninger. Enhver anden ydelse af støtte, uanset beløb, anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.
- (4) Bilag I til retningslinjerne indeholder en checkliste over de oplysninger, der skal være indeholdt i anmeldelser af statsstøtte. De yderligere oplysninger, der skal meddeles vedrørende støtte til F&U, er anført i del II i bilag I.

14.4. *Intensitet*

- (1) I sin stillingtagen til spørgsmålet om, hvorvidt EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), finder anvendelse, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden, hvad angår den påtænkte støttes intensitet, lægge følgende principper til grund.
- (2) Spørgsmålet om, hvilken støtteintensitet der kan accepteres, vil blive afgjort af EFTA-Tilsynsmyndigheden i hvert enkelt tilfælde. I sin vurdering vil EFTA-Tilsynsmyndigheden tage hensyn til projektets eller programmets art, de tekniske og finansielle risici, det er forbundet med, generelle politiske overvejelser i relation til den europæiske industris konkurrenceevne samt risikoen for konkurrencefordrejninger og påvirkning af samhandelen mellem EØS-aftalens kontraherende parter.
- (3) Ud fra en generel vurdering af disse risici skønner EFTA-Tilsynsmyndigheden, at der bør kunne ydes større støtte til industriel grundforskning end til anvendt forskning og udvikling, der ligger tættere op ad den kommercielle udnyttelse af F&U-resultater, og hvor støtte derfor i højere grad ville kunne føre til konkurrencefordrejninger.
- (4) Som følge heraf og ud fra den betragtning, at støttemodtageren nødvendigvis selv må indskyde en betydelig kapital i det projekt, der ydes støtte til, finder EFTA-Tilsynsmyndigheden, at der til industriel grundforskning som hovedregel maksimalt bør kunne ydes støtte til 50 % af projektets eller programmets samlede omkostninger. Jo tættere op ad det kommercielle stadium den pågældende aktivitet er placeret — dvs. omfatter områder inden for anvendt forskning og udvikling — desto lavere støtteintensitet vil EFTA-Tilsynsmyndigheden i sin vurdering og undersøgelse af nationale støtteforslag i princippet lægge til grund. Den pågældende EFTA-stat bør klart angive, hvilken form for F&U-aktivitet, det drejer sig om, og EFTA-Tilsynsmyndigheden vil gøre fuld brug af sine egne eksperter ved vurderingen af sådanne forslag.
- (5) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil kunne acceptere en højere støtteintensitet, når der er tale om projekter, som må anses at være af særlig økonomisk værdi, som er knyttet til relevante EF-projekter eller -programmer med deltagelse af EFTA-stater, som gennemføres i de af EØS-aftalen omfattede mest ugunstigt stillede områder, som gennemføres i forbindelse med specifikke sociale mål, eller som indebærer en meget høj specifik risiko. En anden faktor, der vil blive taget i betragtning, er, om de pågældende F&U-resultater gøres tilgængelige på det bredest mulige grundlag. Der vil desuden kunne tages hensyn til, om støtten rent faktisk ydes til mindre og mellemstore virksomheder; i så fald vil EFTA-Tilsynsmyndigheden f.eks. kunne acceptere en støtteintensitet på 10 % mere end i andre tilfælde. Den samlede støtte må dog under ingen omstændigheder være af en sådan størrelsesorden, at støttemodtagerens eget indskud i projektet reduceres i en sådan grad, at den pågældende virksomheds engagement i det pågældende projekt mindskes.

14.5. *Støtteberettigede F&U-udgifter til brug for beregning af støttens intensitet*

- (1) Følgende udgifter vil ved beregningen af F&U-støttens intensitet blive anset for støtteberettigede:
  - personaleudgifter (forskere, teknikere og hjælpepersonale), beregnet som summen af det samlede beløb, der kræves for at gennemføre projektet

- andre driftsomkostninger beregnet på samme vis (materialer, forsyninger osv.)
- instrumenter og udstyr, jord og bygninger. Disse udgifter medregnes kun i det omfang, de pågældende aktiver udelukkende anvendes til F&U. Om fornødent foretages en forholdsmæssig opdeling af udgifterne på de projekter, hvortil støtten ydes, og de andre projekter eller aktiviteter, disse aktiver måtte blive anvendt til
- rådgivning og tilsvarende tjenesteydelser, herunder ekstern forskning, knowhow, patenter osv.
- yderligere generalomkostninger, der er en direkte følge af det F&U-projekt eller -program, støtten ydes til.

14.6. *Gennemførelse*

- (1) Som et led i iværksættelsen af disse retningslinjer vil EFTA-Tilsynsmyndigheden udarbejde en fuldstændig fortegnelse over de former for F&U-støtte, der findes i de enkelte EFTA-stater. Den vil indlede de bilaterale drøftelser, der måtte være nødvendige for at opnå de ønskede oplysninger herom, og undersøge de forskellige støtteordninger i samarbejde med de pågældende EFTA-stater. Den vil om fornødent foreslå egnede foranstaltninger til løsning af de problemer, bestående støtteordninger måtte give anledning til i relation til gennemførelsen af reglerne. Ovennævnte fortegnelse vil eventuelt kunne drøftes på et multilateralt møde mellem EFTA-Tilsynsmyndigheden og EFTA-staterne.
- (2) Støtte, der foreslås ydet til F&U, må bidrage til virkeliggørelsen af EØS-aftalens mål som fastsat i aftalens artikel 61, stk. 3, og føre til, at der på det pågældende område ydes en større indsats end den, virksomhederne normalt yder i deres daglige drift, eller den må imødekomme særlige behov, som virksomhederne ikke kan dække med deres egne ressourcer. Støttens formål må være at virke befordrende og at kompensere for særlige store risici og omkostninger. I tilfælde, hvor dette incitamentsmoment ikke klart fremgår, eller hvor forsknings- og udviklingsarbejdet ligger for tæt op ad det egentlige produktions- og markedsføringsstadium, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke nødvendigvis fastholde sin generelt positive holdning til F&U-støtte. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil være særlig påpasselig i sådanne tilfælde for at sikre, at der ikke bliver tale om driftsstøtte.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil også anvende ovenstående retningslinjer over for virksomheder i den offentlige sektor ved at gøre fuldt brug af de politiske virkemidler, den råder over.

15. STØTTE TIL MILJØBESKYTTELSE ⁽¹⁾

15.1. *Indledning*

- (1) EØS-aftalens artikel 73, 74 og 75 giver udtrykkeligt de kontraherende parter beføjelser på miljøområdet. Bestemmelserne er en bekræftelse af »forurenere-betaler-princippet«, men er mere vidtrækkende, idet de rejser krav om, at der skal tages miljøhensyn ved udformningen og gennemførelsen af de kontraherende parters politik på andre områder, og at forebyggelse skal tillægges stor vægt. Tanken om at integrere miljøhensynet i politikken på andre områder tages op sammen med begrebet »bæredygtig udvikling« i EF's femte miljøprogram ⁽²⁾. Dermed anerkendes det, at den traditionelle fremgangsmåde, der næsten udelukkende var baseret på regler og især på standarder, ikke på tilfredsstillende vis har kunnet integrere miljøpolitikken i andre politikker. Programmet lægger derfor vægten på en bredere række af instrumenter. Forskellige instrumenter (lovgivning, frivillige foranstaltninger og økonomiske foranstaltninger) eller forskellige kombinationer af disse kan være den bedste måde at nå de miljømæssige mål på i en given situation, afhængig af den lovgivningsmæssige, tekniske, økonomiske og sociale baggrund. Både positive finansielle incitamenter, f.eks. tilskud, og negative incitamenter, nemlig skatter og afgifter kan spille en rolle.
- (2) Anvendelsen af EØS-reglerne om statsstøtte skal afspejle den rolle, de økonomiske instrumenter kan spille i miljøpolitikken. Det betyder, at der skal tages en bredere vifte af finansielle foranstaltninger i brug på dette område. Både tilsynet med støtten og miljøpolitikken skal sigte mod en strengere anvendelse af forurenere-betaler-princippet.

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til fællesskabsrammebestemmelserne for statsstøtte til miljøbeskyttelse (endnu ikke offentliggjort i Tidende).

⁽²⁾ KOM(92) 23 endelig udg., bind II af 27. marts 1992 og Rådets resolution af 1. februar 1993.

- (3) Tilskud kan være den næstbedste løsning i situationer, hvor forurenere-betaler-princippet — der kræver, at alle miljøomkostninger skal »internaliseres«, dvs. skal absorberes af firmaernes produktionsomkostninger — endnu ikke er indført. Sådanne tilskud kan imidlertid fordreje konkurrencen, navnlig i de mest forurenende dele af industrien, skabe handelshindringer og true EØS-aftalen. Virksomheder i alle EØS-stater bliver nødt til at investere, så deres anlæg, udstyr og fremstillingsprocesser kan opfylde miljøkravene, hvorigennem de eksterne miljøomkostninger gradvis internaliseres. Statsstøtte vil kunne give nogle virksomheder en fordel frem for deres konkurrenter i andre EØS-stater, der ikke får en sådan støtte, selv om de er undergivet samme miljømæssige begrænsninger.

15.2. *Vigtigste typer statsstøtte til miljøbeskyttelse*

- (1) Nedenfor beskrives de vigtigste typer statsstøtte til miljøbeskyttelse, der er blevet anmeldt til Europa-Kommissionen i de seneste år. De forskellige typer støtte falder i tre brede kategorier: investeringsstøtte, horisontale støtteforanstaltninger og driftsstøtte.

15.2.1. **Investeringsincitamenter, eventuelt knyttet sammen med lovbestemmelser eller frivillige aftaler**

- (1) På mange områder inden for miljøpolitikken kræver loven, at virksomhederne overholder en række standarder. Sådanne lovpligtige standarder kan stamme fra internationale aftaler eller EØS-lovgivning eller kan være udsprunget af nationale, regionale eller lokale mål. Fælles for disse områder er, at der findes et lovkrav.
- (2) For imidlertid at opnå eller genskabe et miljø af tilfredsstillende kvalitet, især i højt industrialiserede områder, er det nødvendigt gradvis at øge beskyttelsen og at tilskynde virksomhederne til at gå ud over de lovmæssige krav.
- (3) Det endelige formål med investeringsincitamenterne på dette område er at fremme en gradvis forbedring af miljøets kvalitet. I EF falder investeringsstøtten typisk i en af følgende kategorier:
- støtte i henhold til programmer, der bistår eksisterende virksomheder med at tilpasse deres anlæg til nye standarder eller tilskynder dem til at opfylde sådanne standarder hurtigere (støtte i en begrænset periode for at fremskynde gennemførelsen af nye standarder)
  - støtte for at fremme bestræbelser på at gå videre end de standarder, der er indeholdt i loven, gennem investeringer, der nedsætter emissionen til niveauer, der ligger et godt stykke under dem, der er fastsat i de nuværende eller nye standarder
  - støtte, der ydes, hvor der mangler lovmæssige standarder, på grundlag af aftaler, hvor virksomhederne tager større skridt til at bekæmpe forureningen uden at være tvunget til det ifølge loven, eller inden der er vedtaget en lov herom
  - støtte til investering på områder, hvor miljøforanstaltninger er prioriteret, men i højere grad er til fordel for samfundet som helhed end for den enkelte investor og derfor gennemføres kollektivt. Det gælder f.eks. affaldsforvaltning og genbrug
  - støtte til udbedring af tidligere tiders miljøskader, som virksomhederne ikke ifølge loven er forpligtet til at afhjælpe.

15.2.2. **Tilskud til horisontale støtteforanstaltninger**

- (1) Horisontale støtteforanstaltninger skal være en hjælp til at finde løsninger på miljøproblemer og informere om sådanne løsninger, så de anvendes i større udstrækning. Der er tale om f.eks.:
- forskning og udvikling af teknologier, der forårsager mindre forurening
  - teknisk information, konsulenttjenester og uddannelse om nye miljøteknologier og -praksis
  - miljørevisioner i virksomheder
  - informering og udbredelse af forståelsen for miljøproblemer i offentligheden, fremme af økologisk kvalitetsmærkning og af kendskabet til fordelene ved miljøvenlige produkter mv.

15.2.3. **Driftsstøtte i form af tilskud, fritagelse fra miljøskatter og -afgifter og støtte til miljøvenlige produkter**

- (1) Til trods for, at forureningen er blevet mindsket, og at der er blevet indført renere teknologier, er der mange aktiviteter, der skader miljøet, men hvis miljøomkostninger ikke er indkalkuleret i produktionsomkostningerne eller i priserne. Omvendt afspejles miljøfordelene ved produkter og udstyr, der er mindre forurenende, normalt ikke helt i lavere forbrugerpriser. Der er imidlertid en klar tendens til, at nogle af disse eksterne omkostninger og fordele internaliseres gennem skatter og gebyrer for miljøtjenester på den ene side og gennem tilskud på den anden.
- (2) Indføres der miljøskatter og -afgifter, kan det blive nødvendigt at yde statsstøtte, fordi nogle virksomheder ikke umiddelbart vil kunne bære den ekstra finansielle byrde og vil få behov for midlertidig hjælp. En sådan hjælp er driftsstøtte. Den kan have flere former:
- nogle lande har indført lempelser i miljøskatterne, hvor det er nødvendigt for at hindre, at virksomhederne bliver stillet ringere end deres konkurrenter i lande, der ikke har sådanne foranstaltninger
  - tilskud til dækning af alle eller nogle af driftsomkostningerne til anlæg til bortskaffelse af affald eller genbrugsanlæg, vandrensningsanlæg eller tilsvarende installationer, der ofte drives af halvoffentlige organer, som opkræver betaling hos brugerne for deres ydelser. Omkostningsrelaterede gebyrer for miljøydelser er i overensstemmelse med forurenere-betaler-princippet. Det kan imidlertid blive nødvendigt at udskyde indførelsen af fuld dækning gennem gebyrer eller at krydssubsidiere nogle brugere på bekostning af andre, navnlig i overgangsperioden fra traditionel bortskaffelse af affald til nye genbrugs- eller behandlingsteknikker. Staten kan også afholde en del af investeringsomkostningerne til sådanne anlæg.
- (3) Blandt de tilskud, der ydes til udnyttelse af de miljømæssige fordele ved visse teknologier er:
- tilskud eller krydssubsidier til dækning af de ekstra produktionsomkostninger til vedvarende energikilder og
  - støtte, der tilskynder forbrugerne og virksomhederne til at købe miljøvenlige produkter⁽¹⁾ snarere end billigere traditionelle varer.

15.3. **Formål og anvendelsesområde for reglerne for støtte til miljøbeskyttelse**

- (1) Formålet med reglerne i dette kapitel er at skabe balance mellem de konkurrencepolitiske og miljøpolitiske krav på baggrund af den udbredte anvendelse af statsstøtte inden for miljøpolitikken. Støtten er normalt kun berettiget, når den negative konkurrencemæssige virkning opvejes af de miljømæssige fordele. Reglerne skal sikre gennemsigtighed og konsekvens i EFTA-Tilsynsmyndighedens gennemførelse af EØS-bestemmelserne over for den ovenfor anførte række instrumenter (lovgivning, skatter og tilskud, uddannelse og information), der anvendes af EFTA-staterne med det formål at beskytte miljøet. I afsnittet nedenfor er derfor angivet de kriterier, EFTA-Tilsynsmyndigheden anvender ved vurderingen af, om statsstøtte til forskellige typer miljøbeskyttelse er forenelig med EØS-aftalens artikel 61. Hensigten er ikke at tilskynde EFTA-staterne til at yde tilskud, men at vejlede EFTA-stater, der ønsker at yde tilskud, om hvilke støttetyper og -niveauer, der kan accepteres.
- (2) Reglerne gælder for støtte på alle de områder, der er omfattet af EØS-aftalen, herunder dem, for hvilke der gælder sektorspecifikke regler, hvilket for øjeblikket vil sige kunstfiberindustrien, motorkøretøjsindustrien, stålindustrien og transport, for så vidt sådanne regler ikke siger noget andet.
- (3) I dette kapitel fastsættes EFTA-Tilsynsmyndighedens fremgangsmåde ved vurderingen i henhold til artikel 61 af statsstøtte til følgende formål på miljøområdet:
- investeringer

⁽¹⁾ De almindelige kriterier for miljøvenlige produkter findes i Rådets forordning (EØF) nr. 880/92 af 23. marts 1992 om en EF-ordning for tildeling af et miljømærke (EFT nr. L 99 af 11. 4. 1992, s. 1 (denne retsakt forventes i forbindelse med tillægspakken til EØS-aftalen).

- informationsaktiviteter, uddannelse og konsulenttjenester
- midlertidige driftstilskud i visse tilfælde og
- køb eller brug af miljøvenlige produkter.

De gælder for alle former for støtte ⁽¹⁾.

- (4) Støtte til energibesparelse vil i henhold til reglerne blive behandlet som støtte til miljøformål, for så vidt den sigter mod at give og reelt medfører betydelige miljømæssige fordele og er nødvendig i betragtning af den omkostningsbesparelse, investorer opnår. Støtte til vedvarende energikilder falder også ind under bestemmelserne, for så vidt der er tale om investeringsstøtte. I velbegrundede tilfælde kan der imidlertid godkendes højere støtteniveauer end de i kapitel 15.4.1 nedenfor fastsatte. Driftsstøtte til fremstilling af vedvarende energi vil blive bedømt på grundlag af sagens beskaffenhed.
- (5) Statsstøtte til forskning og udvikling på miljøområdet er undergivet reglerne i kapitel 14 i disse retningslinjer.

15.4. *Vurdering af støtte til miljøbeskyttelse i henhold til EØS-aftalens artikel 61*

- (1) Statsstøtte til miljøbeskyttelse opfylder ofte kriterierne i artikel 61, stk. 1. Den giver bestemte virksomheder en fordel til forskel fra generelle foranstaltninger, der er til fordel for virksomheder i hele økonomien, og den kan dermed påvirke samhandelen inden for EØS.
- (2) Opfylder støtten imidlertid nedennævnte betingelser, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden beslutte, at den kan falde ind under en af undtagelserne i EØS-aftalens artikel 61. Undtagelsen kan naturligvis kun indrømmes, hvis støtten også er i overensstemmelse med EØS-aftalens andre bestemmelser.

15.4.1. **Investeringsstøtte**

- (1) Støtte til investering i jord (hvor det er absolut nødvendigt for at opfylde miljømålsætninger), bygninger, fabriksanlæg og udstyr, der har til formål at reducere eller fjerne forurening og gener eller at tilpasse produktionsmetoder for at beskytte miljøet, kan godkendes inden for de begrænsninger, der er fremsat i dette kapitel. Støtteberettigede er kun de ekstra investeringsomkostninger, der er nødvendige for at opfylde miljømålsætningerne. Generelle investeringsomkostninger, der ikke kan henføres til miljøbeskyttelse, skal udelukkes. Således er i tilfælde af ny- eller geninvestering i anlæg investeringsomkostninger til ren etablering eller erstatning af produktionskapacitet ikke støtteberettigede, medmindre miljøniveauet bliver forbedret. Hvor investeringer i eksisterende anlæg er forbundet med både en kapacitetsforøgelse og en forbedring af miljøniveauet, skal de støtteberettigede omkostninger ligeledes stå i forhold til fabrikkens oprindelige kapacitet. Under alle omstændigheder er støtte, der tilsyneladende går til miljøbeskyttelsesforanstaltninger, men som reelt går til generelle investeringer, ikke omfattet af rammebestemmelserne. Det gælder f.eks. støtte til flytning af anlæg til en ny beliggenhed i samme område. Sådant støtte er ikke omfattet af rammebestemmelserne, fordi det i EF for nylig har vist sig, at der kan opstå konflikter med konkurrence- og samhørighedspolitikken. Sådant støtte skal derfor fortsat behandles fra sag til sag, indtil der er høstet tilstrækkelige erfaringer til, at der kan fastsættes mere generelle regler.
- (2) Reglerne for investeringsstøtte generelt gælder også for støtte til investeringer i udbedring af gamle miljøskader, f.eks. rensning af forurenende industrigrunde, så de kan bruges igen. I tilfælde, hvor det ikke har været muligt at udpege den ansvarlige for forureningen eller at drage vedkommende til ansvar, kan støtte til rensning af sådanne områder ikke falde ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, da de ikke giver en given virksomhed eller industri en gratis finansiel fordel. Sådanne sager skal behandles efter sagens beskaffenhed.
- (3) Generelt kan støtte til miljøinvesteringer godkendes op til nedennævnte grænser ⁽²⁾. Disse bestemmelser gælder både for investeringer, der foretages af de enkelte virksomheder og investeringer i kollektive faciliteter.

⁽¹⁾ De vigtigste typer er tilskud, subsidierede lån, garantier, skattelempelser, nedsatte afgifter og naturalieydelse.

⁽²⁾ Reglerne om investeringsstøtte i dette kapitel foregriber ikke bestemmelserne i anden nuværende eller kommende EØS-lovgivning, navnlig på miljøområdet.

15.4.1.1. *Støtte til virksomheder i forbindelse med opfyldelsen af nye lovkrav*

- (1) Investeringstil støtte i forbindelse med opfyldelsen af nye lovfæstede standarder eller andre nye retlige forpligtelser, hvis opfyldelse kræver tilpasning af anlæg og udstyr, kan godkendes for indtil 15 % af de støtteberettigede bruttoomkostninger ⁽¹⁾. Støtte kan kun ydes for en begrænset periode og kun til fabrikker, der har været i drift i mindst to år, når nye standarder eller forpligtelser træder i kraft.
- (2) For små og mellemstore virksomheder som defineret med henblik på kontrollen med statsstøtte i kapitel 10 i disse retningslinjer, der foretager sådanne investeringer, kan der gives tilladelse til yderligere 10 procentpoint i bruttostøtte. Hvis investeringerne foretages i støtteberettigede områder, kan der ydes støtte indtil den herskende regionalstøttesats, som EFTA-Tilsynsmyndigheden har godkendt for området, plus for SMV 10 bruttoprocentpoint i de områder, der er nævnt i artikel 61, stk. 3, litra c), og 15 bruttoprocentpoint i områder, der falder ind under artikel 61, stk. 3, litra a) ⁽²⁾.
- (3) Ifølge forurenere-betaler-princippet bør der normalt ikke gives støtte til opfyldelse af lovmæssige krav i nye fabriksanlæg.

Virksomheder, der i stedet for blot at tilpasse eksisterende mere end to år gamle anlæg vælger at erstatte dem med nye anlæg, der opfylder de nye standarder, kan få støtte til den del af investeringsomkostningerne, der ikke overstiger omkostningerne til tilpasning af de gamle fabriksanlæg.
- (4) Hvis der både på EØS-plan og nationalt findes lovstandarder for en og samme type gene eller forurening, anvendes der ved vurderingen ifølge denne bestemmelse den standard, der er strengest.

15.4.1.2. *Støtte for at tilskynde virksomhederne til at overopfylde de lovfæstede miljøstandarder*

- (1) Støtte til investeringer, der gør det muligt at opnå betydeligt højere grader af niveaubeskyttelse end dem, der er fastsat i lovkravene, kan godkendes for indtil 30 % brutto af de støtteberettigede omkostninger. Det faktiske niveau for støtten til overopfyldelse af standarderne skal stå i forhold til den opnåede forbedring af miljøet og til den investering, der er nødvendig for at opnå forbedringen.
- (2) Hvis investeringen foretages af SMV, kan der godkendes yderligere 10 bruttoprocentpoint i støtte. I støtteberettigede områder kan der ydes støtte indtil den gældende regionalstøttesats, EFTA-Tilsynsmyndigheden har godkendt for området, plus eventuelt ovennævnte tillæg for SMV ⁽³⁾.
- (3) Hvis der både på EØS-plan og nationalt findes standarder for en og samme type gene eller forurening, anvendes der ved vurderingen ifølge denne bestemmelse den standard, der er strengest.
- (4) Hvor et projekt delvis vedrører tilpasning til standarder og delvis overopfyldelse af standarder, skal de støtteberettigede omkostninger opdeles i kategorier, og den relevante grænse anvendes.

15.4.1.3. *Støtte, hvor der ikke findes lovfæstede standarder*

- (1) På områder, hvor virksomhederne ikke er undergivet lovfæstede standarder eller på anden måde er juridisk forpligtet til at beskytte miljøet, kan der ydes støtte til virksomheder, der foretager investeringer med henblik på at højne deres miljøniveau betydeligt eller bringe det på højde med miljøniveauet i virksomheder i andre EØS-stater, hvor der gælder lovfæstede standarder på samme niveauer og på samme betingelser om proportionalitet som dem, der gælder for støtte til overopfyldelse af eksisterende standarder (jf. ovenfor).
- (2) Hvor et projekt til dels omfatter tilpasning til standarder og til dels foranstaltninger, der ikke findes standarder for, skal de støtteberettigede omkostninger i hver kategori adskilles og den relevante overgrænse anvendes.

⁽¹⁾ Dvs. den nominelle (før-skat) værdi af tilskud og den tilbagediskonterede før-skat værdi af støtte til rentebetalning som en andel af investeringsomkostningerne. Nettobeløb er efter skat.

⁽²⁾ Se kapitel 10. Hvis støtten til miljøinvesteringer i et ikke-støtteberettiget område ifølge bestemmelserne er højere end den regionalstøttesats, der er godkendt for et område i samme land, der modtager støtte i henhold til artikel 61, stk. 3, litra c), kan støtten i det støtteberettigede område hæves til samme sats som i det ikke-støtteberettigede område.

⁽³⁾ Hvis støtten til miljøinvesteringer i et ikke-støtteberettiget område er højere end den regionalstøttesats, der er godkendt for et område i samme land, der modtager støtte i henhold til artikel 61, stk. 3, litra c), kan støtten i det støtteberettigede område hæves til samme sats som i det ikke-støtteberettigede område.

15.4.2. Støtte til informationsaktiviteter, uddannelse og konsulenttjenester

- (1) Støtte til reklamekampagner for at øge forståelsen for miljøspørgsmål og give mere detaljeret information om f.eks. selektiv affaldsindsamling, bevaring af naturressourcer eller miljøvenlige varer, falder muligvis overhovedet ikke ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, hvis de er så generelle i karakter og ligger så fjernt fra markedsføringsstadiet, at de ikke giver bestemte virksomheder nogen finansielle fordele. Selv når støtte til sådanne aktiviteter falder ind under artikel 61, stk. 1, vil den normalt kunne undtages.
- (2) Støtte til uddannelse og konsulentbistand på miljøområdet til virksomheder kan også godkendes. Sådant støtte kan for SMV andrage indtil 50 % af de støtteberettigede omkostninger (jf. kapitel 10). I støtteberettigede områder kan støtte til uddannelse og konsulenttjenester på mindst den godkendte sats for investeringsstøtte godkendes for både SMV og de større virksomheder.

15.4.3. Driftsstøtte

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden godkender normalt ikke driftsstøtte, der frigør virksomhederne for omkostninger, der skyldes forurening eller gener, de har forårsaget. EFTA-Tilsynsmyndigheden kan dog gøre en undtagelse fra dette princip under visse velafgrænsede omstændigheder. Europa-Kommissionen har hidtil gjort det inden for affaldsforvaltning og miljøskattelempelser. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil fortsat behandle sådanne sager særskilt efter sagens beskaffenhed og de kriterier, den har udviklet inden for ovennævnte to områder. De går ud på, at støtten kun må være en kompensation for de produktionsomkostninger, der ligger ud over de traditionelle omkostninger, og at de bør være midlertidige og principielt degressive, så der skabes et incitament for hurtigere at mindske forureningen eller at fremme en mere effektiv ressourceudnyttelse. Endvidere må støtten ikke stride mod andre bestemmelser i EØS-aftalen, navnlig dem, der vedrører fri udveksling af varer og tjenesteydelser.
- (2) Inden for affaldsforvaltning kan offentlig finansiering af meromkostningerne til selektiv indsamling af, genvinding fra og behandling af kommunalt affald til fordel for såvel virksomheder som forbrugere, omfatte statsstøtte, men kan i så fald blive godkendt, hvis der pålægges virksomhederne et gebyr i forhold til den brug, de gør af ordningerne, eller til den mængde affald, de producerer under deres aktiviteter. Støtte til indsamling af, genvinding fra og behandling af industri- og landbrugsaffald vil blive behandlet fra sag til sag.
- (3) Midlertidig fritagelse for nye miljøskatter kan godkendes, hvor det er nødvendigt for at opveje nedsat konkurrenceevne, navnlig internationalt. En yderligere faktor, der skal indgå i betragtningerne, er, hvad de pågældende virksomheder skal gøre til gengæld for at mindske den forurening, de forårsager.

15.4.4. Støtte til køb af miljøvenlige produkter

- (1) Foranstaltninger, der skal tilskynde de endelige forbrugere (virksomheder og private) til at købe miljøvenlige produkter, falder formentlig ikke ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, fordi de ikke giver bestemte virksomheder nogen håndgribelig finansiell fordel. Hvor sådanne foranstaltninger falder ind under artikel 61, stk. 1, vil de blive vurderet efter deres beskaffenhed og kan godkendes, når støtten ydes uden skelen til produkternes oprindelse, ikke overstiger 100 % af de ekstra miljøomkostninger⁽¹⁾ og ikke strider mod andre bestemmelser i EØS-aftalen eller lovgivning, der er vedtaget i henhold til denne⁽²⁾ med særlig henvisning til den frie bevægelighed for varer.

⁽¹⁾ Medmindre EØS-lovgivningen ikke tillader hele 100 %, jf. f.eks. den retsakt, der henvises til under punkt 3 i kapitel I i bilag II til EØS-aftalen om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om foranstaltninger mod luftforurening forårsaget af emissioner fra motorkøretøjer (Rådets direktiv 91/441/EØF om ændring af direktiv 70/220/EØF). NB: I kapitel I i bilag II til EØS-aftalen fastsættes sektortilpasninger for EFTA-stater vedrørende motorkøretøjer.

⁽²⁾ F.eks. den retsakt, der henvises til i punkt 3 i kapitel I i bilag II til EØS-aftalen om tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivning om foranstaltninger mod luftforurening forårsaget af emissioner fra motorkøretøjer (Rådets direktiv 91/441/EØF om ændring af direktiv 70/220/EØF) (der også indeholder anmeldelseskrav), og den retsakt, der henvises til i punkt 1 i kapitel XIX i bilag II til EØS-aftalen om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter (Rådets direktiv 83/189/EØF).

15.5. Grundlaget for eventuelle undtagelser

- (1) Inden for de begrænsninger og de betingelser, der er anført i kapitel 15.4.1 til 15.4.4 vil støtte til ovennævnte formål blive godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til den undtagelse, der er hjemlet i EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra c), for »støtte til fremme af udviklingen af visse erhvervsgræns. . ., når den ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse«. Støtte til miljøformål i støtteområder, der falder ind under EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra a), kan imidlertid godkendes ifølge denne bestemmelse.
- (2) Støtte til fremme af gennemførelsen af vigtige projekter af fælleseuropæisk interesse, der er prioriteret i miljømæssig henseende, og som ofte vil have gunstige virkninger ud over den eller de pågældende EØS-staters grænser, kan godkendes i henhold til undtagelsen i EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra b). Støtten skal imidlertid være nødvendig, for at projektet kan videreføres, og projektet skal være specifikt og veldefineret, kvalitativt vigtigt og skal være et eksempel til efterfølgelse og et klart identificerbart bidrag til fremme af fælleseuropæiske interesser. Når denne undtagelse anvendes, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden godkende støtte til højere satser end de begrænsninger, der gælder for støtte, der godkendes i henhold til artikel 61, stk. 3, litra c).

15.6. Kumulering af støtte fra forskellige kilder

- (1) Ovennævnte begrænsninger af den støtte, der kan indrømmes til forskellige miljøformål, gælder for støtte fra alle kilder.

15.7. Anmeldelse og gennemgang af regler for støtte til miljøbeskyttelse

- (1) Undtagen for støtteordninger, der falder ind under de minimis-reglen (jf. kapitel 12), ændrer reglerne for støtte til miljøbeskyttelse ikke EFTA-staternes forpligtelse i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen til at anmelde alle støtteordninger, alle ændringer af støtteordninger og alle enkelttilskud til virksomheder uden for godkendte støtteordninger. Anmeldelser fra EFTA-stater skal give EFTA-Tilsynsmyndigheden alle relevante oplysninger, bl.a. det miljømæssige formål med støtten og en oversigt over de støtteberettigede omkostninger. Reglerne for den hurtige godkendelsesprocedure for støtteordninger til fordel for SMV og for ændring af eksisterende ordninger (jf. kapitel 11) og for anmeldelse af kumuleringer af støtte (jf. kapitel 13) er stadig gældende. Ved godkendelsen af støtteordninger kan EFTA-Tilsynsmyndigheden forlange, at tilskud over et vist beløb eller i visse sektorer skal anmeldes separat, bortset fra dem der er omhandlet i punkt (2) i kapitel 15.3, eller i andre velbegrundede tilfælde.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil føre tilsyn med virkningerne af de eksisterende støtteordninger og fremsætte forslag til egnede foranstaltninger i medfør af artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3, hvis den finder, at den pågældende støtte forvrider konkurrencen i strid med EØS-aftalen.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil følge disse regler i sin vurdering af støtte til miljøformål indtil udgangen af 1999. Inden udgangen af 1996 vil den foretage en undersøgelse af reglernes anvendelse. Den kan ændre dem når som helst, hvis det skulle vise sig at være nødvendigt af hensyn til de kontraherende parters politik på andre områder, som f.eks. miljø-, konkurrence- eller regionalpolitik eller være foranlediget af internationale forpligtelser.

16. STØTTE TIL REDNINGS- OG OMSTRUKTURERINGSFORANSTALTNINGER ⁽¹⁾

- (1) EFTA-Tilsynsmyndighedens standpunkt over for redningsstøtte (støtte over en begrænset tidsperiode til en undersøgelse af muligheden for omstrukturering og/eller omstilling) og ledsagende støtte (støtte for at sikre virksomhedernes fortsatte aktivitet, indtil omstruktureringen og/eller omstillingen bærer frugt) er følgende:
- (2) Redningsstøtte, der blot skal sikre den fortsatte aktivitet i en virksomhed, indtil dennes problemer er blevet diagnosticeret, og man har fundet en løsning herpå, må kun ydes på følgende betingelser:

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til Ottende beretning om konkurrencepolitikken, nr. 228 om kontrol med støtte til rednings- og omstrukturingsforanstaltninger (punkt 33 i bilag XV til EØS-aftalen).

- der skal være tale om støtte i form af lånegarantier eller rentebærende lån på almindelige markedsvilkår
  - støttebeløbet skal begrænses til, hvad der er nødvendigt for virksomhedens fortsatte drift (f.eks. dækning af lønudgifter og løbende forsyninger)
  - støtten må kun udbetales i det tidsrum (normalt seks måneder), der er påkrævet for at kunne definere de nødvendige og mulige genrejsningsforanstaltninger
  - støtten skal være begrundet i alvorlige sociale problemer, og den derved sikrede bevarelse af en virksomhed må ikke bringe uligevægt i den industrielle situation i andre EFTA-stater eller EF-medlemsstater.
- (3) Ligeledes kan der kun ydes ledsagende støtte, såfremt der gennemføres et veldefineret omstrukturings-/omstillingsprogram, hvorved den pågældende produktions konkurrenceevne virkelig kan genoprettes inden for en vis tid. Støttens intensitet og størrelse skal begrænses til det absolut nødvendige til sikring af virksomhedens ligevægt i den uundgåelige overgangsperiode, inden et sådant program kan bære frugt. Støtten skal derfor være af begrænset varighed og degressiv.
- (4) Med hensyn til såvel redningsstøtte som ledsagende støtte kræver EFTA-Tilsynsmyndigheden forudgående anmeldelse af programmer med sektorielt sigte eller betydelige tilfælde af individuel støtte som defineret i kapitel 29.

17. STATSGARANTIER ⁽¹⁾

- (1) Alle garantier stillet af staten direkte eller indirekte gennem finansieringsinstitutter betragtes som værende omfattet af EØS-aftalens artikel 61, stk. 1.
- (2) Hvert enkelt tilfælde af ydelse af statsgarantier skal anmeldes EFTA-Tilsynsmyndigheden i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil kun godkende garantierne, hvis deres realisering kontraktmæssigt er forbundet med specifikke betingelser, som kan gå så vidt som konkurserklæring af den pågældende virksomhed eller en lignende procedure. Disse betingelser skal godkendes som led i EFTA-Tilsynsmyndighedens første og eneste behandling af den planlagte garanti/statsstøtte som led i den normale procedure i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.
- (4) Skulle det ske, at en EFTA-stat ønsker at realisere garantien på andre vilkår end de på tidspunktet for dens ydelse oprindeligt aftalte, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden betragte realiseringen af støtten, som tilfældet er for andre former for støtte, som et tilfælde af ny støtte, som skal anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

18. STØTTE TIL FREMME AF BESKÆFTIGELSEN ⁽²⁾

- (1) Støtte, der udelukkende fører til en mindskelse af arbejdskraftsomkostningerne uden at opfylde særlige behov, er at betragte som driftsstøtte og fundamentalt uforenelig med EØS-aftalen. EFTA-Tilsynsmyndigheden indtager imidlertid en generelt positiv holdning over for støtteforordninger til fordel for beskæftigelsen, når disse ikke blot tager sigte på at bevare arbejdspladser, men også tager sigte på at tilskynde virksomheder til at ansætte flere arbejdstagere, i særdeleshed at skabe yderligere arbejdspladser for visse kategorier af arbejdstagere, som har særlige vanskeligheder med at finde plads på arbejdsmarkedet, f.eks. unge eller langtidsledige. Disse støtteordninger må ikke være begrænsede til bestemte sektorer eller bestemte virksomheder.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden er klar over, at det er nødvendigt at bakke de virksomheder op, der gør en særlig indsats for at ansætte sådanne arbejdstagere. I de fleste tilfælde er der ikke risiko for, at støtteordningerne vil påvirke samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod EØS-aftalen.

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til følgende skrivelser fra Kommissionen til medlemsstaterne: SG(89) D/4328 af 5. april 1989 og SG D/12772 af 12. oktober 1989 (punkt 11 og 12 i bilag XV til EØS-aftalen).

⁽²⁾ Dette kapitel svarer til Sekstende beretning om konkurrencepolitikken, nr. 253, og Tyvende beretning om konkurrencepolitikken, nr. 280 om støtte til fremme af beskæftigelsen (punkt 35 og 36 i bilag XV til EØS-aftalen).

DEL IV

REGLER OM STATSEJERSKAB AF VIRKSOMHEDER OG STØTTE TIL OFFENTLIGE VIRKSOMHEDER

19. OFFENTLIGE MYNDIGHEDERS KAPITALINTERESSER ⁽¹⁾
- (1) EFTA-Tilsynsmyndighedens generelle holdning med hensyn til offentlige myndigheders erhvervelse af kapitalinteresser og EFTA-staternes forpligtelser på dette område er følgende:
- (2) Ved offentlige myndigheders erhvervelse af kapitalinteresser forstås, at andele i en virksomheds kapital overtages direkte af staten eller andre lokale organer eller overtages af finansieringsinstitutter eller andre ⁽²⁾ nationale, regionale eller sektorbestemte organer, hvis kapital er tilvejebragt ved statsmidler i den i EØS-aftalens artikel 61, stk. 1, anvendte betydning, eller på hvilke staten eller andre lokale organer har en dominerende indflydelse.
- (3) Det er i EØS-aftalen fastsat, at denne ikke berører virksomhedernes ejendomsretlige ordninger (artikel 125), og at offentlige og private virksomheder skal behandles lige. I kraft af disse principper kan EFTA-Tilsynsmyndighedens foranstaltninger ikke favorisere eller forfordele de offentlige myndigheder, når disse tilfører virksomhederne risikovillig kapital. I øvrigt skal EFTA-Tilsynsmyndigheden ikke tage stilling til virksomhedernes valg mellem de forskellige finansieringskilder, såsom lån eller indskud af risikovillig kapital, uanset om der er tale om private eller offentlige midler.
- (4) Hvor det på grundlag af principperne i dette kapitel konstateres, at de offentlige myndigheder, når de indskylder kapital i en virksomhed ved erhvervelse af kapitalinteresser, i modsætning til, hvad der i det følgende betegnes som det »markedsøkonomiske investorprincip», ikke optræder på samme måde som en indskylder af risikovillig kapital på normale markedsøkonomiske vilkår, skal der foretages en undersøgelse på grundlag af EØS-aftalens artikel 61. Det markedsøkonomiske investorprincip er nærmere beskrevet i disse retningslinjers kapitel 20.
- (5) Der kan skelnes mellem fire situationer, hvor de offentlige myndigheder kan blive foranlediget til at erhverve kapitalinteresser i virksomheder:
- ved oprettelse af virksomheder
  - ved hel eller delvis overdragelse af ejendom fra den private til den offentlige sektor
  - ved kapitalindskud eller tilskud, konverteret til kapital, til fordel for eksisterende virksomheder inden for den offentlige sektor
  - ved en forhøjelse af den nominelle kapital i eksisterende virksomheder inden for den private sektor.
- (6) I denne forbindelse må der skelnes mellem fire kategorier:
- a) Hel eller delvis erhvervelse af en eksisterende virksomheds aktiver uden tilførsel af ny kapital betragtes ikke som støtte til denne virksomhed.
- b) Der er ikke tale om statsstøtte, når virksomheder tilføres ny kapital på betingelser, der ville være acceptable for en privat investor, som driver virksomhed på normale markedsøkonomiske vilkår. Dette gælder især:
- ved oprettelse af nye virksomheder, hvor de offentlige myndigheder ejer hele kapitalen eller en majoritets- eller minoritetsandel af kapitalen, såfremt de offentlige myndigheder anvender de normale markedsøkonomiske kriterier for kapitalindskud
  - ved indskud af ny kapital i offentlige virksomheder, såfremt dette kapitalindskud svarer til behovet for nye investeringer og til de omkostninger, som er direkte forbundet dermed, forudsat at den sektor, hvor virksomheden udøver sine aktiviteter, ikke er præget af strukturbestemt overskudskapacitet inden for EØS, og at virksomheden befinder sig i en sund økonomisk situation
  - ved udvidelse af de offentlige myndigheders kapitalinteresser i virksomheder, når kapitalindskuddet står i forhold til antallet af de offentlige myndigheders kapitalandele, og der samtidig indskydes kapital af en privat aktionær. Den private investors andel skal have reel økonomisk betydning

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til EF-Bulletin 9/1984 om anvendelse af EØF-traktatens artikel 92 og 93 på offentlige myndigheders kapitalinteresser (punkt 9 i bilag XV til EØS-aftalen).

⁽²⁾ Dette inbefatter offentlige virksomheder som defineret i artikel 2 i den retsakt, der er nævnt i punkt 1 i bilag XV til EØS-aftalen (Kommissionens direktiv 80/723/EØF af 25. juni 1980 om gennemskueligheden af økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder (EFT nr. L 195 af 29. 7. 1980, s. 35)).

- når der erhverves kapitalinteresser — selv om dette sker på betingelser, der er omhandlet i et af de to sidste afsnit under litra c) — i små og mellemstore virksomheder, der på grund af deres beskedne størrelse ikke kan stille tilstrækkelige garantier for de private kapitalmarkeder, men hvis fremtidsudsigter ikke desto mindre gør det berettiget, at den offentlige kapitalandel overstiger disse virksomheders nettoaktiver eller de private investeringer i disse virksomheder
  - når formålet med investeringen (afsætningsmuligheder og forsyning) er af en sådan art, at erhvervelsen af kapitalinteresser kan betragtes som en kapitalindskyders normale handelsmåde, selv om forrentningen af investeringen udskydes til senere
  - når man på grund af den begunstigede virksomheds udviklingsmuligheder i forbindelse med de forøgelsesmuligheder, som enhver form for investering tilfører, kan fastslå, at der er tale om en investering, som indebærer en særlig risiko, men hvoraf der på længere sigt kan forventes nogen forrentning.
- c) Til gengæld er der tale om statsstøtte, når virksomheden tilføres ny kapital på betingelser, der ikke ville være acceptable for en privat investor, som driver virksomhed på normale markedsøkonomiske vilkår. Dette gælder:
- når virksomhedens finansielle situation, navnlig gældens struktur og størrelse, er af en sådan art, at det ikke synes berettiget af forvente et normalt afkast (i form af udbytte eller værdistigninger) af den investerede kapital inden for en rimelig frist
  - når virksomheden, udelukkende på grund af en utilstrækkelig bruttoselvfinansiering, ikke kan opnå de midler på kapitalmarkedet, der er nødvendige for at gennemføre et investeringsprogram
  - når erhvervelsen af kapitalinteresser er en midlertidig foranstaltning, hvor varigheden og tilbagekøbsprisen er fastsat på forhånd, således at kapitalindskyderens afkast bliver betydeligt mindre, end hvad han ville have kunnet forvente af en investering for en tilsvarende periode på kapitalmarkedet
  - når de offentlige myndigheders erhvervelse af kapitalinteresser vedrører genoptagelse eller fortsættelse af hele eller en del af den urentable aktivitet⁽¹⁾ i en virksomhed, der er i vanskeligheder, gennem oprettelse af et nyt foretagende
  - når de offentlige myndigheder ved kapitalindsud i virksomheder, der ejes af både private og offentlige aktionærer, opnår en betydelig større andel end den oprindeligt tildelte, og de private aktionærer tilsvarende afhænder deres andele på grund af de ringe udsigter til, at virksomheden skulle blive rentabel
  - når kapitalinteresserne overstiger den begunstigede virksomheds reelle værdi (nettoaktiver, eventuelt indbefattet værdien af goodwill eller knowhow), såfremt der ikke er tale om de under litra b), fjerde afsnit, omhandlede virksomheder.
- d) Det kan ikke udelukkes, at erhvervelse af kapitalinteresser i en række tilfælde ikke vil falde ind under de i litra b) og c) omhandlede kategorier, og at det derfor ikke kan afgøres på forhånd, om der er tale om støtte.

I visse tilfælde må der dog formodes at være tale om støtte, såsom:

- når de offentlige myndigheders finansielle medvirken består i erhvervelse af kapitalinteresser kombineret med andre foranstaltninger, der skal anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen
  - når de offentlige myndigheder erhverver kapitalinteresser inden for sektorer, der er i særlige vanskeligheder under omstændigheder, der ikke er omhandlet i litra c). Når EFTA-Tilsynsmyndigheden konstaterer, at den sektor er præget af strukturbestemt overskudskapacitet, og til trods for, at de fleste tilfælde vil være omfattet af litra c), vil den nemlig kunne anse det for nødvendigt at føre tilsyn med alle former for erhvervelse af kapitalinteresser inden for denne sektor, herunder de i litra b) omhandlede.
- (7) Uafhængigt af, at EFTA-Tilsynsmyndigheden altid har mulighed for at indhente oplysninger hos EFTA-staterne om den enkelte sag, anføres det nærmere nedenfor, hvilke forpligtelser der påhviler EFTA-staterne.
- (8) Hvad angår det i punkt 6, litra a) omhandlede tilfælde, skal der ikke pålægges EFTA-staterne særlige forpligtelser.

⁽¹⁾ Dette gælder dog ikke overtagelse af aktier i en virksomhed, der er gæet konkurs eller trådt i likvidation.

- (9) Hvad angår de i punkt 6, litra b) omhandlede tilfælde, anmoder EFTA-Tilsynsmyndigheden efterfølgende på grundlag af EFTA-staternes periodiske rapporter, normalt årsrapporter, om oplysninger om de offentlige myndigheders erhvervelse af kapitalinteresser enten direkte eller gennem finansieringsinstitutter. Der skal, eventuelt i forbindelse med finansieringsinstitutternes rapporter, gives mindst følgende oplysninger:
- navnet på den myndighed eller det institut, der har erhvervet kapitalinteressen
  - den begunstigede virksomheds navn
  - den erhvervede kapitalinteresses størrelse
  - størrelsen af virksomhedens kapital før den pågældende erhvervelse af kapitalinteresser
  - virksomhedens aktivitetsområde
  - antallet af beskæftigede.
- (10) Da der i de under punkt 6, litra c) omhandlede tilfælde er tale om statsstøtte, er EFTA-staterne forpligtede til at anmelde disse foranstaltninger til EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, før de iværksættes.
- (11) Med hensyn til de under punkt 6, litra d) omhandlede tilfælde, hvor det ikke kan afgøres på forhånd, om der er tale om støtte, skal EFTA-Tilsynsmyndigheden underrettes efterfølgende på grundlag af EFTA-staternes periodiske rapporter, normalt årsrapporter, ifølge de nærmere bestemmelser, der er anført under punkt 9.
- (12) Med hensyn til de under punkt 6, litra d) omhandlede tilfælde, hvor der må formodes at være tale om støtte, skal EFTA-Tilsynsmyndigheden underrettes på forhånd. På grundlag af en undersøgelse af de fremsendte oplysninger fastslår den inden 15 arbejdsdage, om disse oplysninger kan betragtes som en anmeldelse i den i artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen anvendte betydning.
- (13) Den systematiske, efterfølgende oplysningspligt gælder ikke for kapitalinteresser i virksomheder, der ikke overstiger en af de tre følgende grænser:
- samlet balance: 4 mio. ECU
  - nettoomsætning: 8 mio. ECU
  - antal beskæftigede: 250.
- Dette berører dog ikke EFTA-Tilsynsmyndighedens muligheder for at indhente oplysninger om den enkelte sag.
- (14) EFTA-Tilsynsmyndigheden kan tage disse grænser op til fornyet overvejelse på baggrund af indhøstede erfaringer.
- (15) EFTA-staterne har desuden indført en række foranstaltninger, der, uden at have alle de samme karakteristika som offentlige kapitalindskud ved erhvervelse af kapitalinteresser, ligner dem tilstrækkeligt til, at de kan betragtes som sådanne. Dette gælder bl.a. kapitalindskud i form af konvertible obligationslån eller lån, hvor det finansielle afkast, i hvert tilfælde delvis, afhænger af virksomhedens økonomiske resultater. De under punkt 6 anførte kriterier gælder ligeledes for disse foranstaltninger, og EFTA-staterne skal overholde de under punkt 7 til 14 nævnte forpligtelser.
20. ANVENDELSE AF STATSSTØTTEBESTEMMELSERNE PÅ OFFENTLIGE VIRKSOMHEDER I FREMSTILLINGSSEKTOREN⁽¹⁾
- 20.1. *Indledning*
- (1) Det er nødvendigt at anvende statsstøttereglerne strikte, hvis EØS-aftalen skal fungere tilfredsstillende. Et af de områder, der i denne forbindelse er af interesse, er offentlige virksomheder, hvor der er behov for både at øge gennemsigtigheden og at videreudvikle politikken. EF-Kommissionens hidtidige erfaringer har vist, at:
- støttereglerne for offentlige virksomheder i mange tilfælde kun fuldt ud har omfattet kapitalindskud, mens andre former for offentlige midler ikke har været dækket af reglerne

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne om anvendelse af EØF-traktatens artikel 92 og 93 og af artikel 5 i Kommissionens direktiv 80/723/EØF på offentlige virksomheder i fremstillingssektoren.

- disse regler desuden generelt kun dækker tabgivende offentlige virksomheder
- der har været en væsentlig mængde støtte til offentlige virksomheder, der er ydet på anden måde end gennem godkendte støtteordninger (som også står til rådighed for private virksomheder), og som ikke er blevet anmeldt i henhold til de bestående regler.

- (2) I dette kapitel fokuseres der for det første på den retsakt, der er nævnt i punkt 1 i bilag XV til EØS-aftalen ⁽¹⁾, i det følgende benævnt »direktivet om gennemskuelighed«, og dernæst redegøres der for det princip, at der er tale om statsstøtte, når staten — i strid med det markedsøkonomiske investorprincip — yder finansiering til en virksomhed under omstændigheder, der ikke ville kunne accepteres af en investor, som opererer under normale markedsvilkår. Det forklares derefter, hvordan EFTA-Tilsynsmyndigheden agter at øge gennemsigtigheden ved at anvende dette princip på alle former for offentlige midler og på virksomheder i alle situationer.
- (3) Dette kapitel behandler ikke spørgsmålet om støttens forenelighed med nogen af de undtagelsesbestemmelser, der er fastsat i EØS-aftalen, og det vedrører kun fremstillingssektoren. Dette udelukker imidlertid ikke, at EFTA-Tilsynsmyndigheden anlægger de synspunkter, der er beskrevet i disse regler, på enkelttilfælde eller i individuelle sektorer uden for fremstillingssektoren i det omfang, at disse principper kan anvendes på de udeladte sektorer, og såfremt den finder, at det er vigtigt at afgøre, om der foreligger statsstøtte.

20.2. *Offentlige virksomheder og konkurrencereglerne*

- (1) EØS-aftalen er neutral med hensyn til det valg, som en EF-medlemsstat eller en EFTA-stat måtte træffe mellem offentlig og privat ejendomsret, og berører ikke en stats ret til at have en blandingsøkonomi (artikel 125). EØS-aftalen bestemmer imidlertid, at de generelle konkurrenceregler finder anvendelse på offentlige virksomheder (artikel 59, stk. 1). I artikel 59, stk. 2, er der en speciel undtagelse fra den almindelige regel i artikel 59, stk. 1, derved, at konkurrencereglerne finder anvendelse på alle offentlige virksomheder, herunder sådanne, der har fået overdraget at udføre tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, eller som har karakter af fiskale monopoler, i det omfang anvendelsen af disse bestemmelser ikke retligt eller faktisk hindrer opfyldelsen af de særlige opgaver, som er betroet dem. Udviklingen af samhandelen må ikke påvirkes i et sådant omfang, at det strider mod de kontraherende parters interesse. I forbindelse med statsstøttereglerne betyder dette, at støtte ydet til offentlige virksomheder, ligesom enhver anden statsstøtte til private virksomheder, skal anmeldes på forhånd til EFTA-Tilsynsmyndigheden, for at den kan undersøge, om den falder ind under artikel 61, stk. 1. Hvis den falder ind under artikel 61, stk. 1, skal EFTA-Tilsynsmyndigheden tage stilling til, om en af de generelle undtagelser, der er forudsat i EØS-aftalen, er anvendelig, således at støtten bliver forenelig med EØS-aftalen. EFTA-Tilsynsmyndigheden må derfor sikre, at der ikke sker nogen diskrimination mod hverken offentlige eller private virksomheder, når den anvender konkurrencereglerne.
- (2) Direktivet om gennemskuelighed pålægger EFTA-staterne at sikre, at overførsel af alle offentlige midler til offentlige virksomheder og anvendelsen af disse midler gøres gennemsigtig (artikel 1). Når EFTA-Tilsynsmyndigheden finder det nødvendigt at anmode herom, stiller EFTA-staterne de i artikel 1 nævnte oplysninger til rådighed for den, tilligemed andet nødvendigt baggrundsmateriale, herunder især de forfulgte mål (artikel 5). Selv om den omhandlede gennemsigtighed angår alle offentlige midler, nævnes særlig følgende som omfattet heraf:
- udligning af driftstab
  - kapitaltilførsel
  - indskud, som ikke skal tilbagebetales, eller lån på fordelagtige vilkår
  - indrømmelse af økonomiske fordele i form af afkald på overskud eller unkladelse af at inddrive fordringer
  - afkald på normal forrentning af indskudte offentlige midler
  - kompensation for byrder, pålagt af de offentlige myndigheder.

⁽¹⁾ Den i punkt 1 i bilag XV til EØS-aftalen omhandlede retsakt om gennemskueligheden af økonomiske forbindelser mellem medlemsstaterne og de offentlige virksomheder.

- (3) Der skal skabes gennemsigtighed omkring offentlige midler, uanset hvordan de stilles til rådighed. Det er således ikke alene direkte overførsel af midler fra offentlige myndigheder til offentlige virksomheder, der anses for at falde ind under direktivet om gennemskuelig, men også den indirekte overførsel af midler fra andre offentlige virksomheder, på hvilke den offentlige myndighed har en dominerende indflydelse (artikel 2).
- (4) Lovligheden af direktivet om gennemskuelig blev stadfæstet af De Europæiske Fællesskabers Domstol i dens dom af 6. juli 1982 ⁽¹⁾.
- (5) De af Domstolen i denne dom udviklede principper vedrørende direktivet om gennemskuelig er nu en del af en fast retspraksis. Set i en EØS-sammenhæng kan disse principper sammenfattes således:
- direktivets bestemmelser om foranstaltninger for at opnå gennemskuelig og tilvejebringelse af oplysninger efter anmodning er nødvendige og respekterer proportionalitetsprincippet
  - direktivet respekterer princippet om neutral behandling af de offentlige og private virksomheder
  - med henblik på at kontrollere overholdelsen af artikel 61 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen har EFTA-Tilsynsmyndigheden en legitim interesse i:
    - at få oplysning om alle typer af overførsel af offentlige midler til offentlige virksomheder og
    - at få oplysning om overførsel af offentlige midler til offentlige virksomheder, der enten kommer direkte fra offentlige myndigheder eller indirekte fra andre offentlige virksomheder.

20.3. *Principper, der skal lægges til grund ved bestemmelsen af, om der foreligger støtte*

- (1) Når offentlige virksomheder, ligesom private, modtager pengebeløb efter gennemsigtige støtteordninger, der er godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden, er det klart, at der foreligger støtte, og på hvilke betingelser EFTA-Tilsynsmyndigheden har godkendt denne. Med hensyn til de andre former for offentlige midler, der opregnes i direktivet om gennemskuelig, er situationen imidlertid ikke altid så klar. Under visse omstændigheder kan offentlige virksomheder drage fordel af tilførsel af offentlige midler, der er begrundet i deres særlige tilknytningsforhold til de offentlige myndigheder og ikke alene beror på disses stilling som ejere. For at sikre overholdelse af neutralitetsprincippet må støtten vurderes som forskellen mellem de vilkår, på hvilke midlerne blev stillet til rådighed af staten for den offentlige virksomhed, og de vilkår, som en privat investor ville finde acceptable at tilstå en tilsvarende privat virksomhed, når den private investor handler under normale markedsøkonomiske vilkår. Den kendsgerning, at konkurrencen bliver mere og mere global og hård, både på verdensmarkedet og på det europæiske marked, påvirker i væsentlig grad europæiske virksomheder, for så vidt angår både deres F&U, investeringsstrategier og deres finansieringsplaner. Både offentlige og private virksomheder inden for samme eller lignende sektorer og i sammenlignelige økonomiske og finansielle situationer skal behandles ens med hensyn til en sådan finansiering. Hvis offentlige midler imidlertid ydes på gunstigere vilkår (dvs. på billigere økonomiske vilkår), end en privat ejer ville yde midler til en privat virksomhed i en tilsvarende finansielle og konkurrencemæssige situation, modtager den offentlige virksomhed en fordel, som private virksomheder ikke ville kunne opnå fra deres ejere. Hvis den gunstigere tilførsel af offentlige midler ikke bliver behandlet som støtte og bedømt efter en af undtagelserne i aftalen, er princippet om neutral behandling af offentlige og private virksomheder overtrådt.
- (2) Dette princip med at anvende en investor, der handler under normale markedsøkonomiske vilkår, som grundlag for at bestemme, om der foreligger støtte, og, hvis dette er tilfældet, til at måle støttens størrelse, har været anvendt af EF-Kommissionen i talrige konkrete sager ⁽²⁾. Der har også været en række tilfælde, hvor Kommissionen klart har afgjort, at kapitalindskud fra staten ikke

⁽¹⁾ Forenede sager 188 til 190/80, Frankrig, Italien og Det Forenede Kongerige mod Kommissionen, Sml. 1982, s. 2545.

⁽²⁾ Se f.eks. følgende beslutninger: Meura (EFT nr. L 276 af 19. 10. 1984, s. 34), Leeuwarden (EFT nr. L 277 af 29. 9. 1982, s. 15), Intermills I (EFT nr. L 280 af 2. 10. 1982, s. 30), Boch/Noviboch (EFT nr. L 59 af 27. 2. 1985, s. 21), Boussac (EFT nr. L 352 af 15. 12. 1987, s. 42), Alfa-Fiat (EFT nr. L 394 af 30. 12. 1989, s. 9), Pinault-Isoroy (EFT nr. L 119 af 7. 5. 1988, s. 38), Fabelta (EFT nr. L 62 af 3. 3. 1984, s. 18), IdealSpun (EFT nr. L 283 af 27. 10. 1984, s. 42), Renault (EFT nr. L 220 af 11. 8. 1988, s. 30), ENI-Lanerossi (EFT nr. L 16 af 20. 1. 1989, s. 52), Veneziana Vetro (EFT nr. L 166 af 16. 6. 1989, s. 60), Quimigal (EFT nr. C 188 af 28. 7. 1990, s. 3), CDF/Orkem (EFT nr. L 198 af 7. 8. 1990, s. 2).

udgjorde støtte, fordi der normalt kunne forventes en passende forrentning i form af udbytte og kapitaltilvækst ⁽¹⁾.

- (3) Det skal bemærkes, at det ikke er vigtigt, om den kapital, der indskydes i den offentlige virksomhed, kommer direkte fra staten eller indirekte fra statslige holdingselskaber eller andre offentlige virksomheder.
- (4) De Europæiske Fællesskabers Domstol har også accepteret det markedsøkonomiske investorprincip som værende egnet til bestemmelse af, om der foreligger støtte. Domstolen har udtalt, at når der er tale om en virksomhed, hvis ansvarlige kapital næsten udelukkende er i hænderne på de offentlige myndigheder, skal det navnlig vurderes om en privat virksomhed ud fra udsigterne til rentabel drift under lignende omstændigheder ville have foretaget en sådan kapitalforhøjelse, idet der herved skal ses bort fra ethvert socialt, politisk eller regionalt hensyn til den pågældende sektor ⁽²⁾. Domstolen har yderligere udviklet det markedsøkonomiske investorprincip ved at sondre mellem en privat investor, hvis tidshorizont er kort og endda af spekulationsmæssig art, og et privat holdingselskab med et længere perspektiv. Det er nødvendigt at fremhæve, at omend den private investor, med hvis adfærd den offentlige investors indgriben må sammenlignes, ikke nødvendigvis er en almindelig investor, der anbringer sine penge med et mere eller mindre kortsigtet syn på forrentningen deraf, så må denne dog i det mindste være et privat holdingselskab eller en privat koncern, der forfølger en struktureret, global eller sektoriel politik, og hvis beslutninger bestemmes af forrentningen på længere sigt. En privat investor kan meget vel tænkes at tilføre ny kapital til en virksomhed, der er i midlertidige vanskeligheder, for at den kan overleve og, efter en eventuel rekonstruktion, give overskud igen. Det er også muligt, at et moderselskab i en begrænset periode vil bære et datterselskabs tab for at gøre det muligt for dette at trække sig ud af sektoren under de bedst mulige betingelser. Sådanne beslutninger kan være motiveret ikke blot af muligheden for at opnå en direkte fortjeneste, men også af andre overvejelser såsom hensynet til at vedligeholde hele koncernens image eller en ændring af dens aktiviteter. Hvis tilførsel af ny kapital imidlertid sker uden nogen mulighed for at opnå en fortjeneste selv på lang sigt, må sådan tilførsel betragtes som støtte ⁽³⁾.

20.4. Øget gennemsigtighed

- (1) Et af formålene med dette kapitel er at øge gennemsigtigheden ved en mere systematisk anvendelse af støttereglerne:
- på offentlige virksomheder i alle situationer og ikke alene i de situationer, hvor de er tabgivende
  - på alle former for offentlige midler, der er nævnt i direktivet om gennemsuelighed (direktivets artikel 3), og særligt for lån, garantier og rentesatser af kapital og ikke udelukkende for kapitalindskud.
- (2) En øget gennemsigtighed skal tilvejebringes ved en klar anvendelse af det markedsøkonomiske investorprincip på alle typer af offentlige virksomheder i alle situationer og på alle offentlige midler, der dækkes af direktivet om gennemsuelighed. Det markedsøkonomiske investorprincip benyttes, fordi det er en hensigtsmæssig og praktisk målestok til at angive, hvilken finansiel fordel en offentlig virksomhed kan opnå i forhold til en tilsvarende privat virksomhed, og til at sikre neutral behandling af offentlige og private virksomheder.

20.5. Det markedsøkonomiske investorprincips anvendelighed

- (1) Det skal bemærkes, at anvendelsen af det markedsøkonomiske investorprincip kan give anledning til visse vanskeligheder. Nogle yderligere bemærkninger er derfor påkrævet. Det er ikke EFTA-Tilsynsmyndighedens hensigt at lade sin egen bedømmelse erstatte investors. Enhver anmodning om ekstra midler forudsætter naturligvis, at de offentlige virksomheder og offentlige myndigheder — ligesom det gælder for private virksomheder og private kapitalindskydere — analyserer risikoen ved projektet og projektets sandsynlige resultat. På den anden side erkender EFTA-Tilsynsmyndigheden,

⁽¹⁾ Se f.eks. følgende beslutninger: CDF/Orkem delvis (op.cit.), Quimigal delvis (op.cit.), Intermills II (EF-Bulletin 4-1990, punkt 1.1.34) og Ernaelsteen (Altende beretning om konkurrencepolitikken, punkt 212 og 213).

⁽²⁾ Sag 40/85, Belgien mod Kommissionen, Sml. 1986, s. 2321.

⁽³⁾ Henholdsvis sag C-305/89, Italien mod Kommissionen (Alfa), Sml. 1991, s. I-1603, og sag C-303/88, Lanerossi, Sml. 1991, s. 1433.

at denne risikoanalyse stiller krav til de offentlige virksomheder, ligesom private virksomheder, med hensyn til at udøve forretningsmæssig dygtighed, hvad der efter selve problemets natur forudsætter en vid bedømmelsesmargin fra investors side. Når investor udøver sin vurdering inden for denne margin, kan den ikke antages at indebære statsstøtte. Når det vurderes, om det er berettiget at stille midler til rådighed, skal EFTA-staten afgøre, om det er nødvendigt at foretage anmeldelse i overensstemmelse med forpligtelsen efter artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. I denne forbindelse er det nyttigt at henvise til kapitel 19, punkt 6, litra d), og punkt 12, i disse retningslinjer. Det er kun i de tilfælde, hvor der ikke foreligger objektive grunde til med rimelighed at forvente, at en investering vil give et passende afkast, som ville være acceptabelt for en privat investor i en tilsvarende privat virksomhed, der opererer under normale markedsbetingelser, at der er tale om statsstøtte, selv når finansieringen helt eller delvis sker med offentlige midler. Det er ikke EFTA-Tilsynsmyndighedens hensigt at analysere investeringsprojekter på et ex ante-grundlag, medmindre der gives forudgående anmeldelse i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

- (2) Der er ikke tale om, at EFTA-Tilsynsmyndigheden efterfølgende vil fastslå, at ydelsen af offentlige midler udgjorde statsstøtte ene og alene af den grund, at den opnåede forrentning ikke var tilstrækkelig. Kun når ydelsen angår projekter, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden finder, at der ikke forelå objektive grunde eller grund til i god tro med rimelighed at forvente en passende forrentning i en tilsvarende privat virksomhed på tidspunktet for beslutningen om investering/finansiering, kan ydelsen behandles som statsstøtte. Det er kun i sådanne tilfælde, at kapital tilvejebringes på billigere betingelser end de betingelser, der ville gælde for en privat virksomhed, dvs. der er tale om støtte. Som følge af den risiko, der knytter sig til enhver investering, vil alle projekter ikke få et gunstigt udfald, og nogle investeringer kan give en forrentning under det normale eller endog være en fuldstændig fejltagelse. Dette er også tilfældet for private investorer, hvis investeringer kan resultere i en forrentning under det normale eller fejltagelser. Når problemet ansues under den synsvinkel, sker der endvidere ikke diskrimination mellem investeringsprojekter, som har korte eller lange tilbagebetalingsperioder, når risiciene underkastes en adækvat og objektiv bedømmelse og vurderes på grundlag af nutidsværdien på det tidspunkt, hvor investeringsbeslutningen træffes, således som en privat investor ville gøre det.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden er klar over, at forretningsmæssige investeringsbeslutninger må finde sted med en vid margin i bedømmelsen. EFTA-Tilsynsmyndigheden skal imidlertid anvende det markedsøkonomiske investorprincip, når det er hævet over enhver rimelig tvivl, at der ikke er anden plausibel forklaring på, at offentlige midler stilles til rådighed, end at de må betragtes som statsstøtte. Dette synspunkt skal også anlægges i forbindelse med enhver krydssubsidiering fra en rentabel del af en offentlig gruppe af virksomheder til fordel for en urentabel del. Dette sker i private virksomheder, når enten den omhandlede virksomhed har en strategisk plan med gode muligheder for gevinst på lang sigt, eller når krydssubsidierne betyder en nettofordel for gruppen som helhed. I sager, hvor der sker krydssubsidiering i offentlige holdingsselskaber, tager EFTA-Tilsynsmyndigheden lignende strategiske mål i betragtning. Sådanne krydssubsidiering anses kun som støtte, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden finder, at der ikke er nogen anden rimelig forklaring på overførslen af midler, end at de udgør støtte. Af fiskale eller andre grunde er visse offentlige og private virksomheder ofte delt op i flere retligt selvstændige datterselskaber. EFTA-Tilsynsmyndigheden anmoder dog normalt ikke om oplysninger vedrørende overførslen af midler mellem sådanne retligt selvstændige datterselskaber af virksomheder.
- (4) EFTA-Tilsynsmyndigheden er også opmærksom på, at en privat investor kan anlægge forskellige betragtninger, alt efter om han har minoritetsinteresser i et selskab eller har fuld kontrol med en stor koncern. Førstnævnte forhold kan ofte karakteriseres som en spekulationsbetonet eller endog kortsigtet interesse, mens sindstnævnte forhold normalt indebærer en langsigtet interesse. Når en offentlig myndighed kontrollerer en enkelt offentlig virksomhed eller gruppe af virksomheder, vil den normalt være mindre motiveret af rent kortsigtede profitbetragtninger, end hvis den blot havde en minoritetsinteresse eller en ikke-dominerende indfyldelse, og dens tidshorisont vil følgelig være længere. EFTA-Tilsynsmyndigheden tager hensyn til karakteren af de offentlige myndigheders kapitalinteresser, når den vurderer deres adfærd i forhold til de kriterier, der gælder for en tilsvarende investor, der disponerer under markedsøkonomiske betingelser. Dette gælder også for vurderingen af anmodninger om ekstra midler med henblik på at foretage en finansiel omstrukturering af et selskab i modsætning til anmodninger om midler, som er nødvendige for at finansiere specifikke projekter⁽¹⁾. EFTA-Tilsynsmyndigheden er endvidere også opmærksom på, at holdningen hos en investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger, generelt er mere positiv over for anmodninger om ekstra midler, når den virksomhed eller gruppe, der har behov for ekstra midler, kan opvise gode rentabilitetsresultater for tidligere investeringer i form af dividender

⁽¹⁾ Dette kan særligt være vigtigt for offentlige virksomheder, som bevidst har været underkapitaliseret af de offentlige myndigheder af hensyn, der ikke har nogen kommerciel begrundelse (f.eks. offentlige udgiftsbegrænsninger).

eller kapitalakkumulation. Hvis en virksomhed har haft dårlige resultater i denne henseende i sammenligning med tilsvarende virksomheder, vil den private investor/ejer, der anmodes om at tilvejebringe ekstra kapital, normalt undersøge denne kapitalanmodning mere skeptisk. I de tilfælde, hvor denne anmodning om finansieringsmidler er nødvendig for at sikre værdien af hele investeringen, kan den offentlige myndighed, ligesom en privat investor, forventes at tage hensyn til denne videre sammenhæng, når den undersøger, om det kommercielt er forsvarligt at give tilsagn om nye midler. Endelig kan en offentlig gruppe, ligesom en privat gruppe, i den situation, hvor der træffes beslutning om at opgive en aktivitet på grund af dens utilstrækkelige kommercielle rentabilitet på mellemlang eller lang sigt, forventes at bestemme, hvornår og i hvilket omfang den skal afvikles i lyset af virkningen på gruppens samlede troværdighed og struktur.

- (5) Ved vurderingen af anmodninger om ekstra kapital vil en aktionær typisk råde over tilstrækkelige oplysninger til at kunne bedømme, om han skal imødekomme sådanne anmodninger om yderligere finansieringsmidler. Detaljeringsgraden i de oplysninger, som den kapitalefterspørgende virksomhed giver, kan afhænge af arten og omfanget af den efterspurgte kapital, af forholdet mellem virksomheden og aktionæren og endog af virksomhedens hidtidige rentabilitetsresultater⁽¹⁾. En investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger, vil sædvanligvis ikke yde nogen yderligere finansiering uden passende oplysninger. Lignende betragtninger gælder normalt for offentlige virksomheder, der søger finansiering. Sådanne finansielle oplysninger i form af relevant dokumentation bør efter speciel anmodning stilles til rådighed for EFTA-Tilsynsmyndigheden, når den skønner dem nødvendige til vurdering af investeringsforslag med henblik på at afgøre, om finansieringen af disse forslag indebærer støtte⁽²⁾.
- (6) EFTA-Tilsynsmyndigheden videregiver ikke oplysninger, som den har modtaget, da disse er omfattet af tavshedspligt. Derfor undersøges investeringsprojekter ikke af EFTA-Tilsynsmyndigheden på forhånd, undtagen hvor der foreligger støtte og forudgående anmeldelse er påkrævet i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Hvis EFTA-Tilsynsmyndigheden imidlertid har rimelig grund til at antage, at der ydes støtte i forbindelse med tilvejebringelse af kapital til offentlige virksomheder, kan den i henhold til artikel 61 i EØS-aftalen og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen anmode EFTA-staterne om sådanne oplysninger, som er nødvendige for at afgøre, om der foreligger støtte i den pågældende sag.

20.6. *Støttens forenelighed med EØS-aftalen*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden erkender, at kommercielle formål ikke altid er den væsentligste motive-ring, når staten beslutter at udøve sin ret til at eje virksomheder. Det forventes undertiden, at offentlige virksomheder opfylder ikke-kommercielle funktioner sideløbende med eller ud over deres grundlæggende kommercielle aktiviteter. Det forekommer således, at offentlige virksomheder i nogle EFTA-stater bruges som »lokomotiv« for økonomien som et led i anstrengelserne for at imødegå recession, for at genopbygge de problemramte industrier eller til at virke som katalysatorer for regional udvikling. Offentlige virksomheder kan forventes at blive placeret i mindre udviklede områder, hvor omkostningerne er højere, eller at fastholde en højere beskæftigelse, end hvad der er rent kommercielt begrundet. Endvidere kan leveringen af visse tjenesteydelser indebære et offentligt serviceelement, som endog kan være påtvunget af politiske eller retlige grunde. Disse ikke-kommercielle formål/funktioner (dvs. sociale goder) har omkostninger, som i sidste instans må finansieres af staten (dvs. skatteyderne), enten i form af ny finansiering (f.eks. kapitaltilskud) eller et formindsket afkast af investeret kapital. Denne støtte til offentlige tjenesteydelser kan under visse omstændigheder fordreje konkurrencen. Medmindre en af undtagelserne i EØS-aftalen finder anvendelse, er offentlige virksomheder ikke undtaget fra konkurrencereglerne, fordi det pålægges dem at forfølge disse ikke-kommercielle mål.
- (2) Hvis Tilsynsmyndigheden skal opfylde sine forpligtelser efter EØS-aftalen, må den have alle foreliggende oplysninger for at afgøre, om de finansielle strømme til offentlige virksomheder udgør støtte, og for at kvantificere denne støtte samt for at afgøre, om en af undtagelserne i EØS-aftalen

⁽¹⁾ Minoritetsaktionærer, der ikke har »inside«-oplysninger om virksomhedens drift, vil i givet fald stille mere formelle krav for at stille midler til rådighed end en kontrollerende ejer, som kan være involveret i formuleringen af strategier på bestyrelsesniveau, og som allerede har adgang til detaljerede oplysninger om virksomhedens finansielle situation.

⁽²⁾ Sådanne oplysninger kan EFTA-Tilsynsmyndigheden kræve fremlagt inden for rammerne af sine beføjelser til at foretage undersøgelse af støtteordninger i henhold til artikel 3 og 61 i EØS-aftalen, artikel 1 i protokol nr. 3 til og artikel 3 i aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, og i henhold til artikel 1, litra c), i direktivet om gennemskuelighed, der fastsætter, at anvendelsen af offentlige midler skal være gennemsigtig.

finder anvendelse. Nærværende kapitel sigter kun på at øge gennemsigtheden for de pågældende finansielle strømme, hvilket er et væsentligt første skridt. Det næste skridt — at afgøre, om en identificeret støtte er forenelig med EØS-aftalen — er et spørgsmål, der ikke behandles, fordi en sådan beslutning træffes i overensstemmelse med de principper, som EFTA-Tilsynsmyndigheden anvender på området.

20.7. *Forskellige former for statsintervention*

- (1) Hvad angår spørgsmålet om, hvorvidt offentlige midler ydet til offentlige virksomheder udgør støtte, må EFTA-Tilsynsmyndigheden tage hensyn til de nedenfor omtalte faktorer for hver interventionstype, der er omfattet af dette kapitel — kapitaltilførsel, garantier, lån og forrentning af investering⁽¹⁾. Disse faktorer nævnes for at vejlede EFTA-staterne om EFTA-Tilsynsmyndighedens sandsynlige holdning i individuelle sager. Ved gennemførelsen af denne politik tager EFTA-Tilsynsmyndigheden udgangspunkt i det ovenfor beskrevne markedsøkonomiske investorprincip.

20.7.1. Kapitalindskud

- (1) Et kapitalindskud anses for at være støtte, når det foretages under omstændigheder, som ikke ville være acceptable for en investor, der opererer under normale markedsvilkår. Dette vil normalt sige en situation, hvor selskabets struktur og fremtidige udsigter er af en sådan art, at et normalt afkast (i form af udbetalinger af udbytte eller værdistigning), når sammenlignet med en tilsvarende privat virksomhed, ikke kan ventes inden for et rimeligt tidsrum. En investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger, vil normalt indskyde kapital i et investeringsprojekt, hvis nutidsværdien⁽²⁾ af forventet fremtidig cash flow fra det påtænkte projekt (dvs. investors indtægter i form af udbyttebetalinger og/eller kapitalgevinster korrigeret for risiko) er større end det indskudte investeringsbeløb.
- (2) I nogle stater kan investorerne ved lov være forpligtet til at indskyde yderligere egenkapital i virksomheder, hvis kapitalgrundlag er svundet ind til under et forudfastsat niveau som følge af vedvarende tab. En stat kunne hævde, at sådanne kapitalindskud ikke kan betragtes som støtte, da de blot er foretaget for at opfylde en legal forpligtelse. Denne »pligt« er imidlertid mere af formel end reel karakter. Kommercielle investorer, der står over for en sådan situation, må også overveje alle andre valgmuligheder, herunder muligheden af at afvikle eller nedtrappe deres investering. Hvis afvikling eller nedskæring af aktiviteterne viser sig at være et finansielt mere sundt valg under hensyntagen til virkningerne for gruppen, men alligevel ikke gennemføres, må ethvert efterfølgende kapitalindskud eller en hvilken som helst anden statsintervention anses for at udgøre støtte.
- (3) Når EFTA-Tilsynsmyndigheden sammenligner statens adfærd med adfærd hos en investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger — og især når et selskab ikke er tabgivende — vurderer den selskabets finansielle stilling på det tidspunkt, hvor det foreslås/blev foreslået at tilføre yderligere kapital. På grundlag af en vurdering af nedenstående faktorer undersøger EFTA-Tilsynsmyndigheden, om der er et støtteelement i den investerede kapital. Dette støtteelement udgør investeringens kostpris minus investeringens værdi, tilbagediskonteret på passende vis. Det skal fremhæves, at de forhold, der er angivet nedenfor, er nødvendige for enhver analyse, men at de ikke nødvendigvis er tilstrækkelige, idet der også må tages hensyn til ovennævnte principper og til, hvorvidt de nødvendige midler er til investeringsprojekter eller til finansiell rekonstruktion.

— *Resultatopgørelse.* En analyse af selskabets resultater over flere år. Der vil blive udregnet relevante lønsomhedsnøgletal, og de underliggende trends vil blive genstand for vurdering.

— *Finansielle indikatorer.* Forholdet mellem gæld og egenkapital (virksomhedens gearing) skal sammenlignes med almindeligt anerkendte normer samt med gennemsnittet inden for den relevante industrisektor og de nærmeste konkurrenters gennemsnit osv. Der skal foretages en beregning af de forskellige likviditets- og solvensnøgletal for at fastslå selskabets økonomiske situation (dette er især relevant for vurderingen af den kreditværdighed, der knytter sig til et selskab, der opererer på normale markedsøkonomiske vilkår). EFTA-Tilsynsmyndigheden er

⁽¹⁾ Denne opregning er ikke udtømmende.

⁽²⁾ Fremtidig cash flow, som tilbagediskonteres til selskabets kapitalomkostning (kalkulationsrente).

klar over vanskelighederne ved at lave sådanne sammenligninger mellem EFTA-stater på grund af navnlig forskellig regnskabspraksis og forskellige regnskabsstandarder. Den er opmærksom herpå ved valget af passende referencerammer til brug ved en sammenligning med de offentlige virksomheder, der modtager støtte.

- *Finansiel planlægning.* I de tilfælde, hvor der søges tilvejebragt kapital for at finansiere et investeringsprogram, skal programmet og de forudsætninger, det hviler på, naturligvis undersøges i detaljer for at vurdere, om investeringen er berettiget.
- *Markedssituationen.* Markedsudviklingen (tidligere udvikling og især fremtidsudsigterne) samt selskabets markedsandel over en passende periode skal undersøges, ligesom den forventede udvikling.

20.7.2. Lånegarantier

- (1) EFTA-Tilsynsmyndighedens holdning til statsgarantier er omtalt i disse retningslinjers kapitel 17. Det er dens opfattelse, at alle garantier, der ydes af staten direkte eller indirekte via finansieringsinstitutter, falder inden for rammerne af EØS-aftalens artikel 61, stk. 1. Hvorvidt der er tale om faktisk eller potentiel konkurrenceforvrængning, kan alene afgøres ud fra det tidspunkt, hvor garantien ydes. Det forhold, at en virksomhed får stillet en garanti, kan, selv om den aldrig aktualiseres, gøre det muligt for den at fortsætte driften, og måske tvinge konkurrenter, der ikke har sådanne faciliteter, til at ophøre med deres aktiviteter. Den pågældende virksomhed har derfor modtaget støtte, der har stillet dens konkurrenter dårligere, dvs. at den har fået hjælp, og dette har haft indvirkning på konkurrencen. For at vurdere støtteelementet i garantier er det nødvendigt at foretage en analyse af låntagerens finansielle situation. Støtteelementet i sådanne garantier er lig med forskellen mellem den rentesats, som låntageren skulle have betalt på det frie marked, og den sats, han faktisk opnår i kraft af garantien, med fradrag af garantiprovisionen. Kreditorer kan kun med sikkerhed henholde til en statsgaranti, når den er givet udtrykkeligt til enten en offentlig eller privat virksomhed. Hvis denne garanti anses for at være forenelig med EØS-aftalen efter at være blevet vurderet i forhold til EØS-aftalens undtagelser, skal virksomheden tilbagebetale værdien af enhver støtte til regeringen, selv om dette indebærer en konkursbegæring, men kreditorernes fordringer vil blive indfriet. Disse bestemmelser gælder på samme måde for offentlige og private virksomheder, og det er ikke nødvendigt med yderligere specielle arrangementer for offentlige virksomheder, jf. dog nedenstående bemærkninger.
- (2) Offentlige virksomheder, der ifølge deres retlige status ikke kan gå konkurs, har i virkeligheden en permanent støtte i forbindelse med alle låneoptagelser, der svarer til en garantistillelse, såfremt en sådan status gør det muligt for de pågældende virksomheder at opnå kredit på mere favorable vilkår, end de ellers kunne have opnået.
- (3) I den situation, hvor en offentlig myndighed erhverver en kapitalinteresse i en offentlig virksomhed af en sådan karakter, at den udsætter sig for et ubegrænset ansvar i stedet for det normale begrænsede ansvar, behandler EFTA-Tilsynsmyndigheden dette som en garantistillelse for alle de midler, for hvilke der gælder et ubegrænset ansvar. Den anvender så de ovenfor beskrevne principper på denne garantistillelse.

20.7.3. Lånefinansiering

- (1) Når en långiver, der virker under normale markedsökonomiske betingelser, yder en kunde et lån, er han klar over den risiko, der altid er forbundet hermed. Risikoen består naturligvis i, at kunden ikke vil være i stand til at tilbagebetale lånet. Det potentielle tab er lig med hele det udbetalte lån (kapitalen) plus eventuelle renter, der på misligholdelsestidspunktet er forfaldne, men ikke betalt. Den risiko, der er knyttet til ethvert lånearrangement, afspejles normalt i to separate parametre:
  - a) rentesatsen og
  - b) lånesikkerheden.
- (2) Når et lån er forbundet med stor risiko, vil dette alt andet lige afspejles i begge de ovennævnte parametre. Såfremt dette ikke er tilfældet i praksis, vil EFTA-Tilsynsmyndigheden anse den pågældende virksomhed for at have haft en fordel, dvs. den er blevet støttet. Lignende betragtninger gælder, når de aktiver, der stilles som fast eller »flydende« pant, ikke er tilstrækkelige til at dække en fuldstændig tilbagebetaling af lånet. EFTA-Tilsynsmyndigheden undersøger omhyggeligt den sikkerhed, der stilles for at dække lånefinansiering. Denne vurderingsmetode svarer til den, der er anført for kapitalindskud.

- (3) Støtteelementet er lig med forskellen mellem den rente, som virksomheden normalt skulle have betalt (som igen afhænger af virksomhedens finansielle stilling og den sikkerhed, den kan stille for lånet), og den faktisk betalte rente. (Denne simple analyse af lånet er baseret på den forudsætning, at långiveren i tilfælde af misligholdelse vil benytte sin legale rettighed med henblik på at inddrive alle de beløb, han har til gode). I det ekstreme tilfælde, dvs. hvor et lån uden nogen form for sikkerhed ydes til et selskab, som under normale omstændigheder ikke ville være i stand til at fremskaffe kapital (f.eks. fordi dets muligheder for at tilbagebetale lånet er ringe), vil lånet faktisk svare til et tilskud, og EFTA-Tilsynsmyndigheden vil betragte det som sådant.
- (4) Situationen vil blive set fra långiverens synspunkt på det tidspunkt, hvor lånet godkendes. Hvis han vælger at yde lånet (eller er direkte eller indirekte tvunget hertil, som det vil være tilfældet med statskontrollerede banker) på betingelser, som ikke kan anses for normale bankvilkår, er der tale om et støtteelement, som må kvantificeres. Disse principper vil selvfølgelig også finde anvendelse på private virksomheder, der opnår lån fra offentlige finansielle institutioner.

20.7.4. Afkast af investeringer

- (1) Staten bør, ligesom enhver investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger, kunne forvente et normalt afkast, der svarer til, hvad en sammenlignelig privat virksomhed kunne opnå af sine kapitalinvesteringer i form af udbytte eller værdistigninger⁽¹⁾. Afkastet måles ved overskuddet (efter afskrivninger, men før skatter og hensættelser), udtrykt som en procentdel af de anvendte aktiver. Det er derfor et mål, der er neutralt med hensyn til den finansieringsform, der er anvendt i en given virksomhed (dvs. gæld eller egenkapital), og som for offentlige virksomheder kan være valgt ud fra andre betragtninger end rent kommercielle. Hvis dette normale afkast ikke viser sig på kort sigt, og det heller ikke er sandsynligt, at det vil vise sig på lang sigt (idet der ikke er taget passende hensyn til den usikkerhedsfaktor, der knytter sig til den fremtidige indtjening på længere sigt), og den offentlige virksomhed ikke har taget skridt til at afhjælpe denne situation, kan det antages, at virksomheden indirekte støttes, da staten giver afkald på den indtjening, som en investor, der disponerer ud fra markedsøkonomiske betragtninger, ville forvente fra en tilsvarende investering. Et normalt afkast defineres så vidt muligt med henvisning til sammenlignelige private virksomheder. EFTA-Tilsynsmyndigheden er opmærksom på de vanskeligheder, der er forbundet med at foretage sådanne sammenligninger mellem EFTA-staterne. Forskellene mellem EFTA-staterne for så vidt angår kapitalmarkeder, valutafluktuationer og rentesatser, gør det endvidere yderligere kompliceret at foretage internationale sammenligninger mellem sådanne nøgletal. Selv inden for en og samme EFTA-stat kan regnskabsmetoderne indebære, at det er yderst vanskeligt at foretage nøjagtige værdiansættelser, således at rentabilitetsberegninger bliver vilkårlige, og i sådanne tilfælde undersøger EFTA-Tilsynsmyndigheden muligheden for enten at anvende justerede værdiansættelser eller andre simple kriterier såsom cash flow (efter afskrivninger, men før henlæggelser) som udtryk for de økonomiske resultater.
- (2) Når en privat virksomhed står over for et utilstrækkeligt afkast, vil den enten tage skridt til at afhjælpe situationen eller blive tvunget hertil af aktionærerne. Dette vil normalt indebære, at der udarbejdes en detaljeret plan med henblik på at øge den samlede rentabilitet. Hvis en offentlig virksomhed giver et utilstrækkeligt afkast, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden skønne, at forholdet indeholder støttelignende elementer, der bør vurderes i forhold til artikel 61. Under sådanne omstændigheder får den offentlige virksomhed i virkeligheden sin kapital til en billigere rente end markedsrenten, dvs. at der er tale om et tilskud.
- (3) Hvis staten tilsvarende giver afkald på udbytte fra en offentlig virksomhed, og den deraf følgende opsparede fortjeneste ikke giver et normalt afkast som defineret ovenfor, er den pågældende virksomhed i realiteten subsidieret af staten. Det kan være, at staten af andre end kommercielle grunde foretrækker at give afkald på udbytte (eller at acceptere nedsat udbytte) frem for at foretage regulære kapitalindskud i selskabet. Slutresultatet er det samme, og denne indirekte kapitaltilførsel skal behandles på samme måde som nye kapitalindskud og vurderes efter ovennævnte principper.

⁽¹⁾ Afkald på normal forrentning af indskudte offentlige midler falder ind under gennemskuelighedsdirektivets anvendelsesområde.

DEL V

REGLER OM SEKTORSTØTTE

21. STØTTE TIL TEKSTIL- OG BEKLÆDNINGSIKDUSTRIEK (1)

- (1) For at forhindre, at statsstøtte til tekstil- og beklædningsindustrien fordrejer konkurrencen til skade for EØS-aftalens funktion, er der fastsat følgende regler:

21.1. *Tekstil- og beklædningsindustriens særlige kendetegn*

- (1) Tekstil- og beklædningsindustrien har haft en række tilpasningsvanskeligheder. Der er to grunde til, at denne industri står over for strukturelt betingede vanskeligheder; væksten i visse produktionskategorier i nogle udviklingslande, kombineret med en underliggende tendens til en gradvis åbning af tekstilmarkederne på globalt plan samt teknologiske udviklingstendenser, som i fremtiden vil kunne ændre tekstil- og beklædningsindustriens produktions- og afsætningsvilkår.
- (2) Støtte til tekstil- og beklædningsindustrien har ofte meget markante indvirkninger på konkurrencen og handelen inden for det område, der er dækket af EØS-aftalen, da handelen inden for EØS med disse produkter ligger på et højt niveau. Skønt tilpasningsproblemerne fundamentalt set er de samme inden for hele det område, der er dækket af EØS-aftalen, kan situationen afvige mærkbart fra et land til et andet, alt efter hvor høj en grad af tilpasning man allerede har opnået. Trods den store indbyrdes afhængighed mellem de forskellige grene af tekstil- og beklædningsindustrien, er disse problemer ikke lige påtrængende overalt.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden finder det højest ønskværdigt, at man, hvis en EFTA-stat finder det nødvendigt at give mere eller mindre specifik støtte til tekstil- og beklædningsindustrien, bør gøre dette ved hjælp af særlige arrangementer for denne sektor.
- (4) Hvis EFTA-staten imidlertid også finder det nødvendigt ved fastsættelsen af sådan støtte at tage problemer uden for sektoren i betragtning, især regionale problemer, skal de vilkår, der fastsættes for at yde støtten, gøre det muligt både at opstille retningslinjer for hver beslutning om at yde støtte til tekstil- og beklædningsindustrien eller til en virksomhed inden for denne sektor (sektorale og ekstrasektorale grunde) og gøre det muligt af foretage en vurdering af virkningen af ethvert støtteinitiativ inden for denne industri for hele det område, der er dækket af EØS-aftalen.
- (5) Disse retningslinjer vedrører kun de sektorale aspekter af den støtte, der er omtalt ovenfor, men det er klart, at i det omfang støtten også opfylder ekstrasektorale krav, især af regional oprindelse, er det nødvendigt med en vurdering ud fra et regionalt synspunkt. Det regionale aspekt må ses og vurderes samtidig på baggrund af problemerne i relation til regionaludviklingen og disses virkninger på sektoren set ud fra et konkurrence- og handelsmæssigt synspunkt, for så vidt angår konkurrencen og handelen mellem de kontraherende parter.

21.2. *Sektorale betingelser for støtte til tekstil- og beklædningsindustrien*

- (1) Støtte ydet af EFTA-stater til tekstil- og beklædningsindustrien kan retfærdiggøres i visse tilfælde, især for at løse presserende sociale problemer. Imidlertid minder EFTA-Tilsynsmyndigheden om, at støtte inden for denne industrisektor indebærer en risiko for at forårsage konkurrencefordrejninger, som ikke er acceptable for konkurrenter, der ikke ønsker at drage fordel af sådanne foranstaltninger. Dette gælder især for støtte til modernisering og rationalisering. Der kan derfor ikke gives tilladelse til sådan støtte, medmindre den opfylder sådanne betingelser, især:

— den må ikke føre til kapacitetsforøgelser

(1) Dette kapitel svarer til Kommissionens meddelelse til medlemsstaterne om Fællesskabets rammer for støtte til tekstilindustrien (SEC(71) 363 endelig udg. — juli 1971) og til skrivelsen fra Kommissionen til medlemsstaterne (SG(77) D/1190 af 4. 2. 1977 og bilag (Dok. SEC(77) 317, 25. januar 1977): Undersøgelse af den aktuelle situation med hensyn til støtte til tekstil- og beklædningsindustrien (punkt 13 og 14 i bilag XV til EØS-aftalen).

— der skal ved ydelsen af den tages hensyn ikke blot til industriens situation i det pågældende land, men også til situationen på det område, der er dækket af EØS-aftalen. Efter EFTA-Tilsynsmyndighedens mening, bør støtte, der eventuelt ydes til tekstil- og beklædningsindustrien, planlægges og gennemføres i overensstemmelse med følgende kategorier og betingelser. I alle tilfælde vurderes sådan støtte af EFTA-Tilsynsrådet på rette tidspunkt med henvisning til disse kategorier og betingelser.

21.2.1. Støtte til fælles foranstaltninger inden for tekstil- og beklædningsindustrien

- (1) Den første kategori omfatter støtte til fælles foranstaltninger truffet af offentlige, videnskabelige eller handelsmæssige organisationer, og hvor hensigten er:
  - enten at udvikle forskning, både grundforskning og anvendt forskning inden for nye fibre, med henblik på forbedring af behandlingen af eksisterende fibre og med henblik på fremstillingsmetoder
  - eller at forbedre de kortfristede prognoser, der tager sigte på at moderere de konjunkturprægede variationer i produktionsaktiviteten, som er særlig udtalte på tekstil- og beklædningsmarkedet.
- (2) En industrisektor, der nyder godt af sådan støtte, bør yde et væsentligt bidrag til omkostningerne ved den subsidierede virksomhed. Sådan støtte må ikke påvirke konkurrence og handel mere, end hvad der er absolut uundgåeligt.

21.2.2. Støtte til forbedring af strukturen inden for tekstil- og beklædningsindustrien

- (1) Med denne betegnelse skal forstås støtte til tekstil- og beklædningsvirksomheder med det formål:
  - at gøre det lettere at fjerne overskudskapacitet på områder, hvor en sådan findes
  - at opmuntre til omlægning af marginale aktiviteter til aktiviteter, der ligger uden for tekstil- og beklædningsindustrien
  - at forbedre tekstil- og beklædningsindustriens industrielle og kommercielle struktur ved at opmuntre til horisontal koncentration eller vertikal integration, for så vidt sådan støtte ikke fører til forøgelse af produktionskapaciteten.
- (2) Ved tilmåling af støtte skal følgende betingelser være opfyldt:
  - der må kun ydes støtte i en kort periode
  - i forbindelse med støtte skal der være et væsentligt bidrag fra støttemodtagernes side til omkostninger og risici i forbindelse med den subsidierede virksomhed
  - der skal være en direkte forbindelse mellem støttetilmåling og den virksomhed, der nyder godt af støtten
  - det skal være muligt at foretage en ukompliceret vurdering af støttens virkning på den virksomhed, hvortil der gives støtte, og at sammenligne denne virkning inden for hele det område, der er dækket af EØS-aftalen
  - støtten må under ingen omstændigheder påvirke konkurrencen og handelen mere, end hvad der er absolut uundgåeligt.

21.2.3. Støtte til investeringer inden for tekstil- og beklædningsindustrien

- (1) Denne kategori omfatter støtte til modernisering af tekstil- og beklædningsindustrien og til omlægning inden for denne sektor.
- (2) Eftersom sådan støtte har særlig markante indvirkninger på konkurrenceevnen, må der kun ydes støtte i meget begrænset omfang.
- (3) Ud over forpligtelsen til ikke at øge produktionskapaciteten og at tage hensyn til den situation, der hersker på hele det område, der er omfattet af EØS-aftalen inden for den industrigren, der modtager støtten, bør støtten kunne begrundes med særlig presserende sociale problemer.
- (4) Støtten bør desuden opfylde de generelle betingelser, der allerede er fastlagt ovenfor med hensyn til forbedring af strukturen inden for tekstil- og beklædningsindustrien (kapitel 21.2.2) og også opfylde følgende krav:
  - den skal uden undtagelse være begrænset til de aktiviteter inden for tekstil- og beklædningsindustrien, som både står over for særlig presserende sociale problemer og alvorlige tilpasningsproblemer.

- formålet med støtten skal være at gøre støttemodtagerne konkurrencedygtige på kort sigt i en sådan grad, at de kan gøre sig gældende på det internationale tekstil- og beklædningsmarked under hensyntagen til den grundlæggende tendens i retning af en gradvis åbning af markederne på internationalt plan
- den skal have et videre sigte end de begrænsede kriterier for vurdering på sektoral basis, ved at den også tager hensyn til de betingelser, der dikteres af en dynamisk udvikling af markedsstrukturen på det område, der er omfattet af EØS-aftalen.

21.3. *Generelle principper*

- (1) Desuden bør der tages hensyn til følgende ved ydelse af støtte til tekstil- og beklædningsindustrien:
  - behovet for at forhindre, der skabes yderligere overskudsproduktionskapacitet inden for denne industri, som allerede har en kronisk strukturelt betinget overskudskapacitet
  - betydningen af at opmuntre til en omlægning af industrier eller industrigræne med overskudskapacitet og af at fremme udviklingen af produktionsteknologi ved hjælp af forskning
  - behovet for kontinuerlig koordinering af de beslutninger, der træffes af EFTA's tilsynsråd efter gennemgang af støtte til enhver virksomhed eller aktivitetsområde inden for tekstil- og beklædningsindustrien.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden finder, at det er i industriens egen interesse, at risikoen for en konkurrencepræget forøgelse af støttebeløbene undgås.
- (3) En ukontrolleret vækst i ukoordinerede nationale ordninger med forskellige støtteintensiteter kan ikke medføre en varig forbedring inden for industrien hverken på nationalt plan eller på EØS-niveau, men påvirker i stedet konkurrencebetingelserne uden at lette betingelserne for en forbedring af industriens position eller for indførelse af ny teknologi. Støtteforanstaltninger af denne art ville have en skadelig virkning på handelen og ville neutralisere hinanden ved at modvirke de bestræbelser, som myndighederne udfolder, og ved at reducere de forventede resultater.
- (4) Reglerne om støtte til tekstil- og beklædningsindustrien skal tage højde for de særlige karakteristiske træk ved denne industri, især produktudbuddet og udviklingen af produkter, teknologier og markeder og det forhold, at dens struktur højst sandsynligt vil undergå hurtige ændringer.
- (5) Udtrykket »overskudskapacitet« indebærer, at der tages hensyn til en tilstrækkelig varieret række af sektorer. Det må også ses på baggrund af den forventede udvikling i konkurrencevilkårene.
- (6) Specifik national støtte til at skabe yderligere kapacitet inden for de sektorer af tekstil- og beklædningsindustrien, hvor der er en strukturelt betinget overskudskapacitet eller vedvarende markedsstagnation, skal undgås.
- (7) I sektorer inden for tekstil- og beklædningsindustrien, hvor overskudskapaciteten og et vigende marked har ført til drastisk faldende priser i hele det område, der er omfattet af EØS-aftalen, kan støtte til virksomheder, der omstiller til aktiviteter uden for industrien eller sektoren, på forhånd forvente en velvillig behandling.
- (8) På et tidspunkt, hvor industrien søger at finde frem til nye teknologier som et middel til at forbedre produktiviteten og differentiere sine produkter i forhold til produkter fra lande uden for EØS, kan støtte til at forbedre produktionsprocesser og -teknikker opnå velvillig behandling, og det samme gælder støtte til anvendt forskning foretaget af specialiserede organisationer, forudsat at resultaterne stilles til rådighed for sektoren i hele det område, der er omfattet af EØS-aftalen, og at det sker på kommercielle vilkår og uden diskriminering.

22. STØTTE TIL KUNSTFIBERINDUSTRIEN ⁽¹⁾

22.1. *Generelle principper*

- (1) Overkapacitet har generelt været af så vedvarende karakter inden for kunstfiberindustrien, at EFTA-Tilsynsmyndigheden specielt inden for denne industri må sikre sig, at konkurrencebetingel-

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til rammebestemmelserne for støtte til kunstfiberindustrien (EFT nr. C 346 af 30. 12. 1992, s. 2).

serne dikteres af markedskræfterne. EFTA-Tilsynsmyndigheden finder, at en høj kapacitetsudnyttelsesgrad fra kunstfiberproducenternes side er et effektivt middel til at øge deres internationale konkurrenceevne.

- (2) EFTA-Tilsynsrådet underretter EFTA-staterne og andre interesserede parter om sin faste vilje til at modsætte sig enhver form for offentlig økonomisk støtte, som ville kunne føre til oprettelse af ny kapacitet eller endog opretholdelse af eksisterende kapacitet i kunstfiberindustrien. Den agter at gøre dette ved at gøre sine støttetilladelser betingede af en væsentlig nedskæring af produktionskapaciteten i virksomheder, der modtager støtten. Det er så op til virksomhederne, hvis de ønsker dette, at finansiere eventuelle investeringer ved hjælp af interne midler, hvis de ønsker at udvide eller opretholde kapacitet, som de finder nødvendig for at tilpasse deres produktion til markedstendenserne og den teknologiske udvikling. Som en logisk konsekvens heraf vil EFTA-Tilsynsmyndigheden kræve anmeldelse af enhver plan om at yde støtte, uanset i hvilken form, til producenter inden for kunstfiberindustrien.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden anmoder EFTA-staterne om at sende de oplysninger, den har behov for i forbindelse med en vurdering af de sektorale konsekvenser af støtte til producenter inden for kunstfiberindustrien. Dette er en generel forpligtelse, som skal overholdes, også selv om den pågældende støtte ydes i medfør af en ordning, der tidligere er blevet godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden. Drejer det sig om støtte, der falder ind under reglerne om statsstøtte til forskning og udvikling og reglerne om miljøstøtte, finder undersøgelsen af de anmeldte støtteordninger sted på grundlag af disse bestemmelser.
- (4) EFTA-Tilsynsmyndigheden underretter EFTA-staterne og andre interesserede parter om, at det materielle område, hvor det udøver sine specifikke overvågningsbeføjelser i overensstemmelse med EØS-aftalens artikel 61 og 62 og artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen omfatter fire fibre (dvs. polyester, polyamid, akryl og polypropylen), uanset endelig anvendelse af den pågældende fiber, hvad enten det er til tekstiler eller til industribrug. Set ud fra industriprocessen vedrører de principper, der er fastlagt i dette kapitel, produktionen og tekstureringen af disse fibre samt deres polymerisation, for så vidt som denne foranstaltning er integreret på fiberproduktionsmaskinplan.

22.2. *Særlige anmeldelseskrav*

- (1) Al støtte, der skal ydes af offentlige myndigheder inden for rammerne af en eksisterende støtteordning til virksomheder inden for kunstfiberindustrien som defineret ovenfor, skal forhånds-anmeldes på grundlag af artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

22.3. *Vurderingskriterier*

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden anvender følgende kriterier, når det behandler forslag om at yde støtte til investeringer foretaget af virksomheder i kunstfiberindustrien:
- (2) Hvert forslag vurderes i lyset af EØS-aftalens funktion, som i kunstfiberindustriens tilfælde i vid udstrækning er bestemt af behovet for omstrukturering. EFTA-Tilsynsmyndigheden er generelt positivt indstillet over for investeringsstøtte, der ydes til at løse strukturbetingede problemer i EFTA-staternes mindre gunstigt stillede regioner.
- (3) Ved vurderingen af, om der er foretaget en betydelig nedskæring af produktionskapaciteten hos en potentiel modtager af investeringsstøtte (idet der erindres om, at EFTA-Tilsynsrådet, hvis en virksomhed øger eller opretholder sin kapacitet, vil anlægge en negativ vurdering af den foreslåede støtte), tager EFTA-Tilsynsmyndigheden hensyn til det specifikke indhold af hvert forslag, herunder:
  - intensiteten af den planlagte støtte
  - omfanget af de støttede investeringer, og hvor de skal foretages, (f.eks. hvis et projekt kan få regionalstøtte i henhold til artikel 61, stk. 3, litra a) eller c), i EØS-aftalen, så kan kapacitetsnedskæringen vurderes på baggrund af omfanget af regionens strukturproblemer)
  - tendensen for den gennemsnitlige kapacitetsudnyttelsesgrad både inden for industrien ⁽¹⁾ og hos støttemodtageren og enhver industrikoncern, hvortil denne tilhører.

⁽¹⁾ Ved industri mener EFTA-Tilsynsmyndigheden de fire fibre taget som helhed og den fiber, der berøres af den pågældende investering.

- (4) Ved anvendelse af sidstnævnte kriterium vedrørende den gennemsnitlige udnyttelsesgrad af produktionskapaciteten ønsker EFTA-Tilsynsrådet at sikre, at omstruktureringen af den virksomhed, der modtager støtten, ikke er nødvendiggjort af en nylig erhvervelse af uudnyttet kapacitet, som hurtigt er blevet forældet. Mere generelt letter dette kontrollen med den modtagende virksomheds levedygtighed.
- (5) Når det drejer sig om at sætte et tal på kapaciteten, anmodes EFTA-staterne om at udtrykke denne i tons og for så vidt angår garn også i decitex. EFTA-Tilsynsmyndigheden indfører sidstnævnte variabel, for at den kan tages i betragtning ved en vurdering af den eksisterende gennemsnitlige decitex, når støtten ydes, og den decitex, som vil blive produceret, når først de støttede investeringer er udført.

22.4. *Tidsgrænse*

- (1) Ovennævnte regler finder anvendelse indtil 31. december 1994, medmindre EFTA-Tilsynsmyndigheden beslutter andet.

23. STØTTE TIL MOTORKØRETØJSINDUSTRIEN ⁽¹⁾

23.1. *Indledning*

- (1) På baggrund af konkurrencefølsomheden inden for motorkøretøjssektoren har EFTA-Tilsynsmyndigheden besluttet at indføre følgende regler for statsstøtte til motorkøretøjsindustrien. Formålet med reglerne er at opnå fuld gennemsigtighed med hensyn til støtte til denne industri og samtidig få indført en streng disciplin med ydelse af støtte for at sikre, at industriens konkurrenceevne ikke fordrøjes ved urimelig konkurrence. EFTA-Tilsynsmyndigheden kan kun føre en effektiv politik, hvis den er i stand til at tage stilling til individuelle tilfælde, før støtten udbetales. Derfor opereres der i reglerne med forhånds anmeldelse af alle betydelige støttesager uanset deres målsætning samt en årsberetning om alle støtteudbetalinger.

23.2. *Definition af sektoren*

- (1) Ved *motorkøretøjssektoren* forstås fremstilling og samling af motorkøretøjer og fremstilling af motorkøretøjsmotorer.
- (2) Ved *motorkøretøjer* forstås personbiler (massefremstillede biler, specialbyggede biler og sportsvogne), varevogne, lastbiler, traktorer til landevejskørsel, busser, rutebiler og andre erhvervs-køretøjer.
- (3) Undtaget herfra er racerbiler, biler, som ikke benyttes i trafikken (f.eks. biler konstrueret til kørsel på sne og til persontransport på golfbaner), motorcykler, påhængsvogne, have- og landbrugstraktorer og traktorer til skovbrug, campingvogne, lastbiler og varevogne til specielle formål (brandbiler, værkstedsvogne), dumpers, motortrucks (f.eks. gaffeltrucks, løftetrucks, platformtrucks) samt militærkøretøjer.
- (4) Ved *motorkøretøjsmotorer* forstås forbrændingsmotorer med kompressionstænding eller gnisttænding til de ovenfor definerede motorkøretøjer.
- (5) Undtaget herfra er alle dele og alt tilbehør til såvel motorkøretøjer som motorkøretøjsmotorer.
- (6) Modtager en motorkøretøjsfabrikant eller dennes datterselskab imidlertid støtte til fremstilling af dele og tilbehør eller ydes støtte til fremstilling af dele og tilbehør, som produceres under en motorkøretøjsfabrikants eller dennes datterselskabs licens eller patenter, skal sådan støtte anmeldes på forhånd.

23.3. *Særlige anmeldelseskrav*

- (1) Al støtte, der som led i en godkendt støtteordning ydes af de offentlige myndigheder til virksomheder, der opererer i motorkøretøjssektoren som defineret ovenfor, skal, såfremt omkost-

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til EF-rammebestemmelserne for statsstøtte til motorkøretøjsindustrien (EFT nr. C 123 af 18. 5. 1989, s. 3, og EFT nr. C 81 af 26. 3. 1991, s. 4) (nr. 16 og 17 i bilag XV til EØS-aftalen), som ændret ved Kommissionens meddelelse, EFT nr. C 36 af 10. 2. 1993, s. 4).

ningerne ved det projekt, der skal støttes, overstiger 12 mio. ECU, anmeldes på forhånd i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3, til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Støtte, som ydes uden for en godkendt støtteordning, skal, uanset omkostningerne og støtteintensiteten, uden undtagelse anmeldes i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3, til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. Hvis støtten ikke er direkte forbundet med et særligt projekt, skal al planlagt støtte anmeldes, selv om den udbetales i henhold til ordninger, som EFTA-Tilsynsmyndigheden allerede har godkendt. Standardformularen for anmeldelse af støtteprojekter inden for motorkøretøjsindustrien er vist i bilag VI til disse retningslinjer.

23.4. *Kriterier for vurdering af støttetilfælde*

- (1) Formålet med forhåndsansøgning af al støtte til motorkøretøjssektoren er at sætte EFTA-Tilsynsmyndigheden i stand til mere direkte at kontrollere, om støtten til denne sektor er forenelig med EØS-aftalens konkurrenceregler.
- (2) Ved vurderingen af støtten skal der tages hensyn til de generelle økonomiske og industrielle faktorer såvel som specifikke sektorrelevante og virksomhedsmæssige betragtninger sammen med regionale og sociale faktorer. Det er dog ikke EFTA-Tilsynsmyndighedens hensigt at lægge en industripolitisk strategi for sektoren; dette er industrien og markeds kræfterne selv bedre i stand til at gøre. EFTA-Tilsynsmyndighedens mål inden for denne sektor er at sikre, at motorkøretøjsfabrikanterne i fremtiden kommer til at operere under forhold med redelig konkurrence, og dermed at fjerne den fordrejning af handelen, som opstår som følge af støtteforanstaltninger, samt at skabe et generelt konkurrencemiljø, som kan bidrage til at øge branchens produktivitet og konkurrenceevne.
- (3) De kriterier, som EFTA-Tilsynsmyndigheden vil basere sin fremtidige vurdering af støttetilfælde på, kan variere efter den pågældende støttes målsætninger. I alle tilfælde er det dog nødvendigt at sikre, at støtten står i rimeligt forhold til de problemer, der søges løst. EFTA-Tilsynsmyndighedens vigtige vurderingskriterier for de forskellige støttemålsætninger er som følger:

23.4.1. **Rednings- og omstrukturingsstøtte**

- (1) I princippet bør rednings- og omstrukturingsstøtte kun godkendes under ekstraordinære omstændigheder. Støtten skal være forbundet med en tilfredsstillende omstrukturingsplan. Det er nødvendigt at sikre, at støtten ikke sætter modtageren i stand til at øge sin markedsandel på bekostning af konkurrenter, som ikke modtager støtte. I tilfælde, hvor visse virksomheder stadig har overskudskapacitet, kan EFTA-Tilsynsmyndigheden kræve kapacitetsnedskæringer for at bidrage til et generelt opsving inden for sektoren.

23.4.2. **Regionalstøtte**

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden ser generelt positivt på investeringsstøtte til nye anlæg og kapacitetsudvidelser inden for motorkøretøjsindustrien, når støtte ydes til at afhjælpe strukturproblemer i ugunstigt stillede områder i EFTA-staterne. De regionaludviklingsmæssige fordele (f.eks. fremme af en varig udvikling i regionen ved oprettelse af varige arbejdspladser) bør vurderes i forhold til de eventuelle negative virkninger for sektoren som helhed (hvis der f.eks. skabes en betydelig overkapacitet).

23.4.3. **Investeringsstøtte til innovation, modernisering og rationalisering**

- (1) På EØS-markedet for motorkøretøjer vil konkurrencen mellem fabrikanter blive endnu stærkere, og de fordrejende virkninger af støtten blive mere mærkbare. Derfor vil EFTA-Tilsynsmyndigheden være meget streng i sin behandling af støtte til modernisering og innovation. Sådanne aktiviteter bør virksomhederne selv påtage sig og normalt finansiere med egne midler eller med lån på kommercielle vilkår som led i den normale drift af virksomheden på et konkurrencepræget marked. Støtte til grundlæggende rationalisering skal undersøges omhyggeligt for at sikre, at den medfører en nødvendig, radikal ændring i strukturen og organisationen af virksomhedens aktiviteter, og at finansieringsbehovene er større end, hvad virksomhederne normalt ville kunne forventes at finansiere med egne midler. Planlagt støtte til innovation vil på lignende måde blive undersøgt med henblik på at fastslå, om den virkelig står i relation til indførelse af egentlige innoverende produkter og processer.

23.4.4. Støtte til forskning og udvikling

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden stiller sig positivt over for støtte til prækonkurrentiel forskning og udvikling. Ikke desto mindre søger EFTA-Tilsynsmyndigheden i overensstemmelse med reglerne om statsstøtte til forskning og udvikling (se kapitel 14) at sikre, at der klart sondres mellem ægte forskning og udvikling og indførelse af nye teknologier, der normalt følger med investering i produktion (modernisering).

23.4.5. Støtte til miljøbeskyttelse og energibesparelser

- (1) Udvikling af mindre forurenende og energibesparende køretøjer er et standardkrav til industrien og bør således finansieres med virksomhedens egne midler. Støtte til generel forureningskontrol, f.eks. støtte i henhold til reglerne om miljøstøtte (se kapitel 15), vil stadig kunne accepteres i forbindelse med bestående støtteordninger. Sådanne tilfælde skal undersøges enkeltvis.

23.4.6. Støtte til erhvervsuddannelse i tilslutning til investeringer

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden har generelt en positiv holdning til programmer for uddannelse, efter- og videreuddannelse og omskoling. Planlagt støtte til sådanne programmer skal undersøges for at sikre, at den ikke blot aflaster virksomhederne for en omkostningsbyrde, som de normalt selv skulle påtage sig, og i særdeleshed at den ikke underminerer disse regler.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden agter derfor inden for rammerne af disse regler omhyggeligt at undersøge støtte til uddannelsesforanstaltninger i virksomheden, som affødes af og dermed er direkte knyttet til investeringer. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil sikre sig:
  - at støtten holdes inden for rimelige grænser, når den er forbundet med produktionsinvesteringer
  - at de med projektet forbundne erhvervsuddannelsesforanstaltninger sigter på en virkelig kvalitativ ændring af de kvalifikationskrav, der stilles til arbejdskraften, således at det kan antages, at foranstaltningerne bidrager til at sikre beskæftigelsen og til at udvikle nye beskæftigelsesmuligheder for ledighedstruede.
- (3) Uddannelsesforanstaltninger, der er rettet mod en eller samtlige virksomheder, og som er affødt af investeringer, der ikke opfylder ovennævnte kriterier, er at betragte som en del af investeringen og undergivet kriterierne for de ovenfor omtalte forskellige former for investeringsstøtte.
- (4) Erhvervsuddannelsesforanstaltninger, som sigter på omskoling af arbejdstagere med henblik på anden beskæftigelse i samme virksomhed, som endvidere ikke er knyttet til investeringer, og som skal bidrage til at sikre beskæftigelsen og udvikle nye beskæftigelsesmuligheder for ledighedstruede som led i en omstrukturering, kan betragtes som forenelige med de gældende regler.

23.4.7. Driftsstøtte

- (1) Da driftsstøtte har en direkte og vedvarende fordrejende virkning i en følsom sektor som motorkøretøjssektoren, bør den ikke tillades, selv i ugunstigt stillede regioner. Der vil ikke blive tilladt nogen ny driftsstøtte i denne sektor, og EFTA-Tilsynsmyndigheden vil på grundlag af artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen foreslå, at de medlemsstater, som i øjeblikket yder en sådan støtte, afskaffer den gradvis.

23.5. Rapportering

- (1) EFTA-staterne anmodes om at udarbejde en årsrapport til EFTA-Tilsynsmyndigheden, og denne rapport skal indeholde oplysninger om alle støtteudbetalinger uanset form til alle fabrikanter af motorkøretøjer og motorkøretøjsmotorer i beretningsåret. Støtteudbetalinger, som ikke er i overensstemmelse med beløbstærsklen for forhåndsanmeldelse, bør også være omtalt i årsberetningen. Beretningen bør indsendes til EFTA-Tilsynsmyndigheden ved udgangen af første kvartal efter beretningsåret. Nærmere angivelser af, hvilke oplysninger der skal indgå i årsberetningen, findes i bilag VII til disse retningslinjer.

24. STØTTE TIL VISSE JERN- OG STÅLSEKTORER, SOM IKKE ER OMFATTET AF EKSF-TRAKTATEN ⁽¹⁾

24.1. *Indledning*

(1) De principper, der er skitseret i dette kapitel, gælder for stålvirksomheder, der ikke er omfattet af EØS-aftalens protokol nr. 14. Denne virksomhed består af en række sektorer og undersektorer med følgende hovedkarakteristika:

- sektorerne er ikke omfattet af EKSF-traktaten
- inden for disse sektorer undergår stål en førsteforarbejdning inden den senere forarbejdning til færdigvare.

(2) Følgende er de vigtigste undersektorer, som beskæftiger sig med førsteforarbejdning af stål:

- rørværker (sømløse rør, svære svejsede rør, små og mellemstore svejsede rør)
- trådtrækning og stangtrækning
- koldvalsning og koldprofilering
- smedning (frismedning, sænksmedning)
- stålstøberier
- trykning og tildannelse.

(3) I erkendelse af den særlige følsomme konkurrencesituation i de stålsektorer, som ikke er omfattet af EKSF, er formålet med følgende principper at bevare ensartede konkurrence- og handelsvilkår og også at forhindre, at støtte, der ydes til datterselskaber af stålkoncerner inden for områder, der ikke er omfattet af EKSF, i sidste instans ville komme EKSF-aktiviteter til gode og således underminere den nødvendige strenge statsstøttedisciplin på dette område.

24.2. *Særlige anmeldelseskrav*

(1) Uanset de generelle anmeldelsesregler skal EFTA-stater til EFTA-Tilsynsmyndigheden forhåndsanmelde alle individuelle støttesager vedrørende sådanne undersektorer som sømløse rør og svære svejsede rør ($\varnothing > 406,4$ mm), uanset støttens størrelse eller de støttemodtagende regioners eller virksomheders beliggenhed.

(2) Støtte, der ydes i henhold til eksisterende ordninger til stålsektorer, som ikke er omfattet af EKSF-traktaten, skal forhåndsanmeldes, når støtten i individuelle tilfælde overstiger de beløbsgrænser, der er fastlagt i kapitel 29.

24.3. *Kriterier for vurdering af støttesager*

(1) Gennemgangen af støttesager er baseret på følgende hovedparametre:

- Omfanget af hver sektors integration i aktiviteter, der er omfattet af EØS-aftalens protokol nr. 14: det er kun i tilfælde af tilstrækkelig udtalt integration, at der består en risiko for overførsel af støtten fra den ene sektor til den anden.
- Kun sektoren for sømløse rør, svære svejsede rør ($\varnothing > 406,4$ mm), frismedning af store emner og i anden række trådtrækning er i teknisk henseende stærkt integreret i stålaktiviteter, der er omfattet af EØS-aftalens protokol nr. 14.
- Sektorens økonomiske og finansielle tilstand: i princippet er det de kriseramte sektorer, der i første række kan forventes at opnå betydelig støtte. Rørværkerne, frismedning af store emner, trækning af blødt stål og støberierne er udsat for problemer med overkapacitet og dermed alvorlige økonomiske og finansielle vanskeligheder.
- Sektorens struktur: sektorer, som er kendetegnet ved en stærk koncentration af aktiviteterne i enkelte større koncerner, bør følges med større opmærksomhed end sektorer bestående af et større antal virksomheder, som reagerer mere smidigt på overkapacitetssituationer. Kun rørværkerne, frismedning af store emner og trækning af blødt stål opviser en stærk koncentration, mens de andre sektorer fordeler sig på en lang række virksomheder.

⁽¹⁾ Dette kapitel svarer til rammebestemmelserne for visse jern- og stålsektorer, som ikke er omfattet af EKSF-traktaten (EFT nr. C 320 af 13. 12. 1988, s. 3) (nummer 37 i bilag XV til EØS-aftalen).

- Økonomisk betydning i forhold til stål omfattet af EØS-aftalens protokol nr. 14: størrelsen af stålforbruget er et af de parametre, som giver mulighed for at vurdere en sektors økonomiske betydning i forhold til andre sektorer inden for stålforarbejdning, der ikke er omfattet af EØS-aftalens protokol nr. 14 som helhed. Ifølge dette parameter er kun rørværkerne og trådtrækning og stangtrækning af nogen betydning.

24.4. *Rapportering*

- (1) EFTA-staterne indsender to gange om året rapporter til EFTA-Tilsynsmyndigheden om den udbetalte støtte i de foregående seks måneder til de i afsnit 24.2.(1) nævnte undersektorer, samt til undersektorerne for små og mellemstore svejsede rør, frismedning af store emner, støberier og trækning af blødt stål.
- (2) Rapporterne skal indsendes senest to måneder efter udgangen af hvert kalenderår.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden forbeholder sig ret til at ændre listerne over de i afsnit 24.2.(1) og 24.4.(1) nævnte undersektorer ved i givet fald at tilføje nye undersektorer, hvis den konstaterer, at støtte til sådanne undersektorer påvirker samhandelens vilkår mellem de kontraherende parter på negativ måde.

DEL VI

REGLER OM REGIONALSTØTTE ⁽¹⁾

25. INDLEDNING

- (1) Regionalstøtte er, når den er fyldestgørende og anvendes forsvarligt, et af de vigtigste midler til egnsudvikling, og den gør det muligt for de enkelte lande at føre en egnsudviklingspolitik, der sikrer en mere afbalanceret vækst i forskellige områder.
- (2) Støtte, der ydes for at fremme egnsudviklingen, kan imidlertid indebære risiko for, at konkurrence og samhandel mellem landene fordrejes i et omfang, der er uforeneligt med EØS-aftalens funktion.
- (3) En ikke-samordnet anvendelse af regionalstøtte kan, særlig under forskellige sociale og økonomiske omstændigheder, have negative virkninger for EØS-aftalens funktion. For at sikre, at aftalen fungerer tilfredsstillende, må parterne overholde visse regler, hvorved det forbydes at yde regionalstøtte i de mest udviklede områder og tillades at yde støtte i de mindre udviklede områder i forhold til, hvor alvorlige problemerne i de pågældende områder er. Det må erkendes, at et af målene med disse retningslinjer er at hindre risikoen for overbud på støtteområdet.
- (4) EFTA-Tilsynsmyndigheden har ved indførelsen af disse retningslinjer en klar erkendelse af, at statsstøtte ikke er den ufravigelige og vigtigste faktor, når virksomhederne træffer beslutning om placeringen og omfanget af produktionsaktiviteterne. Et indviklet sæt af faktorer, navnlig socio-økonomiske, indgår i overvejelserne, og dette kan måske forklare, hvorfor selv et højt støtteniveau i visse områder kan være utilstrækkeligt til at sikre yderligere produktion eller tiltrække nye investeringer. Hvad sidstnævnte angår viser erfaringen, at firmaer, der faktisk har mulighed for at vælge beliggenhed, træffer deres beslutning på grundlag af en lang række faktorer, herunder om der er leverandører og kunder i området, om der findes kvalificeret arbejdskraft, hvorledes social- og selskabslovgivningen er udformet, hvor store arbejdslønninger og beskatning er i de forskellige stater, og alle disse faktorer øver indflydelse på beslutningen om etablering.
- (5) Risikoen for at fordreje konkurrence og samhandel skal derfor vurderes forskelligt alt efter de forskellige faktorer, som begunstiger eller hæmmer udviklingen af de forskellige regioner i det område, der er omfattet af EØS-aftalen. Dette er desuden grunden til, at EFTA-Tilsynsmyndigheden ved udøvelsen af sine beføjelser i henhold til EØS-aftalens artikel 61 tager hensyn til, at EFTA-staterne på nationalt plan har det bedste kendskab til alle de faktorer, der er af betydning for at vurdere behovet i deres respektive områder.
- (6) Ifølge EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, foreligger der to konkrete situationer, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden kan betragte regionalstøtte som forenelig med aftalens funktion. Der er tale om artikel 61, stk. 3, litra a) og c), som omhandler forskellige forhold i ugunstigt stillede områder. I kapitel 28 i disse retningslinjer redegøres der for metoderne for anvendelsen af artikel 61, stk. 3, litra a) og c).
- (7) På grundlag af ovenstående betragtninger fastlægges i disse retningslinjer de principper, der skal følges ved samordningen af regionalpolitikken for alle regioner i det område, der er omfattet af EØS-aftalen, idet der tages hensyn til de særlige problemer i hver region.
- (8) Samordningsprincipperne for regionalstøtten er fastlagt på grundlag af fem overordnede aspekter, der danner et hele:

(1) Kapitel 25, 26 og 27 svarer til Rådets resolution af 20. oktober 1971 om generelle støtteordninger med regionalt sigte (EFT nr. C 111 af 4. 11. 1971, s. 1); Kommissionens meddelelse vedrørende Rådets resolution af 20. oktober 1971 om generelle støtteordninger med regionalt sigte (EFT nr. C 111 af 4. 11. 1971, s. 7); Kommissionens meddelelse til Rådet om generelle støtteordninger med regional målsætning (KOM(75) 77 endelig udg.); meddelelse fra Kommissionen af 21. december 1978 vedrørende støtteordninger med regionalt sigte (EFT nr. C 31 af 3. 2. 1979, s. 9), ændret ved Kommissionens meddelelse om ændring af meddelelsen af 21. december 1978 (EFT nr. C 10 af 16. 1. 1990, s. 8) (punkt 18 til 21 og punkt 23 i bilag XV til EØS-aftalen); kapitel 28 svarer til Kommissionens meddelelse vedrørende metoden for anvendelse af EØF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra a) og c), på regionalstøtte (EFT nr. C 212 af 12. 8. 1988, s. 2), ændret ved meddelelse fra Kommissionen vedrørende metoden for anvendelse af EØF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra c), på regionalstøtte (EFT nr. C 114 af 5. 5. 1992, s. 4) og meddelelse fra Kommissionen vedrørende metoden for anvendelse af EØF-traktatens artikel 92, stk. 3, litra a), på regionalstøtte (EFT nr. C 163 af 4. 7. 1990, s. 6) (punkt 22, 24 og 25 i bilag XV til EØS-aftalen).

- maksimumsgrænser for støtteintensiteten med en differentiering alt efter hvor alvorlige problemerne i området er
- gennemskuelighed
- regional særegenhed
- sektormæssige følgerkninger
- en kontrolordning.

I kapitel 26, 27 og 28 i disse retningslinjer redegøres der mere detaljeret for nævnte overordnede aspekter af samordningen.

- (9) Der fastsættes en fælles metode til vurdering af forskellige støtteordninger og enkeltsager. Den fælles metode, som beskrives i kapitel 27 i disse retningslinjer, er også gældende for støtte, der ikke klassificeres som regionalstøtte. Der henvises dog til de særlige metoder, der er omhandlet i kapitel 12 i disse retningslinjer, og som skal anvendes på støtte, der klassificeres som de minimis.
- (10) Den fælles metode, der er omhandlet i kapitel 27, er baseret på støtteintensiteten enten udtrykt som:
- en procentdel af nyinvesteringen eller
  - et beløb udtrykt i den europæiske valutaenhed (ecu), pr. arbejdsplads, der oprettes ved nyinvesteringen.
- (11) Nyinvestering defineres som investering i anlægsaktiver i forbindelse med oprettelse af en ny virksomhed, udvidelse af en bestående virksomhed eller igangsættelse af en aktivitet, der medfører en gennemgribende ændring i en bestående virksomheds produkt eller produktionsproces (i form af rationalisering, omstrukturering eller modernisering). Investering i anlægsaktiver i form af overtagelse af en virksomhed, der er lukket, eller som ville være lukket, hvis en sådan overtagelse ikke havde fundet sted, kan også anses for at være nyinvestering. EFTA-Tilsynsmyndigheden ser nærmere på, hvorledes nyinvestering defineret på denne måde identificeres i EFTA-staternes støtteordninger med regionalt sigte i forbindelse med dens undersøgelse af bestående støtteordninger i henhold til artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, og dens vurdering af ny støtte i henhold til artikel 1, stk. 3, og artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

26. PRINCIPPERNE FOR FASTSÆTTELSE AF REGIONALSTØTTE

26.1. *Differentierede maksimumsgrænser for støtteintensiteten*

- (1) Maksimumsgrænserne for støtteintensiteten fastsættes i nettosubventionsækvivalenter, udtrykt enten som en procentdel af nyinvesteringen eller i europæiske valutaenheder (ecu) pr. nyoprettet arbejdsplads som følge af nyinvesteringen. Maksimumsgrænsen gælder for al regionalstøtte, der ydes til en enkelt investering. Maksimumsgrænserne differentieres alt efter, hvor alvorlige problemerne i de pågældende områder er.
- (2) En af de pågældende alternative maksimumsgrænser skal overholdes for den samlede regionalstøtte, som ydes til en given nyinvestering eller til oprettelsen af nye arbejdspladser.
- (3) Vælger en EFTA-stat at udtrykke støtteintensiteten i ecu pr. nyoprettet arbejdsplads, skal en yderligere maksimumsgrænse udtrykt som en procentdel af nyinvesteringen overholdes (se kapitel 28.2.4). Denne yderligere maksimumsgrænse gælder ikke for den tertiære sektor og for flytning af en virksomhed.
- (4) Med henblik på punkt 3 forstås der ved den tertiære sektor de aktiviteter, der er anført i hovedafdeling G, H, I, J, K, L, M, N og O i den generelle industrinomenklatur for økonomiske aktiviteter i De Europæiske Fællesskaber (NACE, rev. 1) ⁽¹⁾, med undtagelse af følgende aktiviteter, der er anført i hovedafdeling I (transport, oplagingsvirksomhed og kommunikation): hovedgruppe 60 (landtransport), hovedgruppe 61 (skibsfart), hovedgruppe 62 (lufttransport), gruppe 63.1 (godsbehandling og oplagring) og gruppe 63.2 (anden hjælpevirksomhed i forbindelse med transport).

⁽¹⁾ Se Rådets forordning (EØF) nr. 3037/90 af 9. oktober 1990 om den statistiske nomenklatur for økonomiske aktiviteter i De Europæiske Fællesskaber (EFT nr. L 293 af 24. 10. 1993, s. 1); ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 761/93 (EFT nr. L 83 af 3. 4. 1993, s. 1).

- (5) Ved flytning af en virksomhed til en region, der får støtte, er maksimumsgrænserne:
  - 100 % af omkostningerne ved flytning af anlægsaktiver, eller
  - den tilsvarende maksimumsgrænse fastsat efter reglerne for differentierede maksimumsgrænser for støtteintensiteten og beregnet i forhold til værdien af de flyttede anlægsaktiver eller antallet af flyttede arbejdstagere.
- (6) Maksimumsgrænsen kan ikke fastsættes en gang for alle. Der må således drages omsorg for, at den valgte maksimumsgrænse faktisk svarer til behovene og problemerne i de områder, der modtager støtte.
- (7) Alle maksimumsgrænser for regionalstøtte skal nyvurderes, som regel ved udløbet af en periode på tre år under hensyntagen til især de indvundne erfaringer, udviklingen i de regionale forhold i hele det område, der er omfattet af EØS-aftalen (navnlig med hensyn til udviklingen i arbejdsløsheden), antallet af nyoprettede eller bevarede arbejdspladser samt ændringer i støtteordningerne.

Støtte, der ikke er betinget af nyinvestering eller oprettelse af arbejdspladser

- (8) Regionalstøtte, der ikke er betinget af nyinvestering eller oprettelse af arbejdspladser kan have karakter af driftsstøtte. EFTA-Tilsynsmyndigheden har principielle forbehold for så vidt angår driftsstøttes forenelighed med EØS-aftalens funktion.
- (9) De omstændigheder, under hvilke EFTA-Tilsynsmyndigheden uanset nævnte principielle forbehold måtte kunne anse driftsstøtte for at være forenelig med EØS-aftalens funktion, er omhandlet i kapitel 28.1.5.

Afvielser

- (10) Afvielser fra maksimumsgrænserne for støtteintensiteten eller fra retningslinjerne for støtte, der ikke er betinget af nyinvestering eller oprettelse af arbejdspladser, for så vidt angår stigninger i eksisterende eller indførelse af yderligere støtte, kan tillades af EFTA-Tilsynsmyndigheden mod forudgående begrundelse herfor i overensstemmelse med den procedure, der er fastsat i artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil regelmæssigt underrette EFTA-staterne om sådanne afvielser.

26.2. Gennemskuelighed

- (1) Gennemskuelighed er en vigtig betingelse for samordning og vurdering af generelle ordninger for regionalstøtte.
- (2) Støtte er gennemskuelig, når den er målelig ved anvendelse af den fælles metode. Den fælles metode er baseret på støttens relative betydning set i forhold til nyinvesteringen udtrykt i procent heraf eller som støttebeløb udtrykt i ecu pr. arbejdsplads, der er oprettet ved nyinvesteringen. Der er dog også en vis mulighed for at vurdere støtten, selv omvurderingen bygger på antagelser, som undertiden indebærer betydelig usikkerhed. Støtte, som ikke i et vist omfang er målelig, må anses for uigennemskuelig.
- (3) EFTA-staterne er forpligtet til at sikre, at regionalstøtte er gennemskuelig, idet ikke-gennemskuelige støtteordninger ophæves, og bestående og nye støtteordninger tilpasses, så de bliver gennemskuelige.

Ex post-system for måling

- (4) For at sikre gennemskuelighed vil EFTA-Tilsynsmyndigheden i afgørelser om bemyndigelse til at indføre regionale støtteordninger, der både omfatter støtte, som kan og som ikke kan måles på forhånd, stille krav om, at der indføres et ex post-system for måling. Med henblik herpå indfører den pågældende EFTA-stat i den pågældende støtteordning en bestemmelse, der sikrer, at nettosubventionsækvivalenten for støtten, som kan beregnes på forhånd, fradrages den pågældende maksimumsgrænse for derved at kunne fastsætte det støttebeløb, der endnu vil kunne betales. Den støtte, der ikke kan måles på forhånd, betales derefter med et beløb svarende til denne forskel udtrykt som nettosubventionsækvivalent. Skal støtten betales i løbet af en periode på over et år, kan eventuelle restbeløb, der henstår ved udgangen af et år, overføres til det følgende år og forhøjes

med kalkulationsrente-/referencesatsen. Denne proces videreføres, indtil støtten ophører ifølge de derfor gældende særlige betalingsregler, eller indtil restbeløbet op til maksimumsgrænsen er udnyttet.

- (5) Det skal i den forbindelse erindres, at maksimumsgrænserne ikke nødvendigvis er dem, der er fastsat i henhold til kapitel 28.1.4 og 28.2.4, men snarere de maksimumsgrænser, der er fastsat af EFTA-staten og godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden i henhold til artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen.

Muligheden for at måle støtte betinget af nyinvestering eller oprettelse af arbejdspladser

- (6) Støtte til arbejdskraft anses for målelig, når den støtte, der ydes for hver nyoprettet arbejdsplads, kan udtrykkes som en nettosubventionsækvivalent i ecu. Støtte til arbejdskraft, der ikke kan udtrykkes på denne måde, kan imidlertid altid måles på grundlag af det ex post-system, der er beskrevet i punkt 4 ovenfor.
- (7) Lejetilskud anses for måleligt, når det er tidsbegrænset, og når den procentdel af lejen, der hvert år ydes i form af støtte, er fast. Lejen af selve bygningen eksklusivt grunden antages at være lig med forrentningsprocenten af bygningens værdi, hvor forrentningsprocenten anses for at være lig med referencesatsen. Lejen af grunden antages at være lig med den faktiske forrentningsprocent, dvs. forskellen mellem referencesatsen og inflationsraten. Kapitalværdien af bygning og grund skal indgå i standardgrundlaget med henblik på at fastsætte den investering, i forhold til hvilken støtten skal måles.
- (8) Støtte i form af lånegarantier måles ved, at garantien sættes lig med et rentetilskud på et lån af samme størrelse som det beløb, garantien gælder for. Værdien af det tilsvarende rentetilskud sættes til forskellen mellem den referencesats, der er gældende i en bestemt EFTA-stat, og den sats, hvortil den pågældende EFTA-stats regering kan optage lån i samme tidsrum som det for referencesatsen gældende. Eventuelle afgifter, der pålægges af en EFTA-stat for at yde en garanti, fradrages værdien af den således beregnede garanti. EFTA-staten giver årligt EFTA-Tilsynsmyndigheden meddelelse om forholdet mellem det samlede beløb, der hvert år udbetales for dårlige betalere, og de samlede udestående garantiforpligtelser. Disse oplysninger om misligholdelsesprocenten kan anvendes til at regulere værdien af en garanti. Ønsker en EFTA-stat ikke at anvende denne metode til ansættelse af garantier, underretter den EFTA-Tilsynsmyndigheden om alle enkeltsager, hvor der stilles garanti til investeringer på over 1,5 mio. ECU.
- (9) Skattelempelser måles ex post, jf. redegørelsen i punkt 4 ovenfor.

Muligheden for at måle støtte, der ikke er betinget af nyinvestering eller oprettelse af arbejdspladser

- (10) Støtte i forbindelse med genanskaffelsesinvesteringer måles ved hjælp af en metode, der er indført med betydelige forbehold, da den i høj grad er baseret på tilnærmede gennemsnitsværdier. Det anses imidlertid for påkrævet at stille alle EFTA-stater lige med hensyn til maksimumsgrænser. Den metode, der beskrives nedenfor, vil derfor blive anvendt til at sikre overholdelsen af maksimumsgrænserne, i det mindste indtil EFTA-Tilsynsmyndigheden præciserer de omstændigheder, hvis sådanne findes, hvorunder den måtte være rede til at betragte støtte af denne art som forenelig med aftalen.
- (11) Støtte til genanskaffelsesinvesteringer måles ved først at udtrykke støtten som en nettosubventionsækvivalent af genanskaffelsesinvesteringen, idet den fælles vurderingsmetode benyttes. Denne nettosubventionsækvivalent sættes derefter i relation til nyinvesteringen ved anvendelse af den relevante kalkulationsrentesats. Tidspunktet for genanskaffelsesinvesteringen fastsættes på grundlag af den gennemsnitlige levetid for kapitaludstyr.
- (12) Skattelempelser, der har karakter af driftsstøtte, måles ex post, jf. redegørelsen i punkt 4 ovenfor.
- (13) Støtte til arbejdskraft, som har karakter af driftsstøtte, og som udtrykkes som et fast beløb pr. beskæftiget i en bestemt periode, måles ved hjælp af referencesatsen som nettosubventionsækvivalenten af det beløb, der er nødvendigt for at frembringe støttens cash flow. Anvendelsen af denne metode bygger på den forudsætning, at det beløb, der betales for hver beskæftiget, ikke kan forhøjes. Er det udbetalte beløb ikke et fast beløb, måles støtten ex post, jf. redegørelsen i punkt 4 ovenfor.

Muligheden for at måle støtte ved flytning af en virksomhed

- (14) Støtte ved flytning af kapitaludstyr anses for målelig, når den enten udtrykkes i procent af omkostningerne ved flytning af det pågældende kapitaludstyr (indbefattet omkostninger ved afmontering og genopstilling), eller i procent af værdien af det flyttede kapitaludstyr. Værdien af det kapitaludstyr, der flyttes, og for hvilket der modtages støtte under en af ovennævnte to former, kan ikke medregnes som kapitaludgifter, der berettiger til yderligere støtte, og skal derfor ikke indgå i standardberegningsgrundlaget.
- (15) Støtte, der ydes på grundlag af det antal arbejdstagere, der flyttes, samordnes i forhold til de pågældende maksimumsgrænser i ecu pr. nyoprettet arbejdsplads.

26.3. Regional specificitet

- (1) Regional specificitet fastlægges på baggrund af følgende principper:
- regionalstøtten må ikke dække hele det nationale territorium, dvs. at generel støtte ikke må ydes under påskud af at være støtte med regional målsætning
  - det skal i støtteordningerne klart fastlægges, enten geografisk eller ved kvantitative kriterier, hvorledes de regioner eller zoner inden for regionerne, som modtager støtte, afgrænses
  - bortset fra særlige udviklingscentre må regionalstøtten ikke ydes punktvis, dvs. ikke til isolerede geografiske områder, som praktisk taget ikke har betydning for udviklingen af en region
  - er problemerne forskellige i henseende til art og omfang, og er de ikke lige hastende, skal støtteintensiteten tilpasses i overensstemmelse hermed
  - trindelingen og modulationen af støttesatserne efter de forskellige zoner og regioner skal klart angives.

26.4. Sektormæssige følgevirkninger

- (1) Det er et grundlæggende træk ved de fleste af de generelle støtteordninger med regionalt sigte, at de ikke er sektorspecifikke, fordi regionalstøtte ofte ydes til alle erhvervssektorer uden forskel. Det er imidlertid i sektoren for varer og tjenesteydelser, at ydelsen af støtte har mærkbare følgevirkninger for konkurrence og samhandel. Da regionalstøtte således ikke er sektorspecifik, er det vanskeligt at vurdere disse virkninger.
- (2) Der bør følgelig lægges den størst muligt vægt på de sektormæssige aspekter af de oplysninger om støtteordningerne, som EFTA-staterne skal indgive til EFTA-Tilsynsmyndigheden. Det skal i den forbindelse erindres, at hvor en regional støtteordning har blandet målsætning, dvs. både et regionalt og sektormæssigt sigte, er det af væsentlig betydning, at ordningen indberettes som sådan til EFTA-Tilsynsmyndigheden, jf. artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, således at den kan vurderes både ud fra regionale og sektormæssige aspekter.
- (3) Da der ikke foreligger en generel løsning for så vidt angår behandlingen af nævnte sektormæssige følgevirkninger, vil EFTA-tilsynsmyndigheden efter konsultationer med EFTA-staterne undersøge i hvilket omfang, der bør anvendes passende restriktioner i forbindelse med ydelse af regionalstøtte, hvor sådanne restriktioner er begrundet ved situationen i en sektor.
- (4) Ydes der til en investering både regionalstøtte og andre former for støtte differentieret efter regionerne, kan regionalstøtte kun ydes, hvis de maksimumsgrænser, der er godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden, ikke overskrides, når regionalstøtten og den regionale bestanddel i de andre former for støtte kumuleres.

26.5. Tilsynsordning

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden fører tilsyn med anvendelsen af samordningsprincipperne ved hjælp af en post facto-notifikationsprocedure for betydningsfulde tilfælde af anvendelsen af regionale støtteordninger, hvorved forretningshemmeligheden garanteres. I afgørelser om regionale støtteordninger i henhold til artikel 1 i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen fastsættes passende bestemmelser om indberetning. Resultaterne af anvendelsen af samordningsprincipperne undersøges periodisk sammen med de nationale embedsmænd, der er ansvarlige for støtteordningerne. EFTA-Tilsynsmyndigheden lader de vigtigste resultater af denne undersøgelse indgå i de oversigter over statsstøtte, som den med regelmæssige mellemrum skal udarbejde i henhold til protokol nr. 27, litra b), til EØS-aftalen.

27. FÆLLES METODE TIL VURDERING AF STØTTEN

- (1) Den fælles metode til vurdering af støtten muliggør, at støtteforanstaltningerne, både inden for samme støtteordning og mellem EFTA-staternes forskellige støtteordninger indbyrdes, kan sammenlignes under hensyntagen til det teoretiske maksimum, der kan ydes. Dette teoretiske maksimum kan afvige betydeligt fra den faktiske støtte, der er ydet i et konkret tilfælde.
  - (2) Ved beregningerne tages der kun hensyn til støtten efter fradrag af skat, dvs. den nettosubventionsækvivalent, der tilfalder støttemodtageren efter betaling af indkomstskat, idet det antages, at virksomheden giver fortjeneste allerede i det første driftsår, således at der opkræves maksimalskat.
  - (3) Der er tale om følgende grundlæggende definitioner og regler:
    - a) Standardgrundlaget for beregning af støtten omfatter tre kategorier af investeringsudgifter: grund, bygninger og udstyr. Denne regel indebærer en større eller mindre beregningsmargin, alt efter hvilke elementer der indgår i disse tre udgiftskategorier. Anvendelse af denne metode nødvendiggør derfor korrektioner i grundlaget, hvis støtten udelukkende ydes til en del af disse kategorier eller til andre udgifter. For sidstnævnte er gennemskueligheden betinget af kendskab til deres størrelse i forhold til standardgrundlaget.
    - b) Fordelingsnøglen inden for standardgrundlaget for beregning af støtte fastsættes af EFTA-staterne og meddeles EFTA-Tilsynsmyndigheden. Disse fordelingsnøgler kan ikke være andet end meget omtrentlige middelværdier. På dette punkt fjerner metoden sig fra princippet om, at kun den teoretiske maksimumsstøtte tages i betragtning.
    - c) Betalingstidspunktet er det samme for alle former for støtte. Ved denne forenkling indføres der ligeledes en usikkerhedsmargin, men i retning mod en forøgelse af intensiteten. Der tages ikke hensyn til tidsforskellen mellem udbetalingsdatoen eller -datoerne og tidspunktet for beslutningen om at yde støtte. Ved hjælp af en aktualiseringsberegning bringes subventionselementet i lån til nedsat rente eller med rentegodtgørelse på linje på tilskudsdatoen.
    - d) Problemet med uensartet beskatning af forskellige støtteformer inden for samme generelle ordning alt efter de forskellige støtteformer og af samme støtteform inden for EFTA-staternes forskellige generelle ordninger for regionalstøtte løses ved indførelse af formlen nettoresultat efter skat, udtrykt i subventionsækvivalent i forbindelse med den støtte, der endeligt tilfalder støttemodtageren. Dette forudsætter, at virksomheden opnår fortjeneste lige fra begyndelsen, og at den ved udgangen af det første regnskabsår er tilstrækkelig til at betale den maksimalskat, der pålægges støtten.
    - e) I beregningsgrundlaget for lån til nedsat rente eller med rentegodtgørelse indgår følgende faktorer:
      - låneandel: den procentdel af investeringsudgifterne, der under hensyntagen til standardberegningsgrundlaget dækkes af lånet
      - lånets løbetid
      - længden af den afdragsfrie periode
      - omfanget af rentenedsættelsen.
- Love og administrative bestemmelser, der forelægges for EFTA-Tilsynsmyndigheden, skal indeholde disse angivelser for at gøre støtteordningerne gennemskuelige.
- f) Der anvendes en referencerentesats til justering af støtten til nutidsværdi og til beregning af støtteelementet i lån. Referencesatsen skal afspejle den gennemsnitlige rente på det pågældende marked. EFTA-Tilsynsmyndigheden fastsætter referencesatsen i begyndelsen af hvert år på forslag af EFTA-staten på grundlag af gennemsnitssatsen for det foregående år. Indtræder der imidlertid en betydelig ændring i den pågældende sats, reguleres den efter aftale mellem EFTA-Tilsynsmyndigheden og den pågældende EFTA-stat. Der foretages kun en sådan regulering, hvis der er tale om en væsentlig afvigelse mellem gældende referencesats og gennemsnittet af de satser, der er registreret i en periode på tre måneder.
  - g) Gennemskuelige skattemæssige støtteforanstaltninger er sådanne, som opfylder følgende betingelser:
    - ligningsgrundlaget for skat opkrævet efter en fast eller maksimal skatteprocent skal som beregningsgrundlag have et beløb, der er investeret i den pågældende region

— endvidere skal støtten fastlægges som en vis del af skatteprocenten og have en bestemt løbetid.

Alle skattemæssige støtteforanstaltninger kan imidlertid gøres gennemskuelige, hvis der fastsættes et loft udtrykt i procent af investeringen.

- (4) Den fælles vurderingsmetode anvendes til at undersøge og beregne støtteintensiteten for støtteordninger med regionalt sigte. Mange af de forudsætninger og regler, der anvendes i forbindelse med selve støtteordningerne, er ikke nødvendige ved vurderingen af enkelttilfælde. Hvad disse angår er metoden derfor justeret som følger:

- de faktiske udgifter til grund, bygninger og anlæg anvendes i stedet for det hypotetiske standardberegningsgrundlag
- reference/kalkulationsrentesatsen er den sats, der er gældende ved påbegyndelsen af projektet
- hvis hele støtten og/eller investeringen ikke ydes henholdsvis foretages i et enkelt år, er det det faktiske tidspunkt for støtten og investeringen, der tages i betragtning. Dette gøres ved på grundlag af kalenderår at tilbagediskontere både investering og støtte til det år, hvor investeringen oprindeligt blev foretaget
- ved beregningen af støtte til leje af bygninger eller perioder med lejenedsættelser i statsejede bygninger, anvendes det faktiske lejetilskud eller den faktiske lejenedsættelse og bygningernes faktiske kapitalværdi.

- (5) I den fælles vurderingsmetode beskrives, hvilken vurderingsmetode der skal anvendes for hver støttetypen eller -kategori. I tilfælde, hvor EFTA-Tilsynsmyndigheden imidlertid af administrative eller andre grunde finder, at det for en bestemt form for støtte vil være vanskeligt eller uhensigtsmæssigt at anvende den normale metode, vil den udarbejde en alternativ, ækvivalent metode for at overvinde disse vanskeligheder. EFTA-Tilsynsmyndigheden vil meddele EFTA-staterne nærmere oplysninger om sådanne alternative metoder.

28. METODER FOR ANVENDELSE AF EØS-AFTALENS ARTIKEL 61, STK. 3, LITRA a) OG c), PÅ REGIONALSTØTTE

- (1) EFTA-Tilsynsmyndigheden har i overensstemmelse med ovenstående grundlæggende principper for regionalstøtte vedtaget metoder for anvendelse af EØS-aftalens artikel 61, stk. 3, litra a) og c). Disse vurderingsmetoder er beskrevet i det følgende.
- (2) Det skal bemærkes, at det i fælleserklæringen om artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen fastslås, at selv om en region ikke anses for støtteberettiget i henhold til artikel 61, stk. 3, litra a), og ifølge de kriterier, der gælder for analysen i første fase i henhold til litra c), ved anvendelse af de metoder, der beskrives nedenfor, er det muligt at foretage en undersøgelse på grundlag af andre kriterier, f.eks. en meget ringe befolkningstæthed.

28.1. *Metode for anvendelse af artikel 61, stk. 3, litra a), på national regionalstøtte*

- (1) I artikel 61, stk. 3, litra a), fastsættes, at støtte til fremme af den økonomiske udvikling i områder, hvor levestandarden er usædvanlig lav, eller hvor der hersker en alvorlig underbeskæftigelse, kan betragtes som forenelig med EØS-aftalens funktion.

28.1.1 Principperne for metoden

- (1) Ved anvendelsen af artikel 61, stk. 3, litra a), træffer EFTA-Tilsynsmyndigheden afgørelse på grundlag af en metode for vurdering af det relative udviklingsniveau i de forskellige regioner sammenlignet med EØS-gennemsnittet. Metoden bygger på følgende principper:
- den socioøkonomiske situation i de regioner, der kan henføres under artikel 61, stk. 3, litra a), vurderes i første række på grundlag af BNP/KKS (bruttonationalprodukt i købekraftsstandarder) ved anvendelse af EØS-indekset for den pågældende region beregnet som gennemsnittet for en periode på mindst tre år, og om muligt på grundlag af de seneste tre år

- det relative regionaludviklingsniveau sammenlignes med EØS-gennemsnittet
- for at fastslå, om en region er støtteberettiget i henhold til artikel 61, stk. 3, litra a), sammenholdes den med situationen i regioner, der svarer til niveau II i NUTS⁽¹⁾ i Den Europæiske Union, hvor det kræves, at den pågældende region på niveau II har et BNP/KKS-indeks på 75 eller derunder, svarende til en usædvanlig lav levestandard og en alvorlig underbeskæftigelse. Dette er ensbetydende med, at hvis en forholdsvis gunstigt stillet region er beliggende i et i øvrigt tilbagestående område, kan det henføres under artikel 61, stk. 3, litra a), forudsat at den region på niveau II, som den henhører under, opfylder kravet til BNP/KKS-tærsklen. En mindre gunstigt stillet region vil på den anden side blive udelukket, hvis dette krav ikke er opfyldt
- på dette grundlag er regioner på niveau III geografiske enheder, der kan sammenlignes med regioner på niveau III i NUTS i Den Europæiske Union, som anvendes til differentiering af maksimumsgrænserne for støtte i regioner på niveau II.

28.1.2. Valg af indikatorer

- (1) I metoden anvendes BNP per capita målt i købekraftsstandarder (KKS), en indikator, som er baseret på en sammenligning af priserne i EØF-staterne for samme udvalg af varer og tjenesteydelser. Dette giver mulighed for at måle levestandarden på en sådan måde, at der tages hensyn til forskelle i leveomkostningerne i regionerne i de forskellige EØS-stater.
- (2) Underbeskæftigelser berører alle, som ikke er fuldtidsbeskæftigede på en eller anden måde. Hvor underbeskæftigelsen er udtalt, er produktionen generelt lav og vil som sådan også blive afspejlet i BNP-data. For de pågældende områder, hovedsagelig landområder med et underudviklet industrigrundlag eller med servicevirksomhed af begrænset omfang, er arbejdsløhedsstatistikkerne ikke tilstrækkelige til at måle underbeskæftigelsen. Det generelt lave teknologiniveau i industriinfrastrukturen og den ikke særligt specialiserede servicevirksomhed indebærer, at der lægges relativt stor vægt på arbejdskraft i produktionsprocessen. Dette kan dække over en væsentlig underbeskæftigelse, som ikke kommer til udtryk i ledighedstallene.

28.1.3. Ekstraordinære regioner

- (1) Ud over de regioner, der er udvalgt efter ovenstående metode, kan andre regioner komme i betragtning i henhold til artikel 61, stk. 3, litra a), også med hensyn til fælleserklæringen om artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen, for at tage hensyn til disse regioners særlige situation, f.eks. meget ringe befolkningstæthed.

28.1.4. Maksimumsgrænser for støtten

- (1) Den højst tilladelige støtteintensitet i regioner, der henhører under artikel 61, stk. 3, litra a), fastsættes til 75 % nettosubventionsækvivalent af nyinvesteringen, og den alternative maksimumsgrænse er en nettosubventionsækvivalent på 13 000 ECU pr. arbejdsplads, der oprettes som følge af nyinvesteringen⁽²⁾.
- (2) I samordningsprincipperne fastsættes, at maksimumsgrænserne for støtteintensiteten skal differentieres ved løsningen af regionale problemer alt efter deres art og omfang, og hvor hastende de er. Alle regioner henhørende under artikel 61, stk. 3, litra a), har alvorlige regionale problemer, men der kan være tale om betydelige forskelle i levestandard og underbeskæftigelse i regionerne i samme land.
- (3) EFTA-Tilsynsmyndigheden vil derfor benytte sine skønsmålinger til at kræve en regional differentiering af støtteintensiteten under 75 % nettosubventionsækvivalent. Den relevante maksimumsgrænse for støtteintensiteten for en regional støtteordning vil således være den maksimumsgrænse, som EFTA-staten anmelder til EFTA-Tilsynsmyndigheden i overensstemmelse med artikel 1, stk. 3, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen, og som godkendes af EFTA-Tilsynsmyndigheden, når den senere træffer beslutning i sagen.

⁽¹⁾ Nomenklatur for statistiske territoriale enheder i De Europæiske Fællesskaber.

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen af 21. december 1978 om støtteordninger med regionalt sigte, punkt 2, i) (EFT nr. C 31 af 3. 2. 1979, s. 9) (punkt 21 i bilag XV til EØS-aftalen).

28.1.5. **Det fornødne udvalg af støtteinstrumenter til at fremme regionaludviklingen i områder omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a)**

- (1) Regionalstøtte kan groft inddeles i to kategorier, nemlig støtte til nyinvestering eller jobskabelse og støtte af vedvarende karakter, som har til formål at afhjælpe særlige eller permanente handicap (driftsstøtte).
- (2) I betragtning af de alvorlige handicap, der er kendetegnende for regioner omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a), er støtte til nyinvesteringer måske ikke altid egnet eller tilstrækkelig til at trække investeringer til regionen eller til at sikre en lokal økonomisk udvikling. Virksomheder, der er etableret i disse regioner, belastes typisk af yderligere omkostninger på grund af beliggenheden og manglende infrastruktur, som permanent kan hæmme deres konkurrenceevne.
- (3) Under nogle omstændigheder kan visse former for driftsstøtte være til stor fordel for de mindst udviklede egne i det område, der er omfattet af EØS-aftalen.
  - For det første kan visse regioner være belastet af så alvorlige omkostnings- og infrastrukturbe- tingede handicap, at det er yderst vanskeligt blot at vedligeholde eksisterende anlæg. I de tidlige udviklingsstadier kan vedligeholdelsen af eksisterende anlæg måske på kort til mellemlang sigt være afgørende for, om det er muligt at tiltrække nye investeringer, som igen vil kunne bidrage til at udvikle regionen. I mange af de regioner, der er omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a), findes der endnu ikke nogen bredspektret industristruktur. De fleste virksomheder er meget små, de udøver aktiviteter inden for de traditionelle sektorer og vil ikke kunne ekspandere uden udefra kommende impulser. Under sådanne vanskelige forhold kan det være berettiget at tillade visse former for bistand, såsom afsætningsstøtte for at sætte virksomhederne i disse regioner i stand til effektivt at gøre sig gældende på EØS-markedet, både som producenter og forbrugere. Uden en sådan støtte vil de muligheder, som EØS-markedet byder på, måske fortsat være uden for rækkevidde.
  - For det andet kan visse regioner lide under så alvorlige strukturelle handicap, at det næsten er umuligt at overvinde dem, f.eks. sådanne som er en følge af en fjern beliggenhed. Som et praktisk eksempel kan nævnes perifert beliggende områder, som permanent er ugunstigt stillet i omkostningsmæssig henseende på grund af øgede transportomkostninger. Det samme gør sig gældende for kommunikationsomkostninger. Driftsstøtte af denne type kan skabe nærmere forbindelser mellem de mindst udviklede regioner og de centralt beliggende regioner og dermed fremme den generelle økonomiske integration i det område, der er omfattet af EØS-aftalen.
- (4) I erkendelse af de særlige vanskeligheder i disse regioner kan EFTA-Tilsynsmyndigheden som en undtagelse tillade visse former for driftsstøtte i regioner, der er omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a), på følgende betingelser:
  - støtten skal være tidsbegrænset og have til formål at overvinde strukturbestemte handicap for virksomheder i regioner omfattet af artikel 61, stk. 3, litra a)
  - støtten skal udformes med henblik på at fremme en varig og afbalanceret udvikling af den økonomiske aktivitet, og den må ikke give anledning til overkapacitet i den pågældende sektor på EØS-plan, således at det deraf følgende problem i EØS på sektorplan bliver alvorligere end det oprindelige regionale problem. I denne sammenhæng er det de sektorbestemte aspekter, der skal tilgodeses, navnlig EØS-reglerne vedrørende visse industrisektorer, nemlig i øjeblikket syntetiske fibre, tekstiler og beklædning, motorkøretøjer, stål og transport
  - støtte af denne art skal ydes under overholdelse af de specifikke regler vedrørende støtte til virksomheder i vanskeligheder
  - støtte til fremme af eksporten til andre EØS-stater er udelukket
  - der forelægges en årsberetning for EFTA-Tilsynsmyndigheden om anvendelse af støtteforanstaltningerne med angivelse af de samlede udgifter (eller tab i tilfælde af skattelempelser og nedsættelse af socialsikringsbidrag) fordelt på støtteform og med angivelse af de berørte sektorer.

28.2. **Metode for anvendelse af artikel 61, stk. 3, litra c), på national regionalstøtte**

- (1) I artikel 61, stk. 3, litra c), fastsættes, at støtte til fremme af udviklingen i visse økonomiske regioner kan betragtes som forenelig med EØS-aftalens funktion, når støtten ikke ændrer samhandelsvilkårene på en måde, der strider mod den fælles interesse.

28.2.1 Principperne for metoden

- (1) Ved anvendelsen af artikel 61, stk. 3, litra c), træffer EFTA-Tilsynsmyndigheden beslutning på grundlag af en metode, som giver mulighed for at undersøge den socioøkonomiske situation i en given region i såvel regional sammenhæng som i sammenhæng med forpligtelserne ifølge EØS-aftalen. EFTA-Tilsynsmyndigheden kan på dette grundlag og under hensyntagen til EØS-aftalens funktion efterprøve, om der foreligger betydelige regionale skævheder, og i bekræftende fald bemyndige den pågældende EFTA-stat til at føre en national regionalpolitik, uanset den pågældende stats økonomiske udviklingsniveau.
- (2) EFTA-Tilsynsmyndigheden træffer sine beslutninger på grundlag af følgende principper:
  - regionerne vurderes som regel på grundlag af geografiske enheder svarende til niveau III i NUTS i Den Europæiske Union (under begrundede undtagelsestilfælde kan der benyttes en mindre eller større enhed)
  - i analysens første fase vurderes den socioøkonomiske situation i en region på grundlag af to alternative kriterier, nemlig bruttonationalprodukt (BNP) per capita eller bruttoværditilvækst (BVT) til faktorpriser og strukturel arbejdsløshed
  - i analysens anden fase vurderes andre relevante indikatorer.

28.2.2. Analysens første fase

- (1) En regions socioøkonomiske situation vurderes på baggrund af visse tærskelværdier, som beregnes i to trin. I første trin tages der hensyn til et minimum af regionale skævheder set i national sammenhæng, mens der i andet trin foretages en justering af dette minimum af regionale skævheder under hensyntagen til situationen i de lande, der har et højere udviklingsniveau set i EØS-sammenhæng.
- (2) Da støtte kun kan accepteres, når den bidrager til at fremme udviklingen af visse økonomiske regioner, kræves det, at den pågældende region til en vis grad er tilbagesående i forhold til den øvrige del af EFTA-staten, dvs. et minimum af negative regionale skævheder set i national sammenhæng, uanset den pågældende EFTA-stats relative situation inden for EØS. Dette minimum af regionale skævheder i national sammenhæng anses for at være til stede i den pågældende region, hvis:
  - indkomsten målt ved BNP/BVT per capita er mindst 15 % lavere end gennemsnittet for den pågældende EFTA-stat eller
  - den strukturelle arbejdsløshed ligger mindst 10 % over gennemsnittet for EFTA-staten.
- (3) Dette er således tilfældet, hvis BNP/BVT-indekset for regionen ikke ligger over en basistærskel på 85, eller hvis indekset for den strukturelle arbejdsløshed ikke ligger under basistærsklen på 110. I begge tilfælde er indekset for den pågældende EFTA-stat lig med 100.
- (4) Der er fastsat en forholdsvis mere fleksibel tærskel for den strukturelle arbejdsløshed for at tage hensyn til kravet om at nedbringe arbejdsløsheden.
- (5) Samtidig kan støtte kun accepteres, når den ikke påvirker samhandelsvilkårene på en måde, der er uforenelig med EØS-aftalens funktion. Da det ikke er foreneligt med EØS-aftalens funktion at øge de bestående forskelle mellem regionerne og forværre situationen i de mindst gunstigt stillede områder, har EFTA-Tilsynsmyndigheden besluttet, at det er en forudsætning for at yde støtte i regioner i EFTA-staterne, i hvilke situationen ifølge indikatoren herfor er gunstigere end gennemsnittet i EØS, at de regionale skævheder på nationalt plan i sådanne regioner skal være tilsvarende større.
- (6) Det er derfor nødvendigt at fastlægge EFTA-staternes relative stilling inden for det område, der er omfattet af EØS-aftalen. Med henblik herpå beregnes der to europæiske indekser for hver EFTA-stat. De er et tal for EFTA-staternes stilling med hensyn til indkomst og strukturel arbejdsløshed udtrykt i procent af det tilsvarende EØS-gennemsnit. Disse indekser beregnes som gennemsnitsværdier for en femårsperiode og ajourføres og offentliggøres årligt. Det europæiske indeks anvendes derefter til at justere den relevante basistærskel for hver af de EFTA-stater, der er bedre stillet end EØS-gennemsnittet, ifølge dens relative stilling inden for det område, der er omfattet af EØS-aftalen, under anvendelse af følgende formel:

$$\left(\text{basistærskel} + \frac{\text{basistærskel} \times 100}{\text{EØS-indeks}} \right) : 2 = \text{ændret tærskel}$$

- (7) Da situationen i hver region i første række undersøges i national sammenhæng, indebærer formlen, at EØS-indekset får mindre vægt. Jo bedre en EFTA-stats situation er sammenlignet med EØS-gennemsnittet, desto større må skævhederne i en region være set i national sammenhæng, for at den kan opnå støtte.
- (8) For at hindre, at tærsklen vedrørende den strukturelle arbejdsløshed bliver for usmidig, er der fastsat en øvre grænse for de krævede skævheder svarende til et indeks på 145. Dette gør det lettere at yde støtte i regioner, hvor arbejdsløhedssituationen er særlig vanskelig set i national sammenhæng, selv om samme situation måske ikke er så alvorlig i EØS-sammenhæng. I betragtning af, at der er tale om mindre udsving i tærsklen for BNP/BVT, har det ikke været nødvendigt at fastsætte en øvre grænse for de krævede skævheder.

28.2.3. Analysens anden fase

- (1) I analysens første fase som beskrevet ovenfor kan der foretages en grundlæggende undersøgelse af den socioøkonomiske situation i en region set i national sammenhæng og i EØS-sammenhæng i henseende til arbejdsløshed og indkomst. Der kan imidlertid også benyttes mange andre økonomiske indikatorer til at give et mere præcist billede af den socioøkonomiske situation i en given region. Overholdelse af de relevante tærskelværdier i første fase er derfor ikke ensbetydende med, at en region automatisk er berettiget til at modtage statsstøtte.
- (2) Analysens første fase skal suppleres med denne anden fase, hvor der tages hensyn til andre relevante indikatorer baseret på foreliggende EØS-statistikker og nationale statistikker. Af disse andre relevante indikatorer kan nævnes arbejdsløhedstrend og -strukturer, udviklingen i beskæftigelsen, nettovandring, demografisk pres, befolkningstæthed, erhvervshyppighed, produktivitet, erhvervsstrukturen (navnlig betydningen af sektorer i tilbagegang), investeringer, geografisk beliggenhed og topografi samt infrastruktur.
- (3) Det er muligt, at disse andre relevante indikatorer kan vise sig at være en tilstrækkelig begrundelse for regionalstøtte, navnlig på baggrund af fælleserklæringen om artikel 61, stk. 3, litra c), i EØS-aftalen, selv i regioner, som ikke fuldt ud overholder de tærskelkrav, der fastsættes som led i analysens første fase.

28.2.4. Maksimumsgrænser for støtteintensiteten

- (1) Der fastsættes differentierede maksimumsgrænser for støtteintensiteten i overensstemmelse med samordningsprincipperne, hvor det fastsættes, at støtteintensiteten skal differentieres alt efter de regionale problemers art og omfang og hvor hastende, de er.
- (2) I overensstemmelse hermed vil EFTA-Tilsynsmyndigheden anvende en maksimumsgrænse for støtteintensiteten på 30 % nettosubventionsækvivalent af nyinvesteringen eller en nettosubventionsækvivalent på 5 500 ECU pr. arbejdsplads, der oprettes ved nyinvesteringen, men sidstnævnte må ikke overstige 40 % nettosubventionsækvivalent af nyinvesteringen ⁽¹⁾.
- (3) I praksis vil de maksimumsgrænser, som EFTA-Tilsynsmyndigheden godkender, måske være lavere, og ofte betydeligt lavere, end ovennævnte maksimumsgrænser. Er f.eks. den godkendte maksimumsgrænse udtrykt i nettosubventionsækvivalent 20 %, vil den alternative maksimumsgrænse være 3 500 ECU pr. nyoprettet arbejdsplads, men den må ikke overstige 25 % nettosubventionsækvivalent af nyinvesteringen ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Meddelelse fra Kommissionen af 21. december 1979 vedrørende støtteordninger med regionalt sigte, punkt 2, nr. ii) (EFT nr. C 31 af 3. 2. 1979, s. 9) (punkt 21 i bilag XV til EØS-aftalen).

⁽²⁾ Meddelelse fra Kommissionen af 21. december 1978, punkt 2, nr. iv) (punkt 21 i bilag XV til EØS-aftalen).

DEL VII

SÆRLIGE REGLER

29. GENERELLE INVESTERINGSSTØTTEORDNINGER

- (1) De generelle investeringsstøtteordninger, dvs. ordninger, som hverken tager sigte på nogen bestemt sektor (sektorstøtte) eller region (regionalstøtte) eller forfølger noget bestemt mål (horisontal støtte), er ikke omfattet af nogen af undtagelsesbestemmelserne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 2 eller 3 ⁽¹⁾. De er derfor uforenelige med EØS-aftalens funktion, og EFTA-Tilsynsmyndigheden kan ikke give tilladelse dertil.
- (2) Der er to årsager dertil. For det første er investeringer en normal erhvervsmæssig udgift, som er i en virksomheds egen interesse og derfor under normale omstændigheder ikke kræver bistand fra regeringen. Hvis der tilskyndes til en sådan markedsnær aktivitet på et stadig mere integreret marked, vil støtten have tendens til at fordreje konkurrencen og samhandelen og føre til inoptimal ressourceallokering. For det andet modvirker generel investeringsstøtte målet om at overvinde strukturelle handicap for EFTA-staternes mindre velstillede regioner. Hvis der ydes investeringsstøtte i de områder, som ikke er støtteområder, og som ligger i de mere velstillede dele af det af EØS-aftalen omfattede territorium, nedsætter det effekten af de incitamenter, der tilbydes i støtteområderne, navnlig i de mindre udviklede regioner.
- (3) Selv om de generelle investeringsstøtteordninger er uforenelige med EØS-aftalen, og EFTA-staterne burde have bragt dem i overensstemmelse med EØS-aftalen i henhold til deres generelle forpligtelse til at træffe alle egnede foranstaltninger til at sikre opfyldelsen af de forpligtelser, som følger af EØS-aftalen (EØS-aftalens artikel 3), kan nogle EFTA-stater stadig anvende sådanne ordninger. Indtil disse ordninger er ophævet eller ændret, er EFTA-Tilsynsmyndigheden forpligtet til at føre tilsyn med anvendelsen deraf. Individuelle tilfælde af anvendelse af sådanne ordninger skal derfor på forhånd anmeldes i henhold til artikel 1, stk. 1, i protokol nr. 3 til EØS-aftalen, hvis de overstiger følgende tærskler ⁽²⁾:
  - for støtte med en intensitet i nettosubventionsækvivalent på mere end 15 % af investeringsbeløbet: alle anvendelsestilfælde
  - for støtte med en intensitet på mere end 10 %, men højst 15 %: alle tilfælde, hvor investeringsbeløbet er på mere end 3 mio ECU
  - for støtte med en intensitet på mere end 5 %, men højst 10 %: alle tilfælde, hvor investeringsbeløbet er på mere end 6 mio ECU
  - for støtte med en intensitet på 5 % eller derunder: alle tilfælde, hvor investeringsbeløbet er på mere end 9 mio ECU.

30. STANDARDISEREDE ÅRSRAPPORTER

- (1) For hver enkelt tilladt støtteordning anmoder EFTA-Tilsynsmyndigheden som hovedregel EFTA-staterne om at fremlægge visse grundlæggende oplysninger i form af årsrapporter om alle gældende støtteordninger i det øjemed at holde dem under konstant overvågning. Oplysningerne vil sætte EFTA-Tilsynsmyndigheden i stand til mere effektivt at påse, at betingelserne for anvendelse af en af undtagelsesbestemmelserne i EØS-aftalens artikel 61, stk. 2 og 3, er opfyldt eller vedbliver med at være opfyldt i forbindelse med gennemførelsen af alle støtteordninger.
- (2) For at undgå, at der pålægges EFTA-staterne en urimelig administrativ byrde, vil der kun blive krævet detaljerede rapporter vedrørende et meget lille antal støtteordninger, mens de forenkledede rapporter, som der i almindelighed vil blive krævet i de beslutninger, hvorved der gives tilladelse til en ordning, kun indeholder et begrænset antal oplysninger.
- (3) I bilag III til disse retningslinjer vises den krævede struktur i en detaljeret rapport, mens der i bilag IV gives en skitse til de forenkledede rapporter, der skal fremlægges vedrørende alle støtteordninger, for hvis vedkommende der ikke kræves en detaljeret rapport. For støtte, der godkendes under den hurtige procedure, og for ordninger med et årsbudget på højst 5 mio. ECU kræves der kun en meget forenklet rapport.

⁽¹⁾ Se Første, Anden og Tyvende beretning om konkurrencepolitikken, nr. 164, 116, 117 og 171.

⁽²⁾ Stk. (3) svarer til skrivelse fra Kommissionen til medlemsstaterne SG(79) D/10478 af 14. september 1979 (punkt 32 i bilag XV til EØS-aftalen).

- (4) Årsrapporterne skal dække to regnskabsår:
  - det år, i hvilket rapporten fremlægges (år n), og for hvilket der skal angives de anslåede udgifter eller provenutab som følge af skatteudgifter
  - det foregående år (år n-1), for hvilket der er indgået forpligtelser og rent faktisk afholdt udgifter, og de nøjagtige tal for provenutabene skal angives.
- (5) For hver enkelt ordning skal den første rapport fremsendes til EFTA-Tilsynsmyndigheden senest seks måneder efter udgangen af det regnskabsår, i hvilket ordningen blev godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden. De efterfølgende årsberetninger fremsendes til EFTA-Tilsynsmyndigheden senest seks måneder efter udgangen af år n-1.
- (6) Hvis forpligtelsen til at fremlægge rapporter inden fristens udløb ikke overholdes, kan det blive nødvendigt for EFTA-Tilsynsmyndigheden at indlede proceduren i artikel 1, stk. 2, i protokol nr. 3 til aftalen om Tilsynsmyndigheden og Domstolen med hensyn til den pågældende støtteordning.
- (7) Ud over de oplysninger, der skal fremlægges i de standardiserede rapporter, skal EFTA-staterne fremlægge alle særlige oplysninger, hvorom EFTA-Tilsynsmyndigheden anmoder som betingelse for sin godkendelse af støtten.
- (8) Proceduren med årsrapporter gælder generelt for statsstøtteordninger. Den gælder dog ikke for støtte til transport, hvor der gælder andre regler for anmeldelse og årsrapporter, eller for støtte, der er omfattet af reglerne for stål (EKSF) og motorkøretøjer. Den gælder heller ikke for de minimis-støtte. Arrangementet med årsrapporter gælder dog generelt for stålindustri uden tilknytning til EKSF, dersom EFTA-Tilsynsmyndigheden anser det for nødvendigt, og i så fald på et individuelt grundlag.

31. ANDRE SÆRLIGE BESTEMMELSER

31.1. *Omregning mellem national valuta og ecu*

Alle beløb, der i disse retningslinjer udtrykkes i ecu, omregnes i et givet kalenderår til EFTA-staternes valutaer ved anvendelse af de vekselkurser, der gælder den første dag i året, på hvilken der foreligger vekselkurser mellem ecu og samtlige valutaer i EØS. Vekselkurserne kan efter aftale mellem EFTA-Tilsynsmyndigheden og en EFTA-stat revideres i løbet af året, hvis en mærkbar ændring gør dette nødvendigt.

BILAG I

CHECKLISTE VEDRØRENDE DE OPLYSNINGER, DER SKAL AFIVES I ANMELDELSER AF STATSSTØTTE TIL EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN

AFSNIT I

1. EFTA-stat: .....
2. Støtteordningens/støtteforanstaltningens benævnelse (benævnelsen angives på modersmålet og/eller engelsk): .....
.....
3. Myndighed, der er ansvarlig for ordningen/støtteforanstaltningen:
  - staten
  - en regional myndighed
  - en lokal myndighed
  - andet.
4. Ministerium eller andet administrativt organ med lovfæstet ansvar for ordningen/støtteforanstaltningen og gennemførelsen deraf: .....
.....
Kontaktperson(er): .....
.....
.....
5. Retsgrundlag: .....
(f.eks. lov, bekendtgørelse og lign., der vedlægges kopi af udkastet til retsgrundlag, hvis dette foreligger på anmeldelsestidspunktet) .....
Benævnelse: .....
(angives på modersmålet og/eller engelsk)
Referencer: .....
.....
.....
6. Det angives, om der er tale om en ny ordning eller en ændring af en allerede eksisterende ordning: ...
Hvis der er tale om en ny ordning til erstatning af en eksisterende, angives, hvilken ordning der er tale om: .....
.....
7. Hvis der er tale om en ændring af en allerede eksisterende ordning, angives følgende:
  - ordningens benævnelse: .....
  - anmeldelsesdatoen og datoen for EFTA-Tilsynsmyndighedens tilladelse: .....
.....
  - de regler og betingelser, der ændres, og årsagen dertil: .....
.....
.....
.....
8. Ordningens/støtteforanstaltningens mål: .....
(anfør kun én kategori, angiv tillige eventuelle sekundære mål)

Horisontalt:

- SMV
- F & U ⁽¹⁾
- miljø
- energibesparelse
- redning og omstrukturering
- beskæftigelse osv.

Regionalt:

- hvilke regioner eller områder er støtteberettigede? .....

Sektormæssigt:

- hvilke sektorer (3-cifret NACE eller en tilsvarende national nomenklatur, angiv hvilken) er støtteberettigede ⁽²⁾? .....
- .....
- .....
- .....

9. Støttens form:

- tilskud
- »bløde« lån (inkl. oplysninger om præference-rentesatsen og sikkerheden i forbindelse med lånet)
- rentetilskud
- skattemæssige indrømmelser (f.eks. udsættelse med skattebetalingen, nedsættelse af skattesatserne, skattefritagelse af indkomst, nedsættelse af bidragene til socialsikringsordningerne osv.)
- erhvervelse af kapitalinteresser
- garantier (inkl. oplysninger om, hvilken sikkerhed der stilles, og om eventuelle gebyrer herfor)
- støtte bundet til en F & U-kontrakt med industrivirksomheder (giv nærmere oplysninger)
- andet (giv nærmere oplysninger).

De bedes give følgende oplysninger i forbindelse med hver enkelt form for støtte: en nøjagtig beskrivelse af reglerne for ydelse af støtte samt de dermed forbundne betingelser (navnlig støttens intensitet) og den skattemæssige behandling deraf.

10. Anfør, hvilke støtteberettigede udgifter der danner grundlag for beregningen af hver form for støtte (f.eks. jord, bygninger, udstyr, personale, uddannelse, konsulenthonorarer osv.) .....
- .....
- .....
- .....

11. Anfør, hvilke andre begrænsninger der kan være for støtten, eller hvilke kriterier der gælder for hver form for støtte: .....
- .....

Angiv eventuelle begrænsninger (antal medarbejdere, omsætning, samlet balance, andel af kapitalen, som større virksomheder end SMV ⁽³⁾ ligger inde med, andet) for støttemodtagerne eller eventuelle andre positive betingelser, der benyttes til at fastlægge modtagerne; anfør, om støtten automatisk kommer til udbetaling, blot visse objektive kriterier er opfyldt, eller om de myndigheder, der yder støtten, har visse diskretionære beføjelser.

⁽¹⁾ Hvis der er tale om en F & U-ordning, skal der desuden afgives de oplysninger, der er nævnt i afsnit II i dette bilag.
⁽²⁾ NACE er den centrale industrielle nomenklatur for økonomiske aktiviteter i De Europæiske Fællesskaber; se Rådets forordning (EØF) nr. 3037/90 af 9. oktober 1990 om den statistiske nomenklatur for økonomiske aktiviteter i Det Europæiske Fællesskab (EFT nr. L 293 af 24. 10. 1990, s. 1); ændret ved Kommissionens forordning (EØF) nr. 761/93 (EFT nr. L 83 af 3. 4. 1993, s. 1).
⁽³⁾ Små og mellemstore virksomheder som defineret i reglerne om støtte til SMV.

12. Tilbagebetalings- og straffearrangementer: eventuelle tilbagebetalingsarrangementer, hvis projektet er vellykket; eventuelle straffearrangementer, hvis projektet ikke opfylder de betingelser, der blev stillet, da støtten blev ydet.

.....
.....

13. Kumulering af støtte: hvis der er mere end én form for støtte, bedes De anføre, i hvilken udstrækning en støttemodtager kan kombinere flere forskellige former for støtte; anfør, i hvilken udstrækning den pågældende støtte kan kombineres med andre igangværende støtteordninger.

.....
.....

14. Støtteordningens/støtteforanstaltningens varighed:

— datoen for støtteforanstaltningens/ordningens ikrafttræden og den dato, til hvilken den forbliver i kraft: .....

— for eksisterende ordningers vedkommende angives, i hvilket tidsrum den forlænges: .....

.....

15. Budget/udgift:

Angiv budgettal/udgiftstal i national valuta. Det samlede budget for ordningens/støtteforanstaltningens gyldighedsperiode.

— Hvis der er tale om ændring af en eksisterende støtteordning, angives udgifterne i de seneste tre år i form af afgivne tilsagn, inkl. anslåede provenutab, hvis der er tale om skatteudgifter.

— Budgettets fordeling på regnskabsår.

.....
.....
.....
.....

16. For ordninger, der ikke har nogen særlig sektormæssig eller regional målsætning, bedes De anføre eventuelle resulterende koncentrationer af støtte i bestemte sektorer eller regioner.

.....

17. Anslået antal modtagere: .....

18. Påtænkte oplysnings- og kontrolforanstaltninger til sikring af, at de støttede projekter stemmer overens med målsætningen i lovgivningen.

.....
.....

19. Udførlig begrundelse for støtteordningens/støtteforanstaltningens forenelighed med reglerne støttet med fornøden statistisk information.

.....
.....

20. Andre relevante oplysninger (f.eks. anslået antal skabte eller bevarede jobs).

.....

AFSNIT II

YDERLIGERE OPLYSNINGER, DER SKAL FREMLÆGGES VED ANMELDELSE AF STATSSTØTTE
TIL F&U

1. Mål

Giv en detaljeret beskrivelse af foranstaltningens mål og særtrækkene ved den F&U, der skal støttes.

.....
.....

2. Beskrivelse af de forskellige led i den F&U, der skal støttes:

- defineringsfase eller feasibility-undersøgelser
- grundforskning
- industriel grundforskning
- anvendt forskning
- udvikling
- pilot- eller demonstrationsprojekt.

3. Detaljerede oplysninger om de støtteberettigede udgiftselementer:

- personaleudgifter
- leverancer, materialer (driftsudgifter) osv.
- instrumenter og udstyr
- jord og bygninger
- konsulentvirksomhed og tilsvarende ydelser inkl. køb af forskningsresultater, patent, knowhow, licensrettigheder osv.
- udgifter til førstegangsregistrering og fornyelse af patenter og/eller ophavsret
- kapacitetsomkostninger med direkte tilknytning til F&U
- i forbindelse med forskningskontrakter med industrivirksomheder: tilladt nominel avance.

De bedes anføre intensitetsniveauerne, hvis disse varierer fra udgiftselement til udgiftselement.

.....
.....

4. Forskningsamarbejde

- Gennemføres projekterne i samarbejde med flere støtteberettigede firmaer? På særlige betingelser?

.....

- Hvis dette er tilfældet, hvilke er betingelserne da?

.....

- Indebærer ordningen et samarbejde mellem virksomheder og andre organer såsom forskningsinstitutter eller universiteter? På særlige betingelser?

.....

- Hvis dette er tilfældet, hvilke er betingelserne da?

.....

5. Multinationale aspekter

- Omfatter ordningen/projektet nogen multinationale aspekter (f.eks. projekter under ESPRIT, EUREKA og lign.)?

.....

Hvis dette er tilfældet,

- omfatter ordningen da et samarbejde med partnere i andre lande?

Hvis dette er tilfældet, bedes De angive hvilke:

a) andre EFTA-stater: .....

b) EU-medlemsstater: .....

c) andre stater end EØS-staterne: .....

d) virksomheder i andre lande: .....

- De samlede udgifter til ordningen/projektet: .....

- De samlede udgifters fordeling mellem partnere: .....

6. Resultaternes anvendelse

- Hvem bliver ejer af de pågældende F&U-resultater?

.....

- Knytter der sig nogen betingelser til licensaftaler vedrørende de pågældende resultater?

.....

- Foreligger der nogen bestemmelser om generel offentliggørelse/udbredelse af resultaterne af den pågældende F&U?

.....

- Hvilke foranstaltninger påtænker man at træffe for at sikre, at resultaterne udnyttes/videreudvikles?

.....

—

BILAG II

ANMELDELSESFOMULAR MED HENBLIK PÅ ANVENDELSE AF DEN HURTIGE GODKENDELSESPROCEDURE

1. EFTA-stat: .....
2. Ordningens benævnelse: .....
3. Er der tale om en ny ordning:.....
- 3.1. Myndighed, der er ansvarlig for ordningen: .....
- staten: .....
- en regional myndighed: .....
- en lokal myndighed: .....
- andet: .....
- 3.2. Ordningen er:
  - horisontal?
    - angiv dens mål (f.eks. SMV, F&U, miljø, energibesparelse, redning og omstrukturering, beskæftigelse osv.):
    - .....
    - .....
  - regional?
    - angiv område(r): .....
    - .....
  - sektormæssig?
    - angiv sektor(er): .....
    - .....
- 3.3. Støttens form (angiv betingelser):
  - tilskud: .....
  - »bløde« lån: .....
  - rentetilskud: .....
  - skattemæssige indrømmelser: .....
  - erhvervelse af kapitalinteresser: .....
  - garantier: .....
  - andet: .....
- 3.4. Budget: .....
- .....
- 3.5. Varighed: .....
- 3.6. Støttemodtagere:
  - firmaer med op til ... medarbejdere (maksimalt 250) og med en årsomsætning på op til ... (maksimalt 20 mio. ECU) eller en samlet balance på op til ... (maksimalt 10 mio. ECU), hvoraf højst ... (maksimalt 25%) besiddes af et eller flere selskaber, der ikke falder inden for denne definition, bortset fra offentlige investeringsselskaber, venture-selskaber eller — forudsat at der ikke udøves nogen kontrol — institutionelle investorer.

3.7. Støttens størrelse:

3.7.1. Hvis der er tale om en investeringsstøtteordning, hvilken intensitet har støtten da (maksimalt 7,5 % af investeringsbeløbet):

.....

3.7.2. Hvis der er tale om støtte med henblik på jobskabelse, hvor stort er da dens maksimumsbeløb pr. job (maksimalt 3 000 ECU):

.....

3.7.3. I andre tilfælde, hvad er støttens maksimumsbeløb pr. virksomhed (maksimalt 200 000 ECU):

.....

4. Hvis der er tale om ændring af en eksisterende ordning:

— hvornår blev ordningen anmeldt til EFTA-Tilsynsmyndigheden?

.....

— hvornår blev ordningen godkendt af EFTA-Tilsynsmyndigheden? (skrivelsens dato og reference, støttens sagsnr.)?

.....

— hvilke ændringer ønskes foretaget i forhold til den tidligere anmeldte ordning (varighed, budget, betingelser osv.)?

.....

.....

5. Yderligere bemærkninger:

.....

.....

.....

6. Forslag fra EFTA-Tilsynsmyndighedens statsstøtte- og monopoldirektorat (udfyldes ikke):

.....

_____

BILAG III

DEN DETALJEREDE ÅRSRAPPORTS INDHOLD

1. Ordningens benævnelse: .....
2. Datoen for EFTA-Tilsynsmyndighedens seneste godkendelse: .././....
3. Udgifter under ordningen:

Der fremlægges separate tal for hver støtteform under ordningen (f.eks. tilskud, lavtforrentede lån, garantier). Der fremlægges tal for udgifter, tilsagn, provenutab og andre finansielle faktorer af relevans for ydelsen af støtte (f.eks. løbetid for lån, rentetilskud, morarenter for lån ekskl. betalte beløb, garantibetalinger som følge af misligholdelse ekskl. præmieindtægter og tilbagebetalte beløb).

Disse udgiftstal fremlægges på følgende grundlag:

  - 3.1. For år n fremlægges der udgiftsprognoser eller anslåede provenutab som følge af skatteudgifter.
  - 3.2. For år n-1 angives:
    - 3.2.1. Udgiftstilsagn eller anslåede provenutab som følge af skatteudgifter for nye støttede projekter og faktiske betalinger i forbindelse med nye og igangværende projekter ⁽¹⁾.
    - 3.2.2. Antal nye modtagere og antal nye støttede projekter samt det samlede støtteberettigede investeringsbeløb og det anslåede antal skabte eller bevarede jobs.
    - 3.2.3. Den regionale fordeling af beløbene i punkt 3.2.1 (NUTS-niveau 2 eller derunder) ⁽²⁾.
    - 3.2.4. For hvert større projekt (anslået investeringsbeløb på mere end 3 mio. ECU), for hvis vedkommende der er afgivet et tilsagn, men som senere er henlagt: investeringsbeløb og foreslået støtte samt antal berørte jobs.
    - 3.2.5.1. De samlede udgifters fordeling efter modtagerens erhvervssektor (ifølge den tocifrede NACE-nomenklatur eller en tilsvarende national nomenklatur, der skal specificeres).
    - 3.2.5.2. Udfyldes kun, hvis ordningen er omfattet af reglerne for statsstøtte til F&U:
      - de samlede udgifters fordeling efter F&U-led (grundforskning, industriel grundforskning, anvendt forskning osv.)
      - angiv, hvor mange projekter der omfatter EØS-samarbejde eller internationalt samarbejde
      - anfør udgifternes fordeling efter virksomhed, forskningscenter og universitet.
    - 3.2.6. Udfyldes kun for ordninger:
      - der ikke er forbeholdt SMV
      - der ikke indebærer automatisk ydelse af støtte. Støtten ydes automatisk, når det er tilstrækkeligt at opfylde betingelserne for at være berettiget til støtte, eller når det er påvist, at en myndighed ikke benytter sig af sin lovfæstede diskretionære ret til at udvælge støttemodtagere.

⁽¹⁾ Hvis tallene for de faktiske skatteudgifter endnu ikke foreligger, bør der fremlægges overslag, hvorefter de endelige tal fremlægges sammen med den næste rapport.

⁽²⁾ EFTA-Tilsynsmyndigheden forbeholder sig ret til at anmode om yderligere oplysninger på et lavere aggregeringsniveau.

Der skal anføres følgende oplysninger vedrørende hver af de modtagere — begyndende med den, der modtager størst støtte — som tilsammen tegner sig for 30 % af de samlede tilsagn i år n-1 (med undtagelse af budgettildelinger til grundforskning i universiteter og andre videnskabelige institutter, som ikke er omfattet af EØS-aftalens artikel 61, forudsat at denne forskning ikke udføres i henhold til kontrakt eller i samarbejde med den private sektor):

- navn
- adresse
- modtagerens aktivitetssektor (efter samme nomenklatur som den i punkt 3.2.5.1 nævnte)
- afgivet støttetilsagn (eller godkendt beløb, hvis der også er tale om skat)
- støtteberettigede udgiftsbeløb under projektet
- de samlede udgifter i forbindelse med projektet.

Listen skal mindst indeholde ti, men må højst indeholde 50 modtagere. 30 %-reglen viger for denne regel. Hvis der er færre end ti modtagere i det i rapporten omhandlede år, skal de alle medtages. Hvis der er flere støttede projekter pr. modtager, skal de krævede oplysninger afgives for hvert projekt for sig. Oplysningerne skal ikke afgives, hvis støtten ydes inden for et loft, som nås af mere end 50 modtagere. I så fald skal der kun gives oplysning om loftets højde og antallet af modtagere, der når det.

3.2.7. Stedfundne ændringer (administrative eller andet) i årets løb.

BILAG IV

DEN FORENKLEDE ÅRSRAPPORTS INDHOLD

For nye støtteordninger, der er omfattet af arrangementet vedrørende støtte dækket af den hurtige godkendelsesprocedure, og ordninger med et årsbudget på højst 5 mio. ECU, gives kun de i punkt 1, 2.1, 2.2.1 og 2.2.2 krævede oplysninger (meget forenklet rapport).

1. Ordningens benævnelse: .....
2. Udgifter under ordningen:

Der fremlægges separate tal for hver støtteform under ordningen (f.eks. tilskud, lavtforrentede lån, garantier). Der fremlægges tal for udgifter, tilsagn, provenutab og andre finansielle faktorer af relevans for ydelsen af støtte (f.eks. løbetid for lån, rentetilskud, morarenter for lån ekskl. betalte beløb, garantibetalinger som følge af misligholdelse ekskl. præmieindtægter og tilbagebetalte beløb).

Disse udgiftstal fremlægges på følgende grundlag:

- 2.1. For år n fremlægges der udgiftsprognoser eller anslåede provenutab som følge af skatteudgifter.
- 2.2. For år n-1 angives:
  - 2.2.1. Udgiftstilsagn eller anslåede provenutab som følge af skatteudgifter for nye støttede projekter og faktiske betalinger i forbindelse med nye og igangværende projekter (¹).
  - 2.2.2. Antal nye modtagere og antal nye støttede projekter samt det anslåede antal skabte eller bevarede jobs.
  - 2.2.3. Udfyldes kun, hvis ordningen er omfattet af reglerne for statsstøtte til F&U:
    - de samlede udgifters fordeling efter F&U-led (grundforskning, industriel grundforskning, anvendt forskning osv.)
    - angiv, hvor mange projekter der omfatter EØS-samarbejde eller internationalt samarbejde
    - anfør udgifternes fordeling efter virksomhed, forskningscenter og universitet.
  - 2.2.4. Udfyldes kun for ordninger:
    - der ikke er forbeholdt SMV
    - der ikke indebærer automatisk ydelse af støtte. Støtten ydes automatisk, når det er tilstrækkeligt at opfylde betingelserne for at være berettiget til støtte, eller når det er påvist, at en myndighed ikke benytter sig af sin lovfæstede diskretionære ret til at udvælge støttemodtagere.

Der skal anføres følgende oplysninger vedrørende hver af de fem modtagere, til hvilke der blev afgivet tilsagn om de største støttebeløb:

- navn
- adresse
- modtagerens aktivitetssektor (efter samme nomenklatur som den i punkt 3.2.5.1. nævnte)
- afgivet støttetilsagn (eller godkendt beløb, hvis der også er tale om skat)
- støtteberettiget udgiftsbeløb under projektet
- de samlede udgifter i forbindelse med projektet.

Hvis der er færre end fem modtagere i det i rapporten omhandlede år, skal de alle medtages. Hvis der er flere støttede projekter pr. modtager, skal de krævede oplysninger angives for hvert projekt for sig. Oplysningerne skal ikke afgives, hvis støtten ydes inden for et loft, som nås af mere end fem modtagere. I så fald skal der kun gives oplysning om loftets højde og antallet af modtagere, der når det.

- 2.2.5. Stedfundne ændringer (administrative eller andet) i årets løb.

⁽¹⁾ Hvis tallene for de faktiske skatteudgifter endnu ikke foreligger, bør der fremlægges overslag, hvorefter de endelige tal fremlægges sammen med den næste rapport.

BILAG V

STØTTERAMMER FOR SMV, OPDELT EFTER VIRKSOMHEDENS STØRRELSE OG BELIGGENHED

(gælder ikke i sektorer, der er undergivet særlige regler for statsstøtte)

Støttens art/formål	Virksomhedens størrelse			Tilladt støtte	Krav om anmeldelse
	Medarbejdere	Omsætning (i mio. ECU)	Samlet balance (i mio. ECU)		
»De-minimis« (se kapitel 12)	Ingen begrænsning	Ingen begrænsning	Ingen begrænsning	I alt 50 000 ECU over en treårig periode pr. udgiftstype	Anmeldelse ikke påkrævet
Hurtig godkendelsesprocedure (se kapitel 11)	≤ 250	≤ 20	≤ 10	Investeringsstøtte på 7,5 % brutto eller 3 000 ECU pr. job eller 200 000 ECU i alt	Anmeldelse i henhold til bilag 2
Normal procedure — Investeringsstøtte til støtteområder samt miljøstøtte (se kapitel 10)	≤ 50	≤ 5	≤ 2	15 % brutto	Anmeldelse i henhold til bilag 2
	≤ 250	≤ 20	≤ 10	Godkendt regionalstøtteleft + 10 % brutto (artikel 61, stk. 3, litra c)) (absolut loft: 30 % netto) + 15 % brutto (artikel 61, stk. 3, litra a)) (absolut loft: 75 % netto)	
— Støtte til forskning og udvikling (se kapitel 14)	≤ 250	≤ 20	≤ 10	+ 10 % brutto over det normalt tilladte loft	Anmeldelse i henhold til bilag 1
— Støtte til konsulentbistand, uddannelse osv. (»blød« støtte) (se kapitel 10)	≤ 250	≤ 20	≤ 10	50 % af omkostningerne ved konsulentbistand osv.	

BILAG VI

ANMELDELSIFORMULAR, DER SKAL INDSENDES TIL EFTA-TILSYNSMYNDIGHEDEN
VEDRØRENDE STATSSTØTTE TIL MOTORKØRETØJSSEKTOREN

1. EFTA-stat: .....

2. Modtager

Selskabets navn: .....

Beliggenhed: .....

Ejerstruktur ⁽¹⁾: .....

Vigtigste aktivitetsområder ⁽²⁾: .....

Arbejdskraft ⁽³⁾: .....

Finansielle resultater:

	Omsætning	Nettoresultat	Cash-flow
Sidste år	.....	.....	.....
Året før	.....	.....	.....

Omsætningens fordeling på markeder: nationalt ...%

EØS i øvrigt ...%

uden for EØS ...%

3. Statsstøtte

Ordningens benævnelse: .....

Retsgrundlag: .....

Myndighed, der er ansvarlig for ordningen:

— staten

— en regional myndighed

— en lokal myndighed

— andet: .....

a) De(n) foreslåede støtteforanstaltning(er)s form og omfang ⁽⁴⁾:

Beløb

Tilskud .....

Rentetilskud .....

Skattefradrag, satsnedsættelse, lempelser .....

Nedsættelse af bidragene til socialsikringsordninger .....

Erhvervelse af kapitalinteresser .....

Konvertering eller afskrivning af gæld .....

»Bløde« lån .....

Ansvarlig lånekapitel .....

Forskud, der skal tilbagebetales .....

⁽¹⁾ Vigtigste aktionærs navn og kapitalandel.

⁽²⁾ Angiv de vigtigste varer og antallet af producerede enheder sidste år.

⁽³⁾ Hvis der er aktiviteter i forskellige EØS-stater, angives antal medarbejdere i hvert land.

⁽⁴⁾ De 13 kategorier er de samme som i årsrapporten.

Udsættelse med skattebetalingen .....

Beløb dækket af garantiordning .....

Tab i forbindelse med garantiordninger .....

Andet: .....

Betingelser i forbindelse med støtteforanstalningen(-rne): .....

anslået subventionsækvivalent ⁽¹⁾:

— før skat: .....

— efter skat: .....

b) *Støtteforanstaltningens(-rnes) mål:*

Omstrukturering eller redning

Generelle investeringer

Regionaludvikling

Innovation

Forskning og udvikling

Handel/eksport

Miljøbeskyttelse

Energibesparelse

Selskabsspecifik uddannelse

Støtte

Andet: .....

c) *Begrundelse for støtteforanstaltningen(-rne):* .....

d) *Kumulering med andre støtteforanstaltninger ⁽²⁾:* .....

4. Det støttede projekt

Beliggenhed: .....

Projektets varighed: .....

Omkostninger ved projektet: .....

Andre involverede selskaber ⁽³⁾: .....

a) *Projekttype:*

Nyt anlæg

Udvidelse af kapaciteten

Grundlæggende rationalisering

Indførelse af nyskabelser

Omstrukturering af aktiviteter

Overførsel af aktivitet

Forskning og udvikling

Miljøbeskyttelse

Energibesparelse

Uddannelse af personale (selskabsspecifik)

Lukning af anlæg

Redningsforanstaltning

Andet: .....

⁽¹⁾ Angiv, om der er tale om brutto- eller nettosubventionsækvivalent, og angiv i givet fald årsagen til, at der ikke foreligger et overslag.

⁽²⁾ Angiv i givet fald datoerne for og antallet af andre anmeldelser.

⁽³⁾ Hvis projektet har tilknytning til andre selskaber som led i joint ventures, fusioner, overtagelser eller erhvervelse af aktier eller aktiver, bedes De anføre de øvrige berørte selskaber.

b) *Beskrivelse af projektet:*

c) *Fordeling af de med projektet forbundne udgifter* ⁽¹⁾:

Udgiftspost	Beløb
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

d) *Finansiering af de med projektet forbundne udgifter:*

Egne midler

Kapitalindskud

Låneoptagelse

Offentlig støtte

e) *Projektets virkninger:*

På kapaciteten ⁽²⁾: .....

På produktionen ⁽²⁾: .....

På beskæftigelsen: .....

På omsætningens fordeling: .....

— nationalt i %: ...

— EØS i øvrigt i %: ...

— uden for EØS i %: ...

På kvalifikationsniveauet:

På »eksternaliseringen« (»outsourcing«): .....

På omkostningsstrukturen (enhedsomkostninger): .....

5. Andre bemærkninger

6. Projektidentifikation

Anmeldelsesdato: . / . / . . .

Anmeldelsens nummer ⁽³⁾: . . . /19 . .

7. Koordination af støtteprojektet

Sagsbehandlende myndighed: .....

Kontaktperson vedrørende yderligere spørgsmål: .....

⁽¹⁾ Hvis der er tale om et investeringsprojekt, skal der gives en detaljeret fordeling af samtlige aktivposter.

Hvis der er tale om et omstruktureringsprojekt, skal der gives lige så detaljerede oplysninger om selskabets udgifter som i årsrapporten (kilder og anvendelse), idet dog sociale udgifter og andre ekstraordinære omkostninger i forbindelse med omstruktureringen specificeres.

Hvis der er tale om et F&U-projekt, skal der gives en detaljeret fordeling i overensstemmelse med reglerne for F&U-støtte (se kapitel 14 i disse retningslinjer).

⁽²⁾ De bedes angive kapacitet og produktion (udtrykt i enheder) for hvert hovedprodukt, der berøres af projektet.

⁽³⁾ Kronologisk rækkefølge.

BILAG VII

ÅRSRAPPORT I MOTORKØRETØJSSEKTOREN

Årsrapporten bør indeholde al støtte til virksomheder i denne sektor fra (statslige, regionale og lokale) myndigheder i observationsåret.

1. Modtager

Navnet på det selskab, der modtager støtten. Hvis selskabet er et datterselskab, angives det endelige moderselskab.

2. Støttekategorier

Alle offentlige støtteforanstaltninger, der tilbydes hver modtager i årets løb, bør indeles i følgende kategorier:

- (1) tilskud
- (2) rentetilskud
- (3) skattefradrag, lempelser, fritagelser og satsnedsættelser
- (4) nedsættelse af bidragene til socialsikringsordninger
- (5) erhvervelse af kapitalinteresser
- (6) konvertering eller afskrivning af gæld
- (7) »bløde« lån
- (8) ansvarlig lånekapital
- (9) forskud, som knytter sig til resultaterne, og som skal tilbagebetales
- (10) bestemmelser om udsættelse med skattebetalingen (reserver, fri eller fremskyndet afskrivning)
- (11) beløb dækket af garantiordninger
- (12) tab i forbindelse med garantiordninger
- (13) andet.

3. Nærmere redegørelse for støttevilkårene

For støtteforanstaltning nr. 7 til 11 samt 13 skal der gøres nærmere rede for vilkårene i forbindelse med hver foranstaltning for at gøre det muligt at beregne støtteelementet i form af subventionsækvivalent (f.eks. varighed, rentegodtgørelse, beskatningens indvirkning på subventionsækvivalenten osv.)

